N:o 8.

Ank. till Riksd. kansli den 6 mars 1896, kl. 4 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet. (2:a U. A.)

Ordinarie anslag.

Omkostnader för kontrollverket.

Ang. höjning af anslaget till omkostnader för kontrollverket. [1.]

1:o) I den till Riksdagen den 16 januari innevarande år aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t i punkt 1:o under sjunde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att höja förslagsanslaget till omkostnader för kontrollverket, 5,400 kronor, med 5,100 kronor till 10,500 kronor.

Till det vid propositionen fogade statsrådsprotokoll öfver finansärenden den 13 sistlidne januari har föredragande departementschefen till stöd för förslaget om höjning af nämnda förslagsanslag meddelat, att utgifterna å detsamma uppgått år 1892 till 10,350 kronor 51 öre, år 1893 till 10,685 kronor 17 öre och år 1894 till 10,312 kronor 92 öre, eller i medeltal för dessa tre år till 10,449 kronor 53 öre.

Utskottet, som icke har något att erinra vid denna Kongl. Maj:ts framställning, hemställer,

att Riksdagen må höja förslagsanslaget till omkostnader för kontrollverket, 5,400 kronor, med 5,100 kronor till 10,500 kronor.

Postverket.

Ang. anslag till postverket.

[2.] 2:o) Beträffande anslag till postverket för år 1897 har Kongl. Maj:t föreslagit, att Riksdagen, dels med beviljande af årlig pension till postexpeditören Hjalmar Augustinus Lagerström å 800 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken afsked ur postverkets tjenst blefve honom beviljadt, samt af årligt understöd till förre matrosen och långlotsen å postångfartyget Öland Erik Wicklund å 300 kronor, med rätt för Wicklund att uppbära understödet från och med innevarande år, dels ock med godkännande af öfriga enligt statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari 1896 tillstyrkta ändringar i postverkets stater äfvensom af de enligt samma protokoll föreslagna bestämmelserna angående ett andra ålderstillägg för vaktbetjente, måtte för år 1897 bestämma postverkets anslag, förslagsvis beräknadt, till 8,360,000 kronor, att utgå direkt af postmedlen, hvarigenom postverkets utgiftsstater skulle ökas med 205,000 kronor.

Slutsummorna af de för år 1897 föreslagna staterna för postverket, jemförda med de för innevarande år af Kongl. Maj:t fastställda, äro, enligt hvad åberopade statsrådsprotokollet gifver vid handen, följande:

		år 1896.		år 1897.
aflöningsstaten	kr.	3,090,100: —	kr.	3,247,100: —
öfvergångsstaten	»	2,400: —	»	2,400: —
indragningsstaten	»	593: —	»	—— —
pensionsstaten	»	85,225: —	»	79,475: —
omkostnadsstaten	»	4,777,000: —	»	4,850,500: —
oförutsedda utgifter	»	135,000: —	»	120,000: —
afkortningar och restitutioner m. m.	»	64,682: —	»	60,525: —
tillsammans	kr.	8,155,000: —	kr.	8,360,000: —

Af den i statsrådsprotokollet (sid. 2—18) lemnade utredning inhemtas, att de föreslagna ändringarna i de särskilda staterna afse:

Ökning:

Aflöningsstaten:

genom uppförande i staten af aflöning för ytterligare en revisor å generalpoststyrelsens revisionsbyrå med ..... kr. 3,000: —

Transport kr. 3,000: —

Transport	kr. 3,000: —		
i anslaget till aflönande af poststationsföreståndare med	» 30,000: —		
i dito till aflönande af extra biträden vid distriktsförvaltningarna och postanstalterna med	» 60,000: —		
i dito till ålderstillägg med	» 54,000: —		
i dito till arfvoden åt extra vaktbetjente och till hushyresbidrag för en del betjente med	» 10,000: —	kr.	157,000: —

Pensionsstaten:

af Kongl. Maj:t beviljade nya pensioner	kr. 7,250: —		
föreslagen pension för postexpeditören Lagerström	» 800: —		
föreslaget understöd för förre matrosen Wicklund	» 300: —	»	8,350: —

Omkostnadsstaten:

i anslaget till uppbörds- och frimärkesprovision med	kr. 15,000: —		
i dito till expensutgifter med	» 40,000: —		
i dito till rese- och traktamentsersättningar för resor i embets- och tjensteärenden i allmänhet med	» 6,000: —		
i dito för traktamenten för vaktbetjente med	» 20,000: —		
i dito till postföringskostnad vid befordran sjöledes mellan Sverige och Finland med	» 2,500: —	»	83,500: —
	Summa ökning	kr.	248,850: —

Minskning:

Indragningsstaten:

uteslutande af denna stat	kr.	593: —
Transport	kr.	593: —

Transport kr. 593: —

Pensionsstaten:

besparing ..... kr. 14,100: —

Omkostnadsstaten:

i anslaget för tillverkning af frimärken, frankokuvert, brefkort och kortbref ..... kr. 10,000: —

Oförutsedda utgifter:

nedsättning af anslaget ..... kr. 15,000: —

Afkortningar och restitutioner:

nedsättning af anslaget ..... kr. 4,157: —

Summa minskning kr. 43,850: —

Om från summan af ökningen ..... kr. 248,850: —
drages summan af minskningen ..... » 43,850: —
erhålles det belopp af ..... kr. 205,000: —
hvarmed enligt Kongl. Maj:ts förslag postverkets utgiftsstater skulle komma att för år 1897 på det hela ökas.

Postmedlen, som i riksstaten för innevarande år uppförts med 8,500,000 kronor, hafva för år 1897 af generalpoststyrelsen beräknats till 8,800,000 kronor. Då, på sätt ofvan angifvits, postverkets utgifter för år 1897 af Kongl. Maj:t beräknats till 8,360,000 kronor, skulle alltså inkomsterna komma att öfverstiga utgifterna med 440,000 kronor.

Beträffande den ifrågasatta höjningen af anslag under aflöningsstaten och af det under omkostnadsstaten uppförda anslaget till traktamenten för vaktbetjente samt angående framställningarna om pension för post-

expeditören Lagerström och understöd för förre matrosen Wicklund får utskottet, som vidkommande skälen för de i öfrigt föreslagna ändringarna i staterna tillåter sig hänvisa till statsrådsprotokollet, här efter samma protokoll meddela följande.

Med förmälan att generalpoststyrelsen i den skrifvelse af den 29 november 1895, som innefattade förslag till stater för postverket för år 1897, hemstält, att å styrelsens revisionsbyrå måtte anställas ytterligare en revisor, hvilken skulle åtnjuta 1,800 kronor i lön och 1,200 kronor i tjenstgöringspenningar eller tillhopa 3,000 kronor, jemte rätt till ålderstillägg, allt i likhet med öfrige revisorer hos styrelsen, har departementschefen erinrat, att å nämnda byrå vore för närvarande anstälde fem revisorer, hvilka redan vid styrelsens omorganisation år 1879 befunnits behöfliga. De hade då tillhört kameralbyrån, men från och med år 1885 hänförts till den genom utbrytning från andra byråer bildade revisionsbyrån.

Till stöd för sin förevarande framställning hade generalpoststyrelsen anfört, hurusom det vore uppenbart och framstode klart redan vid en blick i postverkets årsberättelse på de siffror, som angåfve ökningen i de olika rörelsegrenar, hvaröfver räkenskaperna afgåfves, att under de sedan år 1879 förflutna åren postanstalternas räkenskaper och med dem granskningsarbetet för revisorerne i hög grad vuxit.

För samtlige revisorer hos generalpoststyrelsen hade denna omständighet numera så ökat göromålen, att desse tjenstemän icke utan hjelp af flere biträden kunde medhinna arbetet, men särskildt för den revisor, som hade granskningen af postanstalternas räkenskaper öfver inrikes postanvisnings- och postförskottsrörelsen sig anförtrodd, hade granskningsmaterialet hunnit ett så stort omfång, att det måste anses obilligt, om han fortfarande skulle lemnas ensam i ansvaret för revisionsarbetet i dessa delar. De inrikes postanvisningarna hade sedan år 1879 stigit i antal från 208,561 till 1,149,598 och i penningar från 5,129,255 kronor till 24,116,425 kronor. För att hinna fullborda granskningen af de vidlyftiga räkenskaperna inom derför utsatt tid hade bemälde revisor för närvarande till sin hjelp fyra extra biträden, och den del af arbetet, som åt dessa amanuenser måste anförtros, vore numera så betydlig, att revisorn svårligen kunde, såsom sig borde, öfvervaka och leda hela granskningsarbetet samt ansvara för dess resultat. Skulle alla de fel, som i räkenskaperna för en så stor rörelse kunde uppstå, hinna anmärkas och till undvikande af förluster för postverket rättas, erfordrades det, att arbetet och ansvaret fördelades på två ordinarie tjenstemän, som sjelfve kunde hinna utföra det vigtigaste arbetet och öfvervaka amanuensernas verkställande af granskningsarbetets mindre hufvudsakliga delar.

Då generalpoststyrelsen syntes hafva till fullo ådagalagt behofvet af ökade arbetskrafter å styrelsens revisionsbyrå, har departementschefen biträdt generalpoststyrelsens framställning om anställande af ytterligare en revisor å nämnda byrå.

I fråga om *vaktbetjente* hade generalpoststyrelsen förmält sig anse en förbättring i aflöningsförhållandena för dem böra beredas, och hade styrelsen af sådan anledning lemnat följande redogörelse för de aflöningsförmåner, som af vaktbetjente för närvarande åtnjötes.

Vaktbetjente aflönades nu med 500 kronors lön och ett ålderstillägg å 100 kronor äfvensom traktamente. Detta utginge med vexlande belopp från lägst (med endast några enstaka undantag) 85 öre till högst 2 kronor per dag. I regel bestämdes inom berörda gränser beloppet efter dels tjenstgöringsorten, dels tjenstgöringens art, dock att vaktbetjente i Stockholm och Göteborg, hvilka vore uppdelade i fyra klasser med dagtraktamente af 1 krona 25 öre, 1 krona 50 öre, 1 krona 75 öre och 2 kronor sålunda, att omkring en fjerdedel af antalet tillhörde hvarje klass, uppflyttades från klass till klass i mån af afgång. Vaktbetjente i en del betydligare städer, der lefnadskostnaderna ansågs mera höga, uppbure traktamenten från 1 krona till 1 krona 25 öre. De vid öfriga fasta postanstalter stationerade (brefbärare, posttransportörer, landsvägspostiljoner) tillades i regel 85 öre, om stationsorten vore belägen söder om Dalelfven, och 1 krona, om den låge norr derom, vaktbetjente vid jernvägsposten åtnjöte, de söder om Dalelfven stationerade 1 krona 25 öre eller, om de sjelfva bekostade herberge å vänd- eller öfverliggningsort, 1 krona 40 öre samt de med station norr om Dalelfven 1 krona 50 öre, respektive 1 krona 65 öre. De, som tjenstgjorde i postiljonskupé, erhölle derjemte ett tilläggstraktamente af 35 öre, allt per dag. En del äldre vaktbetjente uppbure fortfarande något högre traktamenten (alltid inom den fastställda maximigränsen), men sådana personliga traktamentsförhöjningar, tilldelade för att desse vaktbetjente ej skulle blifva lidande genom senare löneregleringar, upphörde med deras afgång. Af hela antalet ordinarie vaktbetjente, hvilket för närvarande utgjorde 761, hade 110 mindre än 1 krona och 92 1 krona i dagtraktamente. Maximitraktamentet 2 kronor åtnjötes af 67.

Generalpoststyrelsen hade vidare anfört, att gång efter annan klagomål försports, att vaktbetjenternas aflöning vore otillräcklig för deras bergning, oaktadt postverket toge hela deras arbetsförmåga i anspråk. Toge man hänsyn dertill, att vaktbetjente under åtskilliga år tjenstgjorde dels såsom reserv- och dels såsom extra vaktbetjente, innan deras anställning i ordinarie befattning inträdde, och att de fleste af dem sedermera under sin tjenstgöring icke kunde påräkna någon annan väsentlig för-

bättring i aflöningsförmåner än den, som i form af ett ålderstillägg å 100 kronor kunde dem tilldelas, kunde det icke bestridas, att lönen, 500 kronor, med tillagdt minimitraktamente af 85 öre per dag, eller tillhopa 810 kronor 25 öre för år, lemnade en väl knapp inkomst för personer, som, innan denna inkomst ernåddes, hade tjenstgjort i postverket omkring 7,6 år och uppnått en ålder af i genomsnitt 33,1 år, samt att, sedan efter fem års oförvitlig tjenstgöring å ordinarie befattning ålderstillägget af 100 kronor erhållits, den sporre, som låge i utsigten till förbättrad ekonomisk ställning, i allmänhet saknades. Då hela vaktbetjentcorpsen tillhörde en och samma tjenstegrad, förefunnes nemligen icke några utsigter till befordran — endast i Stockholm förekomme särskilda arfvoden af 10 kronor i månaden för brefbärareförmän — och en förbättring i aflöningsförmåner skulle således under nuvarande förhållanden icke kunna vinnas annat än genom höjdt traktamente, men, såsom nyss visats, vore, med undantag i viss mån för Stockholm och Göteborg, traktamentsbeloppet i regel beroende af tjenstgöringens art och tjenstgöringsorten, men icke af intjent tid.

Förefunnes någon utsigt att få antalet ordinarie vaktbetjentbefattningar ökadt, så att de vaktbetjente, som erfordrades till regelbunden tjenstgöring, genast kunde erhålla anställning i ordinarie tjenst, skulle, efter generalpoststyrelsens åsigt, utan tvifvel den årsinkomst, som nu vid tjenstetillträde bereddes vaktbetjent, få anses tillräcklig för en nyanställd sådan betjent. Men för genomförande af en sådan anordning skulle redan nu erfordras att öka antalet af senast å stat uppförda vaktbetjente med 247. Då ett sådant önskningsmåls genomförande icke hade utsigt till framgång, syntes andra åtgärder böra vidtagas i syfte dels att i någon mån förbättra de lägst aflönade vaktbetjenternas ekonomiska ställning, dels ock att för de något äldre bringa i utsigt bättre lönevilkor efter längre tjenstetid.

I det förra afseendet vore generalpoststyrelsen betänkt på att för ordinarie vaktbetjente söka genomföra ett minimitraktamente af 1 krona per dag för de söder om Dalelfven och 1 krona 15 öre för de norr om Dalelfven stationerade.

I det senare syftet åter hade generalpoststyrelsen ansett den utvägen böra anlitas att tilldela vaktbetjente ytterligare ett ålderstilläg å 100 kronor; och hade styrelsen fördenskull hemstält, att vid postanstalt anställd vaktbetjent, som, enligt nu gällande bestämmelser, efter fem års väl vitsordad tjenstgöring kommit i åtnjutande af 100 kronors ålderstillägg till lönen, måtte förklaras ega uppbära ett andra ålderstillägg å 100 kronor till lönen efter ytterligare fem år under enahanda vilkor i öfrigt, som gälde i afseende på första ålderstillägget, dock att det andra ålderstillägget icke i något fall finge utgå före 1897 års början.

I sammanhang härmed hade generalpoststyrelsen erinrat derom, att enligt det af komitén för ordnande af pensionsväsendet för statens civile tjensteinnehafvare den 28 maj 1894 afgifna förslag vaktbetjente vid postverkets distriktsförvaltningar och postanstalterna skulle erhålla i pension 550 kronor, oberoende deraf huruvida vaktbetjent kommit i åtnjutande af ett eller flera ålderstillägg.

Nyssberörda höjning i minimitraktamentet skulle medföra en ökning i anslaget till traktamenten för vaktbetjente med 9,000 kronor, och den föreslagna ålderstilläggsförmånen en ökning i anslaget till ålderstillägg med 50,000 kronor.

Under erinran att till de af generalpoststyrelsen anförda aflöningsförmåner, som för närvarande åtnjötes af postvaktbetjente, äfven borde läggas den sagde betjente tillkommande rätt till vissa beklädnadspersedlar, hvilken rätt ansåges kunna uppskattas till ett årligt värde af 54 kronor för hvarje vaktbetjent, har departementschefen såsom sin mening uttalat, att en förbättring i nämnda vaktbetjentes aflöningsförhållanden måste anses behöflig. Då af skäl, som generalpoststyrelsen anfört, förslaget att tilldela postvaktbetjente ett andra ålderstillägg, att utgå efter tio års väl vitsordad tjenstgöring, syntes, jemte den af styrelsen omförmälda höjning af minimitraktamentet, under närvarande förhållanden utgöra den lämpligaste formen för beredande af löneförbättringen, har departementschefen funnit sig jemväl böra i hufvudsak förorda hvad generalpoststyrelsen rörande omförmälda ålderstillägg föreslagit, men i ett afseende likväl ansett ett tillägg till de föreslagna bestämmelserna erforderligt. Enligt gällande föreskrifter räknades nemligen det ålderstillägg, som för närvarande efter fem års väl vitsordad tjenstgöring tillkomme vaktbetjent, till lönen och medförde sålunda för den, som efter tillträdt ålderstillägg vid uppnådd pensionsålder afginge från tjensten, motsvarande ökning i pension. I saknad af bestämmelser i motsatt syfte skulle förhållandet blifva enahanda äfven med det nu ifrågasatta andra ålderstillägget. Då frågan om en förändrad anordning af det civila pensionsväsendet för närvarande vore under behandling, syntes det emellertid icke vara lämpligt att nu vidtaga en anordning, som skulle leda till en ändring i postvaktbetjentes pensionsförhållanden. Departementschefen har derför förordat, att såsom ytterligare vilkor, jemte de af generalpoststyrelsen föreslagna, för åtnjutande af det andra ålderstillägget måtte stadgas, att sagda ålderstillägg icke skulle grundlägga ökad pensionsrätt för innehafvaren.

Beträffande anslaget till *aflönande af poststationsföreståndare*, hvilket för innevarande år liksom för år 1895 upptagits till förslagsvis 550,000 kronor, hade generalpoststyrelsen anfört, att, då utgifterna å anslaget under

perioden 1 september 1894—31 augusti 1895 uppgått till i rundt tal 544,900 kronor och anslaget sannolikt komme att under innevarande år öfverskridas till följd af de ökade kostnader, som komme att uppstå genom nya poststationers inrättande, generalpoststyrelsen redan af denna anledning och då antagas måste, att antalet poststationer under år 1897 blefve ytterligare ökadt, föranleddes att för sistnämnda år föreslå en förhöjning i anslaget.

Men sedan generalpoststyrelsen i samråd med jernvägsstyrelsen under år 1892 för poststationsföreståndare vid statens jernvägar bestämt vissa grunder, efter hvilka stationer skulle hänföras till de genom kongl. brefven den 20 mars 1874 och den 29 april 1892 stadgade olika löneklasser af 120, 180, 240, 300, 360, 420, 480, 540 och 600 kronor, samt fråga uppstått att tillämpa dervid följda grunder jemväl för reglering af arfvodena åt de poststationsföreståndare, som tillika vore föreståndare för trafikstationer vid enskilda jernvägar, hade ett å dessa grunder fotadt regleringsförslag visat sig komma att vid första tillämpningen medföra en ökad årlig kostnad af omkring 21,000 kronor, hvilket delvis berodde derpå, att nedsättning i arfvode, der sådan enligt regleringsförslaget borde ske, icke billigtvis borde genomföras annat än efter hand och i samband med ombyte af poststationsföreståndare. För genomförande af den ifrågasatta arfvodesregleringen och för beredande af tillgång till aflönande af föreståndare för nyinrättade poststationer hade generalpoststyrelsen hemstält, att ifrågavarande anslag måtte höjas med 30,000 kronor eller från 550,000 kronor till 580,000 kronor.

Denna anslagsförhöjning har departementschefen tillstyrkt.

Till *aflönande af extra biträden vid distriktsförvaltningarna och postanstalterna* vore, enligt hvad departementschefen vidare erinrat, för innevarande år liksom för år 1895 beviljadt ett anslag af förslagsvis 532,000 kronor, deri inginge ett belopp af 32,000 kronor till betäckande af kostnaderna för vikariers aflönande under den från och med sistnämnda år införda semestern för tjenstemännen vid distriktsförvaltningarna och postanstalterna.

Utgifterna å detta anslag hade uppgått i runda tal år 1894 till 522,900 kronor och under perioden 1 september 1894—31 augusti 1895 till 556,200 kronor. Då den del af nästlidet år, som inginge i sistnämnda period, belastats med nästan hela den för året beräknade semesterkostnaden, 32,000 kronor, återstode, efter afdrag af sistberörda belopp, för hela perioden å anslaget en utgift af 524,200 kronor, hvilket belopp nära öfverensstämde med utgifterna å anslaget under hela året 1894.

Med bibehållande af oförändrade arfvodesbelopp för extra biträden

vid distriktsförvaltningarna och postanstalterna skulle således för år 1897 i anslaget icke erfordras någon annan förhöjning än den, som betingades af utgifterna under år 1894 samt semesterkostnaden och nödvändigheten att ega tillgång till aflönande af det ökade antal extra biträden, som under åren 1896 och 1897 kunde tillkomma. Af sådan anledning ansåge generalpoststyrelsen anslaget böra höjas med åtminstone 30,000 kronor.

Generalpoststyrelsen hade emellertid ansett en reglering böra ega rum af aflöningsförhållandena för de extra biträdena vid de fullständiga fasta postanstalterna.

I sådant hänseende hade generalpoststyrelsen anfört, hurusom dessa extra biträden hade det synnerligen ogynsamt ställdt i ekonomiskt afseende. Öfver hufvud taget förflöte omkring tre år från antagandet såsom extra ordinarie postexpeditör, innan anställning såsom extra biträde vid postverket erhölles. Det årsarfvode, som då tilldelades biträdet, hade i regel utgjort 720 kronor intill senaste tiden, då det för manliga biträden i allmänhet måst sättas till 840 kronor, men den arbetstid, som för detta arfvode toges i anspråk, skilde sig föga från en ordinarie postexpeditörs. Om och huru snart någon förhöjning i arfvodet kunde vara att påräkna, vore ovisst. De högre arfvodesbeloppen utginge med 840 kronor, 900 kronor, 960 kronor, 1,080 kronor eller 1,200 kronor per år, hvarjemte några få åtnjöte arfvode med något mellan dessa nu nämnda liggande belopp, och ett par extra biträden hade tilldelats årsarfvode af 1,500 à 1,600 kronor. Men några bestämda arfvodesklasser vore icke fastställda, och några allmänna regler för uppflyttning från lägre arfvode till högre vore icke gifna. Denna obestämdhet utöfvade en menlig inverkan på biträdenas ekonomiska förhållanden och arbetslust samt vore dermed också till skada för postverket.

Efter uppdrag af 1894 års postinspektörsmöte hade postdirektörerne och postinspektörerne till generalpoststyrelsen afgifvit ett förslag till reglering af aflöningsförhållandena för extra biträdena vid postkontoren, enligt hvilket förslag årsarfvodet skulle utgöra för manligt biträde lägst 900 kronor, högst 1,500 kronor och för qvinligt biträde lägst 750 kronor, högst 1,350 kronor, och skulle arfvodena indelas i fem klasser med 150 kronors skilnad mellan hvarje klass, och uppflyttning från lägre klass till högre i allmänhet ske efter väl vitsordad tjenstgöring under tre år i den lägre arfvodesklassen.

Generalpoststyrelsen, som funnit den föreslagna minimiaflöningen, äfven om jemförelse med aflöningen å vissa andra lefnadsbanor lemnades å sido, vara så låg, att det för nödig uppmuntran till flit, ordning och uthållighet i arbetet väl tarfvades att, såsom enligt förslaget skulle ske, ställa

i utsigt periodvis inträdande arfvodesförhöjningar, intill dess maximiarfvodet uppnåtts, hade ansett synnerligen önskvärdt, att den ifrågasatta regleringen, som beräknats medföra en ökad utgift af omkring 30,000 kronor, genomfördes, och hade fördenskull i sådant syfte i statsförslaget höjt det nu ifrågavarande anslaget med nyssnämnda belopp, hvadan således, med en förhöjning på det hela af 60,000 kronor, anslaget upptagits till förslagsvis 592,000 kronor.

Då den godtgörelse, som för närvarande bestodes de inom postverket anstälda extra biträden, måste anses vara ganska knappt tillmätt i förhållande till det arbete, som af dem fordrades, ansåge departementschefen det vara med billighet öfverensstämmande, att någon förhöjning egde rum i de till dessa extra biträden utgående arfvoden. Departementschefen, som funnit att giltiga skäl blifvit anförda för behofvet af en närmare reglering af de grunder, enligt hvilka dessa arfvoden borde utgå, och ansett det i sådant syfte uppgjorda förslaget vara af beskaffenhet att böra genomföras, har derför förordat den af generalpoststyrelsen för detta ändamål begärda förhöjning i anslaget till aflönande af extra biträden vid distriktsförvaltningarna och postanstalterna. Mot den ökning af detta anslag, generalpoststyrelsen på i öfrigt anförda skäl ifrågasatt, har departementschefen ej heller haft något att erinra.

Beträffande anslaget till *ålderstillägg* hade generalpoststyrelsen anmält, att med hänsyn, å ena sidan, till inträffade personalförändringar och, å andra sidan, till det ytterligare antal tjenstemän och betjente, som enligt nu gällande bestämmelser blefve berättigadt till ålderstillägg från 1897 års början, anslaget borde höjas med 4,000 kronor; och då det föreslagna ålderstillägget åt vaktbetjente, hvartill vid 1897 års ingång omkring 500 vaktbetjente skulle blifva berättigade, föranledde en tillökning i anslaget af 50,000 kronor, hade generalpoststyrelsen hemstält, att ifrågavarande anslag måtte med sammanlagdt 54,000 kronor förhöjas eller från 322,800 kronor till 376,800 kronor.

Vidare hade generalpoststyrelsen hemstält, att anslaget till *arfvoden åt extra vaktbetjente och till hushyresbidrag för en del betjente*, hvilket anslag i staten för innevarande år upptagits till 60,000 kronor och hvarå utgifterna uppgått år 1893 till 65,300 kronor, 1894 till 67,400 kronor och under perioden 1 september 1894—31 augusti 1895 till 70,800 kronor, måtte höjas till 70,000 kronor.

Vidkommande anslaget till *traktamenten för vaktbetjente* hade generalpoststyrelsen, med erinran att detta anslag i staten för innevarande år höjts med 25,000 kronor till 555,000 kronor och att denna förhöjning föranledts dels af motsedd stegring i posttrafiken och dels af styrelsens för-

slag angående beredande af ledighet utan minskning i aflöning för en del vaktbetjente, anfört, att, då utgifterna å anslaget redan under perioden 1 september 1894—31 augusti 1895 uppgått till 551,200 kronor eller nära det belopp, hvartill detsamma för innevarande år blifvit fastställdt, och det fördenskull måste antagas, att anslaget redan under detta år, då den utlofvade kortare ledigheten skulle för första gången vaktbetjente tilldelas, blefve otillräckligt, måste detta i ännu högre grad blifva förhållandet under år 1897, derest anslaget då bibehölles med oförändradt belopp. Derjemte vore beräknadt, att den under aflöningsstaten omförmälda höjningen af vaktbetjentes minimitraktamente skulle föranleda en ökad årlig kostnad af omkring 9,000 kronor. Af dessa skäl hade generalpoststyrelsen ansett anslaget icke böra sättas lägre än till 575,000 kronor.

Mot de af generalpoststyrelsen begärda förhöjningar i sistberörda tre anslag har departementschefen icke haft något att erinra.

Hvad angår frågan om pension för postexpeditören *Lagerström*, inhemtas af stadsrådsprotokollet, att uti en genom postdirektören i Göteborg till generalpoststyrelsen insänd skrift bemälde Lagerström, med åberopande af två bilagda läkarebetyg och under uppgift att hans helsa brutits under mångårig, ansträngande tjenstgöring såsom resepostexpeditör, anhållit att varda förflyttad på pensionsstat med en årlig pension af 1,200 kronor eller det något lägre belopp, som kunde bestämmas, dock icke lägre än 800 kronor för år räknadt.

I statsrådsprotokollet meddelas vidare, att Lagerström, som vore född den 31 juli 1853, den 7 september 1871 antagits till extra ordinarie postexpeditör, den 1 december 1875 blifvit resepostexpeditör i dåvarande 3:e lönegraden samt den 6 december 1881 befordrats till postexpeditör i postverket, i hvilken anställning han sedermera tjenstgjort inom centrala jernvägspostdistriktet och vid postkontoret i Söderköping. Lagerström, som alltifrån den 17 juni 1887 varit placerad vid postkontoret i Göteborg, hade sedan den 1 juli samma år eller i mer än åtta års tid med allenast ett kortare uppehåll — från den 1 till den 9 oktober 1891 — åtnjutit oafbruten tjenstledighet på grund af sjukdom.

Det ena af de företedda läkarebetygen, som vore utfärdadt den 10 juni nästlidna år af biträdande provinsialläkaren E. Hellberg, innehölle att Lagerström vid företagen besigtning och undersökning befunnits lida af höggradig neurasthenie jemte kronisk mag- och tarmkatarr samt att Lagerström för det dåvarande vore och för lifstiden komme att blifva till tjenstgöring oförmögen.

I det andra läkarebetyget, som vore utfärdadt den 12 juni nästlidet år, intygade legitimerade läkaren F. Hjertstedt i Grenna, att Lagerström

under senast förflutna fyra åren hos honom undergått läkarebehandling och under denna tid lidit af i tjensten ådragen höggradig neurasthenie samt kronisk mag- och tarmkatarr samt att Lagerström på grund af dessa sjukdomar vore fortfarande oförmögen till tjenstgöring samt blefve det för lifstiden och sålunda vore i behof af tjenstledighet under sin återstående lefnad.

Postdirektören i Göteborg hade förklarat, att han för sin del vore öfvertygad derom, att Lagerström icke kunde komma till någon vidare nyttig verksamhet inom postverket.

Generalpoststyrelsen hade förklarat sig i betraktande af de företedda läkarebetygens innehåll anse pension böra Lagerström beredas, helst Lagerström, som af sin lön såsom postexpeditör i 2:a lönegraden, med två ålderstillägg uppgående till 2,000 kronor, under tjenstledigheten uppbure 1,200 kronor för år, nedsatt det pensionsbelopp, hvarmed han kunde åtnöja sig, till 800 kronor för år; och hade generalpoststyrelsen för den skull hemstält, att Lagerström måtte förklaras berättigad att från och med månaden näst efter den, då afsked från postexpeditörstjensten blefve honom beviljadt, under sin återstående lifstid af postmedlen åtnjuta en årlig pension af 800 kronor.

Då af de företedda läkarebetygen framginge, att någon utsigt ej förefunnes, att Lagerström kunde blifva till helsan återställd, och det måste anses vara med postverkets fördel öfverensstämmande, att Lagerströms postexpeditörstjenst, som i mer än åtta års tid uppehållits på förordnande, blefve med ordinarie innehafvare besatt, har departementschefen ansett sig, jemväl med hänsyn dertill att Lagerström förklarat sig vilja åtnöjas med ett lägre pensionsbelopp än sin lön, böra biträda generalpoststyrelsens hemställan om Lagerströms pensionerande.

Beträffande det föreslagna understödet till förre matrosen *Wicklund* har departementschefen erinrat, att, sedan Wicklund i en den 27 september 1894 till Kongl. Maj:t ingifven skrift anhållit att varda tilldelad pension af postmedlen till belopp af 400 kronor årligen, generalpoststyrelsen uti häröfver afgifvet utlåtande anfört: att Wicklund, som vore född den 23 juli 1840 och tjenat såsom jaktbåtsman under åren 1865—1870 vid postbefordringen mellan Grisslehamn och Eckerö på Åland, hvartill på grund af kongl. brefvet den 21 februari 1852 skulle användas af postverket förhyrdt manskap, sedermera haft anställning dels åren 1870—1880 omkring sju månader hvarje år såsom matros å postångfartyget Postiljonen å linien Grisslehamn—Eckerö, dels ock från den 1 november 1883 till den 4 maj 1894 såsom långlots å postångfartyget Öland under dess vinterexpeditioner för uppehållande af trafiken mellan fasta landet och Öland; att, enligt de

upplysningar generalpoststyrelsen inhemtat, Wicklund under sin tjenstgöring å postångarne Postiljonen och Öland gjort sig högt värderad af sina befälhafvare, visat godt omdöme och påpasslighet samt städse ådagalagt ett i alla afseenden hedrande uppförande och skicklighet i tjensten; samt att Wicklund, som vid ansökningen fogat läkarebetyg rörande sitt helsotillstånd, uppgifvit sig vara till helsan bruten; men att i fråga om Wicklunds behof af den då sökta pensionen generalpoststyrelsen ansåge sig böra meddela, att, enligt hvad styrelsen inhemtat, Wicklund skulle befinna sig i en jemförelsevis god ekonomisk ställning.

Enligt generalpoststyrelsens hemställan hade Kongl. Maj:t genom beslut den 31 december 1894 funnit den af Wicklund då gjorda ansökningen icke till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Sedermera hade Wicklund i en till Kongl. Maj:t ingifven skrift förnyat sin ansökning om erhållande af pension och dervid beträffande sin ekonomiska ställning bifogat två intyg, utfärdade det ena af ordföranden i Väddö sockens kommunalnämnd Jan Ersson samt det andra af skepparen J. Jansson i Björholma och nybyggaren Anders Söderberg i Fogdö.

Det förra intyget innehölle, att Wicklund visserligen egde $^{1}/_{32}$ mantal n:o 5 Björholma, men att denna hemmansdel vore af så klen och ringa beskaffenhet, att Wicklund med bästa skötsel af denna icke kunde för sig och sin hustru deraf hafva sin allra nödtorftigaste bergning; att Wicklund icke egde annan nämnvärd egendom eller ringaste årlig tillgång; samt att han i anseende till sjuklighet och bruten helsa helt obetydligt kunde genom arbete bidraga till sin och sin hustrus bergning, hvadan Wicklund vore i behof af understöd eller pension, derest han skulle kunna undgå att för sin återstående lifstid lida nöd.

I det senare intyget vitsordades, att Wicklund vore i knappa ekonomiska vilkor och väl behöfde understöd eller pension, om han skulle kunna undgå att lida nöd för sin återstående lifstid.

Enligt ett af provinsialläkaren i Östhammars distrikt Adolf Lindstedt den 24 sistlidne november för Wicklund utfärdadt läkarebetyg vore Wicklund, på grund af bruten helsa till följd af kronisk reumatism, numera oförmögen till allt ansträngande och ihållande arbete.

Efter det Kongl. Maj:t anbefalt generalpoststyrelsen att afgifva utlåtande öfver den af Wicklund gjorda förnyade ansökningen, hade styrelsen i sammanhang med statsförslaget afgifvit det sålunda infordrade utlåtandet och deruti anfört följande. Generalpoststyrelsen, som från en i Wicklunds hemort bosatt person, hvilken, enligt hvad det funnits grundad anledning antaga, bort hafva noga kännedom om Wicklunds ekonomiska ställning, erhållit den upplysning, hvarå styrelsen stödt sitt förut afgifna yttrande

beträffande Wicklunds behof af understöd, ansåge Wicklund numera hafva styrkt detta behof; och då den tvekan, som förut förefunnits för generalpoststyrelsen att tillstyrka ansökningen, derigenom försvunnit, hade styrelsen, med hänsyn till Wicklunds 26-åriga, synnerligen väl vitsordade tjenstgöring vid postverket och hans brutna helsa samt med åberopande af Kongl. Maj:ts och Riksdagens vid flera föregående tillfällen fattade beslut i liknande pensionsfrågor, hemstält, att Wicklund måtte för sin återstående lifstid beredas ett årligt understöd till belopp af 300 kronor att utgå å postverkets pensionsstat, hvilket understöd generalpoststyrelsen, i anseende till de af Wicklund nu företedda intygens innehåll och i betraktande deraf att Wicklund redan upphört att vara i postverkets tjenst, ansett böra beräknas från början af innevarande år.

Då Wicklunds behof af understöd numera blifvit styrkt, har departementschefen ansett sig böra biträda generalpoststyrelsens berörda hemställan.

I sammanhang med Kongl. Maj:ts förslag om anslag till postverket har utskottet till behandling förehaft en i Andra Kammaren väckt motion (n:o 3), deruti herr *A. Hedin* meddelat, att postvaktbetjente till ett antal af närmare 800 uti en till generalpoststyrelsen den 18 december 1895 ingifven skrift gjort framställning om behofvet af en reglering af deras aflöningsförhållanden och i sådant afseende hemstält:

att för samtlige postvaktbetjente måtte bestämmas fasta löner och ålderstillägg med följande belopp och klassindelning:

Första löneklassen 1,000 kronor *för vaktbetjente vid postkontoren* i Stockholm, Göteborg och Malmö samt jernvägsposten inom samtliga distrikten;

Andra löneklassen 900 kronor *för vaktbetjente vid postkontoren* i Falun, Gefle, Helsingborg, Jönköping, Kalmar, Karlskrona, Karlstad, Kristianstad, Linköping, Lund, Norrköping, Sundsvall, Upsala, Vexjö, Örebro och Östersund;

Tredje löneklassen 800 kronor *för vaktbetjente vid postkontoren* i Borås, Eskilstuna, Halmstad, Haparanda, Hernösand, Hudiksvall, Landskrona, Luleå, Nyköping, Piteå, Skellefteå, Söderhamn, Södertelge, Umeå, Venersborg, Vesterås, Ystad och Örnsköldsvik;

Fjerde löneklassen 700 kronor *för vaktbetjente vid postkontoren* i Arboga, Bollnäs, Backe, Eksjö, Enköping, Falkenberg, Falköping, Filipstad, Gysinge, Hedeviken, Karlshamn, Kristinehamn, Köping, Lidköping, Ljusdal, Lysekil, Lycksele, Mariestad, Motala, Nederkalix, Norrtelge, Nordmaling,

Nyland, Oskarshamn, Ragunda, Sala, Skara, Sköfde, Sollefteå, Ström, Strömstad, Uddevalla, Vadstena, Varberg, Vaxholm, Vestervik, Visby, Vännäs och Åsele;

Femte löneklassen 600 kronor *för vaktbetjente vid postkontoren* i Alingsås, Arvika, Askersund, Borgholm, Båstad, Cimbrishamn, Charlottenberg, Engelholm, Eslöf, Gillberga, Grenna, Grisslehamn, Hallsberg, Hedemora, Hjo, Karlsborg, Kil, Kisa, Kungelf, Kungsbacka, Laholm, Lindesberg, Ljungby, Malung, Marstrand, Mjölby, Moholm, Mora, Målilla, Nora, Nås, Qvistrum, Ronneby, Råda, Seffle, Skeninge, Smedjebacken, Strengnäs, Sunne, Söderköping, Sölvesborg, Tomelilla, Trelleborg, Trollhättan, Trosa, Ulricehamn, Vernamo, Vimmerby, Vretstorp, Åmål, Öregrund och Östhammar;

samt fem ålderstillägg för samtlige inom hvarje löneklass å 100 kronor hvartdera, att utgå efter respektive 3, 6, 9, 12 och 15 års oförvitlig ordinarie tjenst;

att hvarje vaktbetjent, som användes i fullständig tjenst, måtte anställas som ordinarie;

att nu gällande bestämmelser angående förmansarfvode, för brefbärareförmännen i Stockholm, måtte fortfarande bibehållas;

att för de postiljoner vid jernvägsposten, som tjenstgöra inom s. k. postiljonskupé, måtte förutom lönen utgå milpengar med $^1/_3$ öre pr tillryggalagd km.; och för de postiljoner inom samtliga kupéexpeditioner, som nödgas öfverligga mer än fyra timmar vid vänd- eller öfverliggningsort, milpenningar med $^1/_5$ öre pr tillryggalagd km.;

att, vid öfvergången från det nuvarande aflöningssystemet till den föreslagna aflöningsstaten, ålderstilläggen skulle räknas att utgå från anställelsedagen som extra vaktbetjent med arfvode och fullständig tjenstgöring, dock så att del af kalenderår ej räknades.

Med erinran att det aflöningssätt, som nu af postvaktbetjente förordades, vore det för statens tjenstemän i allmänhet gällande och redan under ett fjerdedels sekel tillämpats i fråga om såväl betjente som embets- och tjenstemän inom en kår, hvilken med hänsyn till personalens talrikhet och eljest i alla på frågan inverkande omständigheter syntes vara med poststaten fullt jemförlig, nemligen tullstaten, har motionären sökt visa, att det nuvarande systemet för postvaktbetjentes aflöning, deruti traktamente inginge såsom en väsentlig del, vore mindre tillfredsställande; hemställande motionären med afseende härå och på i öfrigt anförda skäl, att Riksdagen behagade besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande reglering af postvaktbetjentes aflöningsförhållanden hufvudsakligen på grundvalen af det här ofvan anförda, till general-

poststyrelsen ingifna förslag samt derom till nästkommande Riksdag göra den framställning, hvartill denna pröfning kunde föranleda.

Under anslagstiteln »postverket» har Kongl. Maj:t vidare i statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen att medgifva, att till en fond för inköp af tomt till nytt posthus i Stockholm måtte afsättas ej mindre den behållning, som för åren 1895 och 1896 kunde å postverkets rörelse uppstå utöfver de redan för statsregleringarne beräknade öfverskotten för samma år, än äfven hälften af blifvande öfverskottsmedel för år 1897, dock att, derest öfverskottet för sistnämnda år icke komme att uppgå till 440,000 kronor, till fonden icke måtte afsättas större del af sagda öfverskott än det belopp, hvarmed detsamma öfverstege 220,000 kronor.

Till statsrådsprotokollet har departementschefen erinrat, att jemlikt § 23 i den för generalpoststyrelsen gällande instruktion skulle, derest icke annorlunda förordnades, hela det belopp, hvarmed under år 1897 postverkets inkomster komme att öfverstiga utgifterna, till statskontoret levereras.

Enligt hvad departementschefen vidare meddelat, hade generalpoststyrelsen i dess skrifvelse med förslag till postverkets stater för år 1897 uti nu förevarande fråga anfört följande.

När för omkring tjugufem år sedan åtgärder vidtogos för anskaffande af tomt till nytt posthus i hufvudstaden, hade afsetts, att å denna tomt skullle komma att uppföras ett centralt beläget, tidsenligt posthus, som gåfve tillräckligt utrymme för en lämplig fördelning af de olika rörelsegrenarne och för sådana anordningar, hvarigenom expeditionen och postutvexlingen kunde verkställas med den snabbhet, ordning och säkerhet, som vederborde.

Utan tvifvel uppfylde också expeditionslokalerna i det nya posthuset vid Rödbodtorget, när hufvudpostkontoret för omkring tjugu år sedan dit förlades, de anspråk, som då ställdes å tidsenliga lokaler för ett sådant kontor. Det första förslaget till lokalernas fördelning visade till och med, att lägenheter der funnes afsatta såsom odisponerade för att möta framtida behof af tidningsexpeditionens utvidgning.

Men med de år, som sedan dess förflutit, hade följt en betydlig ökning i posttrafiken, icke minst vid Stockholms postkontor. Derstädes hade exempelvis postuppbörden utgjort under år 1874 689,358 kronor 90 öre, men uppgått år 1894 till 1,528,588 kronor 66 öre; under det förra af dessa år hade i postanvisningsmedel inbetalts 172,914 kronor 11 öre

mot 2,756,760 kronor 26 öre under det senare året. Värdet af behandlade assurerade försändelser hade under samma period stigit från 103,344,880 kronor 93 öre till 246,775,856 kronor 73 öre. Till följd häraf hade, såsom generalpoststyrelsen vid flera tillfällen framhållit, de fordom rymliga lokalerna inom posthuset vid Rödbodtorget numera blifvit alltför trånga, så att samma vitsord nu måste lemnas dessa lokaler, som år 1869 gafs lokalerna inom posthuset vid Lilla Nygatan, nemligen att endast med svårighet och icke utan känbara olägenheter för allmänheten och för posttjenstemännen postbehandlingen der kunde försiggå.

Tomtens hela areal utgjorde 23,296 qvadratfot.

De såsom odisponerade angifna lägenheterna visade sig redan vid inflyttningen behöfliga för posttjensten. År 1890 togos alla styrelsens revisionsbyrås lägenheter i anspråk för utvidgning af tidningsexpeditionen och till revisionsbyrån uppläts generalpostdirektörens boställsvåning.

Tre år derefter befans paketexpeditionen så trångbodd, att särskild lokal måste för denna expedition förhyras i en närbelägen byggnad för en årlig hyra af 7,500 kronor. Och när kort förut viss lokaltidningsprenumeration och distribution genom postverket skulle begynna, måste den för ändamålet erforderliga lokal förhyras i annan byggnad mot årlig hyra af 1,000 kronor.

Sedan paketexpeditionen afflyttat ur posthuset, begagnades dess forna lokal under någon tid för postelevkurser och annat i afvaktan på uppgörande af en plan till lokalens användande för utvidgning af afdelningens för afgående poster lokaler, men under tiden blef krafvet på ytterligare utvidgning af tidningsexpeditionens lokaler oafvisligt, och derför inreddes den på nedra bottnen belägna forna paketexpeditionslokalen för att tjena den en trappa upp befintliga tidningsexpeditionen till en för några år hjelplig, ehuru föga tillfredsställande utvidgning, jemte det den i besparingsändamål togs i anspråk för lokaltidningsprenumerationen.

Oaktadt särskilda brefbärareexpeditioner inrättats vid tre filialpostkontor i hufvudstaden, vore brefbärarelokalen inom centralposthuset i allt fall numera så trång, att bestämda arbetsplatser icke kunde tilldelas alla de brefbärare, som samtidigt der vore sysselsatta med ordnande af dem till utdelning lemnad post, utan några brefbärare måste anvisas tillfälliga platser annorstädes. Icke ens plats för upphängning af brefbärarnes ytterkläder kunde inom expeditionen beredas, utan under arbetet finge de vara iklädda ytterplaggen.

Redan för tre år tillbaka ifrågasattes vissa förändringar inom afdelningen för afgående poster i centralposthuset till befordrande af arbetets

gång och till allmänhetens skyndsamma betjenande. Men åtgärderna fordrade ökadt utrymme, och dertill fans ingen tillgång.

Centralpostkontorets afdelning för ankommande poster tarfvade också utvidgning både för allmänhetens och personalens skull, anläggning af ett rymligt kassahvalf m. m., som ännu alldeles saknades. Men afdelningens lokaler begränsades på ena sidan af stora förstugan från Rödbodtorget och på den andra af den redan nu otillräckliga brefbärareexpeditionslokalen. Någon möjlighet till utvidgning förefunnes således icke under nuvarande förhållanden.

Jemväl generalpoststyrelsens lokaler inom posthuset vore numera i vissa delar otidsenliga och trånga. Särskildt gälde detta beträffande lokalerna för blankettförrådet, der en ökad golfyta af cirka 1,700 qvadratfot skulle erfordras, beträffande reklamationskontoret, som allmänheten nu måste uppsöka genom en temligen mörk trappuppgång från gården, och beträffande postverkets hufvudkassa, der, likasom i huset i öfrigt, kassahvalf helt och hållet saknades. Postverkets arkivhandlingar måste af brist på lokaler förvaras på vinden.

På sätt generalpoststyrelsen förut framhållit, erfordrades jemväl ökadt utrymme för postverkets persedelsförråd och postsparbanksbyrån, nu inrymda inom posthuset vid Lilla Nygatan, hvarjemte frimärkesförrådet och det dermed i liflig samverkan stående frimärkestryckeriet borde flyttas till samma hus, der generalpoststyrelsen hade sina lokaler.

Härtill komme, att postinspektionen i mellersta postdistriktet för närvarande saknade lokal i posthus och borde beredas sådan i stället för den nu förhyrda, att lokal jemväl erfordrades för postinspektionen i östra postdistriktet samt att särskild lägenhet borde finnas att tillgå för postelevkurser, för hvilka tidtals måst upplåtas och ordnas vissa af generalpoststyrelsens lokaler.

För generalpoststyrelsens afdelningar skulle bättre utrymme kunna beredas genom husets påbyggande, men postkontorets afdelningar borde vara förlagda i bottenvåningen, och der vore, såsom af det ofvan sagda framginge, redan så trångt, att icke alla afdelningarna der rymdes och att de, som funnes der, samtliga behöfde utvidgas.

Enligt en af postdirektören i Stockholm gjord beräkning disponerade centralpostkontorets samtliga afdelningar, deri inberäknade den förhyrda paketexpeditionslokalen och postdirektörens expedition, en golfyta af tillhopa 21,920 qvadratfot, hvaraf å den förhyrda paketexpeditionslokalen belöpte 4,000 qvadratfot, men för tillgodoseende af behofvet för någon längre framtid skulle enligt samma beräkningar erfordras en golfyta af tillsammans 42,000 qvadratfot, således en ökning af mer än 20,000 qvadrat-

fot, eller, om förhyrande af paketexpeditionslokal skulle upphöra, 24,000 qvadratfot golfyta. I den uppgifna erforderliga arealen inginge dock postdirektörens expedition med 3,000 qvadratfot, men något egentligt behof förefunnes icke att förlägga jemväl denna expedition i bottenvåningen.

Ju mera posttrafiken ökats och i jembredd dermed svårigheterna vuxit att inom centralposthuset rymma hvad som der borde finnas inrymdt, ju mera uppenbart det blifvit, i huru hög grad arbetet försvårades genom bristen på lämpliga lokaler, och ju mera omöjligt det blifvit att inom nämnda posthus tillfredsställa allmänhetens helt naturliga anspråk på snabb expedition och skyndsam postbehandling, desto klarare hade det för styrelsen framstått, att olägenheterna med de nuvarande trånga lokalerna icke kunde undanrödjas, med mindre än att antingen i stället för posthuset vid Rödbodtorget uppfördes ett helt och hållet nytt rymligt posthus eller ock, med bibehållande af centralposthuset, till dess komplettering och i dess omedelbara närhet byggdes ett nytt posthus å tomt, tillräckligt rymlig till expeditionslokalernas successiva utvidgning, när sådan i framtiden kräfdes.

Enligt postdirektörens omförmälda beräkningar skulle för ett tidsenligt centralpostkontor erfordras en golfyta af 42,000 qvadratfot. Förlades postdirektörens expedition, såsom utan svårighet kunde ske, en trappa upp, utgjorde således behofvet af golfyta på nedra bottnen 39,000 qvadratfot; och då dertill komme den yta, som åtginge för murar, förstugor, rymlig gård, vagnbod och vaktstall för hästar, kunde mindre tomtyta än 50,000 qvadratfot icke anses acceptabel. Tomten borde tillika vara centralt belägen vid öppen plats eller mera trafikerad gata, ej aflägsen från jernvägscentralstationen.

Ansåges emellertid förvärfvande af en dylik rymlig tomt och uppförande derå af ett tidsenligt posthus medföra alltför dryga kostnader, finge åtgärderna inskränkas till att söka i det nuvarande centralposthusets omedelbara närhet erhålla en rymlig tomt, der genom nybyggnad centralpostkontorets trånga lokaler kunde kompletteras med ljusa och rymliga lägenheter, hvilka tillika med de redan befintliga kunde bilda ett någorlunda tidsenligt centralpostkontor med vissa afdelningar förlagda i bottenvåningen inom det nya huset och vissa inom motsvarande våning i det gamla. En sådan tomt för annex borde dock tillsammans med den nuvarande posttomten gifva en yta af 50,000 qvadratfot och således innefatta en areal af omkring 27,000 qvadratfot.

Användning för de öfre våningarna i ett nytt posthus komme, såsom af det ofvan anförda framginge, icke att saknas. Postsparbanken, postdirektörens expedition, postinspektionerna i mellersta och östra postdistrikten,

frimärkestryckeriet och frimärkesförrådet behöfde samtliga nya lokaler, och hvad postsparbanken anginge, vore dess nödtvungna afflyttning från posthuset vid Lilla Nygatan, på grund af för litet utrymme derstädes, nästan en fråga för dagen.

Hvilketdera sättet — helt och hållet nytt posthus eller komplettering af det nuvarande medelst nybyggnad — som än finge anses lämpligast att använda för att lösa nu anmälda behof för postverket, erfordrades dock först och främst förvärfvande af en lämplig tomt; och om, såsom generalpoststyrelsen vågade antaga, uppskof med denna anskaffning endast lände till ökad kostnad för tomtens inköp eller inlösen, finge det, oafsedt behofvet att snart erhålla bättre och större expeditionslokaler, ur sparsamhetssynpunkt anses nödigt att ju förr desto hellre för postverket förvärfva den tomt, utan hvilken intet kunde åtgöras.

Om så vore förhållandet, bjöde ock nödvändigheten att ofördröjligen träffa åtgärder för anskaffande af den erforderliga köpeskillingen eller lösesumman. Huru stort belopp dertill komme att behöfvas, blefve naturligtvis beroende af, huruvida en tomt af cirka 50,000 qvadratfot till ett fullständigt nytt posthus afsåges eller om, för den lägre kostnadens skull, ansåges böra anskaffas allenast tomt till ett annex för det redan befintliga centralposthuset, i hvilket senare fall en tomt af omkring 27,000 qvadratfot skulle vara tillräcklig. I hvilketdera fallet som helst vore uppenbart, att centralt belägen tomt af angifna storlek icke kunde erhållas utan betydlig kostnad.

Tiden, då förvärfvet kunde ske, hade också, såsom antydt blifvit, enligt generalpoststyrelsens förmenande en högst väsentlig inverkan på priset, och generalpoststyrelsen hyste för sin del ingen tvekan derom, att det för statsverket skulle ställa sig fördelaktigast, derest redan under loppet af innevarande år den erforderliga tomten kunde förvärfvas. Men för så vidt härtill endast postmedel finge användas, skulle detta icke kunna ske utan att för ändamålet taga i anspråk jemväl hela det öfverskott, som å poströrelsen för nästlidet år antagits komma att uppstå och som redan beräknats att för statsverket annorledes disponeras.

Då en sådan rubbning i redan gjorda dispositioner icke borde ega rum, förefunnes en annan utväg, som skulle kunna, om icke omedelbart leda till inköp af tomt, åtminstone påskynda bildandet af den behöfliga köpeskillingsfonden.

Om nemligen generalpoststyrelsen erhölle bemyndigande att af blifvande öfverskottsmedel för år 1895 och för innevarande år afsätta till köpeskillingsfond hvad som kunde komma att öfverskjuta redan beräknade öfverskottsbelopp, skulle fondens bildande kunna redan under förra delen

af innevarande år komma att begynna utan rubbning af de för statsverket gjorda inkomstberäkningar, hvarjemte utsigt förefunnes, att fonden komme att ökas efter verkstäldt bokslut för innevarande år; och om tillika af öfverskottsmedlen för år 1897 finge för samma ändamål afsättas halfva öfverskottsbeloppet, vore det att förmoda, att efter verkställandet af postverkets bokslut för sistnämnda år köpeskillingsfonden skulle befinnas hafva nått ett sådant belopp, att hvad som derutöfver erfordrades för köpeskillingens liqviderande skulle kunna af postverkets kassaförlag förskotteras för att sedermera af följande årens öfverskottsmedel varda ersatt.

På grund af det sålunda anförda hade generalpoststyrelsen hemstält, att Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen göra framställning derom, att hvad som kunde komma att af blifvande öfverskottsmedel för åren 1895 och 1896 öfverskjuta enligt fastställda stater för nämnda år beräknade öfverskott tillika med hälften af blifvande öfverskottsmedel för år 1897 finge af generalpoststyrelsen afsättas till en fond för inköp af tomt till nytt posthus i Stockholm.

Af den utaf generalpoststyrelsen lemnade utredningen angående den nuvarande dispositionen af lokalerna i centralposthuset vid Rödbodtorget har departementschefen funnit otvetydigt framgå, att dessa lokaler numera vore alldeles otillräckliga för dermed afsedda ändamål. Då det i betraktande häraf måste anses vara synnerligen angeläget, att inom den närmaste framtiden åtgärder vidtoges för att afhjelpa detta missförhållande, ansåge departementschefen generalpoststyrelsens förslag, att en del af postverkets öfverskottsmedel för år 1897 jemte den behållning, postverkets rörelse under åren 1895 och 1896 kunde komma att lemna utöfver de för nämnda år beräknade öfverskotten, måtte afsättas till en särskild fond, af hvilken skulle bestridas kostnaden för inköp af tomt antingen till ett nytt centralposthus eller till ett annex till det nuvarande centralposthuset, vara värdt allt beaktande. Då behofvet vore oafvisligt, bjöde nödig förtänksamhet att i tid begynna med afsättning af medel för anskaffande af det nya posthuset, på det icke statsverket skulle på en gång betungas med allt för dryga utgifter för ändamålet. Vid sådant förhållande syntes den omständighet, att förslag till förvärfvande af viss bestämd byggnadstomt ännu icke förelåge, icke böra utgöra hinder för bifall till förslaget om fondens uppläggande. Departementschefen har derför funnit sig böra hos Kongl. Maj:t förorda detta generalpoststyrelsens förslag, blott att, till undvikande af möjlig rubbning i den verkstälda beräkningen af postmedlen för år 1897, uttrycklig föreskrift borde meddelas derom, att, derest 1897 års öfverskott icke komme att uppgå till det belopp af 440,000 kronor,

hvartill det nu blifvit beräknadt, till fonden endast skulle afsättas det belopp, hvarmed öfverskottet öfverstege 220,000 kronor.

Den i statsrådsprotokollet lemnade redogörelsen angående postvaktbetjentes aflöningsförmåner synes utskottet gifva vid handen, att dessa betjentes ekonomiska ställning icke är i alla afseenden fullt nöjaktigt tillgodosedd. Det i den af herr Hedin väckta motionen angifna förslaget till nytt system för denna aflöning är emellertid af så genomgripande art, att det icke lärer böra af Riksdagen förordas eller ens upptagas till pröfning, innan vederbörande embetsverk deröfver afgifvit yttrande, hvarför utskottet anser, att förevarande motion icke bör till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

De förbättringar i postvaktbetjentes ställning, som Kongl. Maj:t efter generalpoststyrelsens framställning föreslagit, afse att med bibehållande af det nuvarande systemet för aflöningen dels genomföra en förhöjning i minimitraktamentet för ordinarie vaktbetjente, dels ock för dem bereda rätt till ett andra ålderstillägg af 100 kronor.

Såsom af statsrådsprotokollet inhemtas, utgör den lägsta aflöningen för ordinarie postvaktbetjent nu för år lön 500 kronor, traktamente efter 85 öre om dagen 310 kronor 25 öre samt beklädnad, värderad till 54 kronor, eller tillsammans 864 kronor 25 öre. För en person, hvilkens arbetsförmåga helt och hållet tages i anspråk för postverkets räkning, synes denna aflöning vara väl knapp; och den af Kongl. Maj:t föreslagna förhöjningen i minimitraktamentet till 1 krona om dagen för de vaktbetjente, som äro stationerade söder om Dalelfven, och till 1 krona 15 öre för de öfriga bör enligt utskottets mening komma till stånd. Den lägsta aflöningen skulle derigenom komma att uppgå för de förstnämnde till 919 kronor och för de senare till 973 kronor 75 öre samt, med ett ålderstillägg af 100 kronor efter fem års tjenstgöring i ordinarie befattning, till respektive 1,019 kronor och 1,073 kronor 75 öre. Den högsta aflöning, hvaraf vaktbetjente enligt nuvarande förhållanden kunna komma i åtnjutande, utgör med traktamente efter 2 kronor om dagen samt ett ålderstillägg 1,384 kronor om året. För brefbärareförmän i Stockholm kommer härtill ett särskildt arfvode af 120 kronor för år. Äfven om sistnämnda förmån icke tages i beräkning, förefaller det utskottet, som om berörda aflöning borde för postvaktbetjente utgöra en temligen tillräcklig inkomst. Utskottet, som med afseende härå

ansett, att Kongl. Maj:ts förslag om ett ytterligare ålderstillägg till lönen icke bör bifallas, har deremot funnit, att en annan åtgärd till förbättrande af postvaktbetjentes ställning bör väljas. Enligt hvad generalpoststyrelsen meddelat, hafva de personer, som under senaste tiden antagits till ordinarie vaktbetjente, derförinnan tjenstgjort i postverket omkring 7,6 år samt uppnått en ålder af i medeltal 33,1 år. Denna jemförelsevis sena befordran till ordinarie befattning måste gifvetvis utöfva ett ogynsamt inflytande på postvaktbetjentes ekonomiska ställning, och äfven om de med ordinarie vaktbetjentbefattning förenade aflöningsförmåner i och för sig kunna anses tillfredsställande, måste de dock befinnas väl knappa, då de ernås först efter en flerårig tjenstgöring mot lägre ersättning. Med hänsyn härtill och då det jemväl synes oegentligt, att ett stort antal extra vaktbetjente, hvilka användas i regelbunden tjenstgöring och förrätta ett lika ihållande och ansträngande arbete som de ordinarie, ej blott åtnjuter mindre ersättning än dessa, utan äfven saknar den tryggade ställning, som ordinarie befattning i statens tjenst medför, har utskottet funnit angeläget, att antalet ordinarie postvaktbetjentbefattningar varder i någon mån ökadt. Enligt hvad i statsrådsprotokollet meddelas, tyckes generalpoststyrelsen ock hafva ansett, att en sådan åtgärd varit den önskvärdaste, men då det icke syntes vara utsigt att få densamma genomförd, hade styrelsen icke nu gjort framställning i detta syfte; och Kongl. Majt har ej heller härom för Riksdagen framlagt förslag. Då emellertid, såsom af det anförda framgår, utskottet anser denna utväg till förbättrande af vaktbetjentes ställning vara mera att förorda än det af Kongl. Maj:t föreslagna andra ålderstillägget, finner sig utskottet böra tillstyrka, att Riksdagen, med afslag å sistnämnda förslag, hos Kongl. Maj:t anhåller om framläggande för nästkommande års Riksdag af förslag till inrättande af nya ordinarie postvaktbetjentbefattningar till det antal, som, med den inskränkning nödig sparsamhet bör föranleda, må befinnas lämpligt, för beredande åt extra ordinarie vaktbetjente af en något tidigare befordran till ordinarie befattning.

I enlighet härmed torde den af Kongl. Maj:t föreslagna aflöningsstatens slutsumma böra nedsättas med det belopp af 50,000 kronor, som afsetts för beredande af ett andra ålderstillägg åt postvaktbetjente.

Emot de af Kongl. Maj:t i öfrigt föreslagna ändringar i postverkets stater har utskottet icke haft något att erinra; och finner utskottet likaledes giltiga skäl vara anförda för beviljande i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag af pension till postexpeditören Lagerström samt understöd till förre matrosen Wicklund.

Hvad angår Kongl. Maj:ts framställning om afsättande af öfverskott å postmedlen till en fond för inköp af tomt till nytt posthus i Stockholm. har utskottet, då af de omständigheter, som till statsrådsprotokollet i denna fråga blifvit anförda, framgår, att ett nytt posthus i Stockholm är i en snar framtid oundgängligen behöfligt, och då ej något synes vara att erinra vid den ifrågasatta utvägen för beredande af de medel, som erfordras för förvärfvande af tomt härtill, funnit det framlagda förslaget vara välbetänkt. Då emellertid möjligen kan sättas i fråga att till byggnadstomt för det nya posthuset använda mark, som redan tillhör statsverket, torde ändamålet för berörda fond ej böra så begränsas, att dermed afses endast »inköp» af tomt, utan anser utskottet detta uttryck böra utbytas mot »anskaffande» af tomt. Med denna förändring synes Kongl. Maj:ts förevarande framställning böra bifallas af Riksdagen, som, innan fonden varder för sitt ändamål anlitad, lärer hafva att i denna fråga motse framställning af Kongl. Maj:t.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt hemställer utskottet:

a) att Riksdagen, med afslag å Kongl. Maj:ts framställning om ett andra ålderstillägg för postvaktbetjente, må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl, Maj:t må för nästkommande års Riksdag framlägga förslag till inrättande af nya ordinarie postvaktbetjentbefattningar till det antal, som, med den inskränkning nödig sparsamhet bör föranleda, må befinnas lämpligt för beredande åt extra ordinarie vaktbetjente af en något tidigare befordran till ordinarie befattning;

b) att herr Hedins ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda;

c) att Riksdagen må bevilja en årlig pension till postexpeditören Hjalmar Augustinus Lagerström å 800 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken afsked ur postverkets tjenst varder honom beviljadt;

d) att Riksdagen må bevilja ett årligt understöd till förre matrosen och långlotsen å postångfartyget Öland Erik Wicklund å 300 kronor, med rätt för Wicklund att uppbära understödet från och med innevarande år;

e) att hvad Kongl. Maj:t i öfrigt föreslagit, föranledande till ändringar i postverkets stater, må af Riksdagen bifallas;

f) att Riksdagen, vid bifall till hvad utskottet i mom. a), c), d) och e) hemstält och med beräknande af postverkets stater för år 1897 till följande belopp, nemligen:

aflöningsstaten	kronor	3,197,100: —
öfvergångsstaten	»	2,400: —
pensionsstaten	»	79,475: —
omkostnadsstaten	»	4,850,500: —
oförutsedda utgifter	»	120,000: —
afkortningar och restitutioner m. m.	»	60,525: —
tillsammans	kronor	8,310,000: —,

må bestämma postverkets anslag, förslagsvis beräknadt, till 8,310,000 kronor att utgå direkt af postmedlen; samt

g) att Riksdagen, i anledning af Kongl. Maj:ts i sådant afseende gjorda framställning, må medgifva, att till en fond för anskaffande af tomt till nytt posthus i Stockholm må afsättas ej mindre den behållning, som för åren 1895 och 1896 kan å postverkets rörelse uppstå utöfver de redan för statsregleringarna beräknade öfverskotten för samma år, än äfven hälften af blifvande öfverskottsmedel för år 1897, dock att till fonden icke må afsättas större del af öfverskottet för sistnämnda år än det belopp, hvarmed detsamma öfverstiger 220,000 kronor.

Telegrafverket.

Ang. anslag till telegrafverket.

[3.] 3:o) Kongl. Maj:t har föreslagit, att Riksdagen, med godkännande af de enligt statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari 1896 föreslagna ändringarna i telegrafverkets stater äfvensom af de enligt samma protokoll föreslagna bestämmelserna angående tjenstledighet utan minskning i aflöning för personalen vid telegrafverkets stationer, under Kongl. Maj:t förbehållen rätt att i verkets utgiftsstater göra de jemkningar, som kunna

finnas af behofvet påkallade, måtte såsom reservationsanslag, att utgå direkt af telegrafmedlen, till telegrafverket för år 1897 anvisa enahanda belopp, 1,410,000 kronor, hvartill inkomsterna af telegrafmedel blifvit beräknade, samt tillika medgifva, att det öfverskott, som kunde å dessa inkomster uppstå, finge af Kongl. Maj:t användas för telegrafverkets och telefonväsendets tidsenliga utveckling och förbättring.

Såsom af åberopade statsrådsprotokollet framgår, skulle telegrafverkets utgiftsstater för år 1897 enligt Kongl. Maj:ts förslag komma att utvisa följande summor:

aflöningsstaten	kronor	960,500: —
öfvergångsaflöningsstaten	»	4,600: —
pensions- och understödsstaten	»	112,570: —
omkostnadsstaten	»	262,800: —
tillsammans	kronor	1,340,470: —.

För innevarande år hafva samma staters summor bestämts sålunda:

aflöningsstaten	kronor	936,100: —
öfvergångsaflöningsstaten	»	4,600: —
pensions- och understödsstaten	»	108,820: —
omkostnadsstaten	»	262,800: —
summa	kronor	1,312,320: —.

Kongl. Maj:ts förslag innebär sålunda en höjning i nu gällande stater med tillsammans 28,150 kronor, deraf å aflöningsstaten 24,400 kronor samt å pensions- och understödsstaten 3,750 kronor. Af statsrådsprotokollet, till hvilket utskottet hänvisar med afseende å anledningen till förändring i pensions- och understödsstaten, inhemtas, att den ifrågasatta höjningen i aflöningsstaten med 24,400 kronor skulle uppkomma derigenom, att anslaget till arfvoden för extra biträden och vikariat ökades med 25,000 kronor, men deremot anslaget till ålderstillägg åt dertill berättigade af styrelsens personal minskades med 600 kronor.

Enligt hvad departementschefen meddelar, har telegrafstyrelsen i skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 12 november 1895 hemstält om ofvan angifna höjning i förslagsanslaget till arfvoden för extra biträden och vikariat, hvilket anslag i nu gällande stat uppförts med 100,000 kronor. Grunden till den föreslagna förhöjningen vore, att styrelsen ansett tiden vara inne att bereda jemväl personalen vid telegrafverkets stationer förmånen af någon tids tjenstledighet utan aflöningsafdrag.

Departementschefen har vidare erinrat, hurusom telegrafstyrelsen i skrifvelse den 28 november 1893 angående telegrafverkets stater för år 1895 förmält sig hafva vid uppgörande af det då framlagda förslaget till reglering af aflöningsförhållandena inom telegrafverket jemväl tagit i öfvervägande frågan om semester för lokalförvaltningarnas ordinarie tjenstemannapersonal, dervid styrelsen emellertid kommit till det resultat, att det icke vore möjligt att åt hela denna personal vid telegrafverket bereda en dylik årligen återkommande förmån. Vid den tid af året, äfven om den utsträcktes till månaderna maj—oktober, då sådan ledighet vore för tjenstemännens helsa gynsammast och äfven i öfrigt mest begärlig, vore nemligen göromålen vid telegrafverkets stationer trägnast, och om än semestern kunde förläggas till hvilken årstid som helst, befarade styrelsen, att ett tillräckligt antal ersättningsmän skulle komma att saknas för att åt hela personalen årligen bereda en dylik ledighet. Telegrafstyrelsen hade derför tänkt sig saken kunna ordnas genom begränsning sålunda, att det i hvarje fall finge bero på styrelsens pröfning, huruvida ordinarie tjensteman vid telegrafverkets linier, verkstad eller stationer kunde, vare sig för skötande af egna angelägenheter eller för sjukdom eller svag helsas vårdande, under högst trettio dagar under samma kalenderår erhålla ledighet utan minskning i sin aflöning. För genomförande af en sådan anordning hade telegrafstyrelsen hemstält, att i staten måtte upptagas ett förslagsanslag å 25,000 kronor för beredande åt en del af den ifrågavarande personalen af tjenstledighet utan aflöningsafdrag.

Ett sådant anslag hade äfven upptagits i det af Kongl. Maj:t vid 1894 års riksdag framlagda förslag till definitiv stat för telegraf- och telefonväsendet. Men då den ifrågasatta löneregleringen i sin helhet af Riksdagen afslogs, hade äfven den i sammanhang dermed väckta frågan om beredande af möjlighet för tjenstemännen vid telegrafverkets lokalförvaltning att erhålla ledighet utan minskning i aflöning förfallit.

I ofvan omförmälda skrifvelse af den 12 november 1895 hade telegrafstyrelsen erinrat, att, sedan Riksdagen i skrifvelse den 19 maj 1892 angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel tillkännagifvit sig icke i ärendets dåvarande skick kunna bifalla väckt förslag om semester åt tjenstemännen vid postanstalterna, bland annat af det skäl, att det syntes Riksdagen uppenbart, att, om en dylik förmån medgåfves postpersonalen, anspråk på enahanda förmån snarligen kunde motses från telegrafpersonalens sida, hvilka anspråk i sådant fall svårligen kunde afvisas, af 1894 års Riksdag anvisats medel till beredande af semester åt posttjenstemännen, hvarförutom 1895 års Riksdag anslagit medel för att bereda

jemväl postvaktbetjente i särskilda fall någon tids ledighet med bibehållande af full aflöning.

Telegrafstyrelsen hade vidare anfört, hurusom personalen vid telegrafstationerna utan allt tvifvel vore i lika stort behof som postpersonalen af någon tids ledighet hvarje år och lika litet som andra tjenstemannakårer vore i tillfälle att sjelfve ens till någon del bekosta denna ledighet. Telegrafstyrelsen ansåge sig också knappt behöfva påpeka den stora fördelen både för personalen och för verket deraf, att den öfveransträngning, som åtminstone för de allra fleste måste blifva en följd af oafbrutet arbete å telegrafstationerna, i tid motarbetades genom kortare tiders sammanhängande, med en viss regelbundenhet återkommande ledigheter. Erfarenheten hade visat, att en år efter år oafbrutet fortsatt manipulering af telegrafapparater lätt medförde vissa för tjenstgöringen mycket hindrande nervösa åkommor i armarne, hvartill anledningarna gifvetvis skulle i betydlig mån minskas, om någon tids hvila bereddes personalen. I samma mån uppbördssummorna vid telegrafverkets stationer genom telefonens tillkomst flerdubblats, vore det dock önskvärdt att kunna i god tid vid telegrafverket införa den kraftiga kontroll å uppbördsmän, som låge i obligatoriskt frånträdande af tjensten under någon tid af året. På sätt i telegrafstyrelsens skrifvelse af den 28 november 1893 framhållits, mötte emellertid vid detta verk särskilda svårigheter att kunna redan från början till fullo genomföra en sådan semesterordning, att alla ordinarie tjenstemän vid stationerna skulle kunna påräkna att hvarje år komma i åtnjutande af sådan ledighet, hvadan telegrafstyrelsen måste förbehålla sig en särskild pröfning i hvarje fall.

För åstadkommande af den sålunda ifrågasatta ledigheten för stationspersonalen hade telegrafstyrelsen hemstält, att det måtte föreskrifvas, att det i hvarje fall finge bero på styrelsens pröfning, huruvida ordinarie tjensteman vid telegrafverkets stationer kunde, vare sig för skötande af egna angelägenheter eller för sjukdom eller svag helsas vårdande, under högst trettio dagar under samma kalenderår erhålla ledighet utan minskning i aflöning, äfvensom att följande föreskrifter måtte varda meddelade att, jemte öfriga redan gifna bestämmelser, gälla såsom vilkor för tillgodonjutande af aflöningsförmåner å stat för stationstjenstemän, nemligen:

att tjensteman af lägre grad skulle, när sådant erfordrades för beredande af ledighet utan minskning i aflöning, vara skyldig att, om han förordnades till högre befattning vid telegrafstationerna, bestrida densamma mot åtnjutande allenast af den honom eljest tillkommande aflöning, dock ej längre tid än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

att vid telegrafstation anställd tjensteman, som hade sig anförtrodd

uppbörd, skulle vara pligtig att å tid af året, som af vederbörande öfverordnade myndighet bestämdes, begagna sig af ifrågavarande ledighet utan minskning i aflöning;

att dessa föreskrifter ovilkorligen skulle lända till efterrättelse för dem, som med eller efter 1897 års ingång tillträdde tjenstebefattning vid telegrafstation;

att de, som dessförinnan tillträdt tjenstebefattning vid telegrafstation och icke kunde mot sitt bestridande lagligen tillförbindas att underkasta sig ifrågavarande föreskrifter, skulle blifva underkastade desamma, om och när de anmälde sin önskan att komma i åtnjutande af ledighet utan minskning i aflöning; samt

att beviljad ledighet utan minskning i aflöning icke finge räknas tjensteman till last vid beräkning af den för vinnande af ålderstillägg erforderliga tjenstetid.

För egen del har departementschefen yttrat:

»Att behofvet af någon tids årlig, kostnadsfri ledighet från tjenstegöromålen förefinnes för personalen vid telegrafverkets lokalförvaltning i icke ringare grad än för postpersonalen, lärer ej kunna förnekas. Då vid 1894 års riksdag frågan om beredande af dylik ledighet åt sistnämnda personal vann sin lösning, förelåg, på sätt redan blifvit erinradt, jemväl ett förslag att, med den begränsning, som föranleddes af de särskilda förhållandena inom telegrafverket, bereda en dylik förmån äfven åt telegrafpersonalen. Att detta förslag, som ingick såsom ett led uti en allmän löneregler ing för personalen vid telegrafverket, då icke vann framgång, torde så mycket mindre få anses hafva berott derpå, att Riksdagen icke behjertat behofvet för denna personal af den ifrågasatta ledigheten, som af ett Riksdagens uttalande vid ett föregående tillfälle synes framgå, att Riksdagen ansett de båda tjenstemannaklassernas anspråk i detta hänseende ega lika befogenhet.

Instämmande i de skäl, telegrafstyrelsen anfört till stöd för sin uti förevarande syfte gjorda framställning, anser jag mig böra biträda densamma, med erinran dervid att de föreslagna vilkoren för den ifrågavarande förmånens åtnjutande öfverensstämma med de af 1894 års Riksdag godkända, genom kongl. brefvet den 25 maj samma år kungjorda vilkoren för åtnjutande af den postpersonalen medgifna semesterförmånen, allenast med den skilnad, som betingas deraf att ledighet för person tillhörande telegrafstaten skulle medgifvas efter pröfning af telegrafstyrelsen i hvarje särskildt fall.

Såsom telegrafstyrelsen erinrat, har 1895 års Riksdag anvisat medel för beredande i särskilda fall jemväl åt postvaktbetjente af någon tids

ledighet med bibehållande af full aflöning. Då staten för telegrafverkets lokalförvaltning, i olikhet med postverkets motsvarande stat, icke upptager aflöning för något visst antal betjente, utan allenast ett förslagsanslag till arfvoden åt telegrambärare och uppassare vid stationerna, förefinnes sålunda icke vid telegrafverkets stationer någon fast anställd personal af betjente, motsvarande de betjente vid postverket, som genom 1895 års Riksdags beslut bereddes förmånen af viss tids kostnadsfri ledighet.»

De förhållanden, som till statsrådsprotokollet blifvit anförda, synas utskottet ådagalägga behofvet af en sådan anordning, att i särskilda fall någon tids tjenstledighet utan minskning i aflöning må kunna beredas personalen vid telegrafverkets stationer. Den af telegrafstyrelsen gjorda framställning, som ligger till grund för Kongl. Maj:ts förslag i ämnet, synes afse, att dylik ledighet borde årligen tillkomma de till stationspersonalen hörande ordinarie tjenstemän endast med den inskränkning, som föranledes deraf, att tillräckligt antal vikarier för genomförande af sådan anordning icke finnes att tillgå. På grund af denna uppfattning torde styrelsen ock hafva beräknat det för ändamålet erforderliga anslaget till 25,000 kronor, hvilket belopp äfven blifvit af Kongl. Maj:t äskadt. Det synes emellertid utskottet, som om omständigheterna icke skulle påkalla, att semester i så stor utsträckning tilldelas denna personal, utan anser utskottet att, med undantag för de fall, då uppbördsförhållanden göra dylik ledighet önskvärd, i allmänhet ej andra af ifrågavarande tjenstemän böra häraf komma i åtnjutande än de, som under någon längre tid haft trägen tjenstgöring inom telegrafverket. Med denna begränsning af semesterförmånen torde ett anslag af 20,000 kronor vara för ändamålet tillräckligt; och bör på grund häraf slutsumman i den af Kongl. Maj:t föreslagna aflöningsstaten nedsättas med 5,000 kronor. Då det enligt statsrådsprotokollet skulle tillkomma telegrafstyrelsen att i hvarje särskildt fall pröfva, huruvida ledighet utan minskning i aflöning må meddelas stationstjensteman, torde den af utskottet förordade begränsning af denna förmån icke föranleda ändring i de beträffande ifrågavarande semester föreslagna bestämmelser, hvilka synas utskottet böra af Riksdagen godkännas.

Utskottet, som icke haft något att erinra emot de under denna anslagstitel i öfrigt gjorda framställningar, hemställer alltså,

att Riksdagen, med godkännande af de enligt statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari 1896 föreslagna bestämmelserna angående tjenstledighet utan minskning i aflöning för personalen vid telegrafverkets

stationer, må, med beräknande af telegrafverkets stater för år 1897 till följande belopp, nemligen:

aflöningsstaten	kr.	955,500: —
öfvergångsaflöningsstaten	»	4,600: —
pensions- och understödsstaten	»	112,570: —
omkostnadsstaten	»	262,800: —
tillsammans	kr.	1,335,470: —

och under Kongl. Maj:t förbehållen rätt att i verkets utgiftsstater göra de jemkningar, som kunna finnas af behofvet påkallade, såsom reservationsanslag, att utgå direkt af telegrafmedlen, till telegrafverket för år 1897 anvisa enahanda belopp, 1,410,000 kronor, hvartill inkomsterna af telegrafmedel blifvit beräknade, samt tillika medgifva, att det öfverskott, som kan å dessa inkomster uppstå, må af Kongl. Maj:t användas för telegrafverkets och telefonväsendets tidsenliga utveckling och förbättring.

Tullverket.

Ang. anslag till tullverket.

[4.] 4:o) Kongl. Maj:t har beträffande tullverket föreslagit Riksdagen att

dels, med godkännande af de enligt statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari 1896 föreslagna förändringar i tullverkets stater, för år 1897 bestämma anslaget för tullverket till ett mot staternas slutsumma svarande belopp af 2,628,000 kronor, att såsom förslagsanslag utgå direkt af tullmedlen,

dels ock medgifva, att det belopp, som, i den mån aflöning till erforderliga extra biträden vid lokaltullförvaltningen och gränsbevakningen skulle visa sig icke kunna utgå af det å lokalförvaltningens stat för innevarande år uppförda anslag till vikariatsersättning, extra biträden m. m. samt under året uppkommande besparingar å den ordinarie aflöningsstaten, kan komma att, högst med 30,000 kronor, efter Kongl. Maj:ts bemyndigande af generaltullstyrelsen under samma år för nyssberörda ändamål förskjutas, må af tullmedlen för år 1896 godtgöras.

Af ofvannämnda statsrådsprotokoll framgår, att tullverkets stater för år 1897 enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle komma att sluta å följande belopp:

aflöningsstaten	kr.	1,898,600: —
öfvergångsaflöningsstaten	»	12,250: —
ålderstilläggsstaten	»	220,000: —
indragningsstaten	»	15,190: —
pensionsstaten för afskedade tjenstemän och betjente	»	227,000: —
pensionsstaterna för aflidne tjenstemäns och betjentes efterlemnade enkor och barn (deraf 10,000 kronor bestämdt anslag)	»	41,800: —
omkostnadsstaten	»	213,160: —
summa	kr.	2,628,000: —.

För innevarande år hafva samma staters belopp bestämts sålunda:

aflöningsstaten	kr.	1,863,400: —
öfvergångsaflöningsstaten	»	12,250: —
ålderstilläggsstaten	»	220,000: —
indragningsstaten	»	15,550: —
pensionsstaten för afskedade tjenstemän och betjente	»	227,000: —
pensionsstaterna för aflidne tjenstemän och betjentes efterlemnade enkor och barn (deraf 10,000 kronor bestämdt anslag)	»	41,800: —
omkostnadsstaten	»	213,000: —
summa	kr.	2,593,000: —.

Slutsumman af de för år 1897 föreslagna staterna öfverstiger således slutsumman af de för innevarande år fastställda med 35,000 kronor, beroende på dels förhöjning i aflöningsstaten med 35,200 kronor och i omkostnadsstaten med 160 kronor samt dels minskning i indragningsstaten med 360 kronor. Utskottet, som med afseende å de föreslagna förändringarna i sistnämnda två stater tillåter sig att hänvisa till statsrådsprotokollet, vill beträffande den ifrågasatta höjningen i aflöningsstaten meddela följande.

Af statsrådsprotokollet inhemtas, att aflöningsstaten anses för år 1897 kräfva ökning med nedannämnda belopp:

förhöjning i anslaget till vikariatsersättning, extra biträden m. m. vid lokalförvaltningen	kr.	30,000: —
aflöning åt tullförvaltaren i Falun och en vaktmästare derstädes, efter afdrag af aflöningen vid en tullkammareföreståndarebefattning, som indrages	»	3,700: —
aflöning åt en uppsyningsman i Helsingborg	»	1,500: —
eller tillhopa	kr.	35,200: —.

Hvad först angår förhöjningen i anslaget till vikariatsersättning, extra biträden m. m. vid lokalförvaltningen, hade, enligt hvad till statsrådsprotokollet meddelats, generaltullstyrelsen i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 11 sistlidne november med förslag till tullverkets stater för år 1897 till en början erinrat om den höjning af ifrågavarande anslag med 20,000 kronor eller från 200,000 kronor till 220,000 kronor, hvilken på Kongl. Maj:ts framställning blef af 1895 års Riksdag beviljad. I detta hänseende hade styrelsen anfört, bland annat, hurusom — sedan Kongl. Maj:t den 25 maj 1894 funnit godt förklara, att generaltullstyrelsen vid uppgörande af förslag till tullverkets utgiftsstater för år 1896 borde utgå från den förutsättning, att den för uppbörd, debitering och redovisning af fyr- och båkmedlen tullverket tillkommande provision å samma medel, hvilken provision plägat godtskrifvas tullverkets aflöningsstat och i mån af behof användas för samma ändamål som derå uppförda anslag, skulle uppdebiteras och redovisas omedelbart för statsverkets räkning — styrelsen i sin den 17 november 1894 aflåtna skrifvelse angående regleringen af tullverkets stater för år 1896 anmält, att styrelsen, som i anledning af berörda föreskrift tagit i öfvervägande, i hvad mån en höjning af beloppet utaf de till vikariatsersättning, extra biträden m. m. inom styrelsen och inom lokalförvaltningen anvisade två anslag, utgörande det förra 15,000 kronor och det senare 200,000 kronor eller tillhopa 215,000 kronor, kunde från och med sistnämnda år blifva erforderlig, funnit det under förut angifna förutsättning vara oundgängligen nödigt, att det å lokalförvaltningens stat uppförda anslaget till vikariatsersättning, extra biträden m. m. höjdes med 20,000 kronor; i följd hvaraf styrelsen hemstält, att detta anslag måtte i 1896 års stat bestämmas till 220,000 kronor.

Härefter och sedan Kongl. Maj:t i den under den 15 januari 1895 till Riksdagen aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit Riksdagen att, med godkännande af de utaf styrelsen föreslagna förändringar i tullverkets stater för år 1896, bestämma anslaget för tullverket till ett mot staternas slutsumma svarande belopp af 2,593,000 kronor, att såsom förslagsanslag utgå direkt af tullmedlen, hade Riksdagen i skrifvelse den 14 maj nästlidet år angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel beträffande anslaget i fråga meddelat, att Riksdagen, under vilkor att den tullverket tillkommande provision för uppbörden af fyr- och båkmedlen från och med år 1896 uppdebiterades och redovisades omedelbart för statsverkets räkning, medgifvit, att det i tullverkets aflöningsstat ingående, för lokalförvaltningen uppförda anslag till vikariatsersättning, extra biträden m. m. förhöjdes med 20,000 kronor eller från 200,000 kronor till 220,000 kronor; och

hade sedermera Kongl. Maj:t den 24 nyssberörde maj dels förordnat, att omförmälda provision för uppbörden af fyr- och båkmedlen skulle från och med år 1896 uppdebiteras och redovisas omedelbart för statsverkets räkning, dels ock fastställt stater för tullverket, att från och med den 1 januari 1896 lända till efterrättelse.

Oaktadt sålunda oftanämnda å lokalförvaltningens stat uppförda anslag till vikariatsersättning, extra biträden m. m. blifvit förhöjdt med det belopp, generaltullstyrelsen föreslagit, hade styrelsen sett sig nödsakad att redan nu föreslå en ytterligare höjning af detsamma. Det hade nemligen under år 1895 visat sig oundgängligen nödigt att i en vida större utsträckning, än generaltullstyrelsen vid afgifvande af sitt förslag till reglering af tullverkets stater för år 1896 haft anledning att antaga, anlita extra biträden *ej mindre* för bevakning af riksgränsen mot Norge och Finland, hvaröfver, efter det tullsatserna å omalen och malen spanmål i början af nästlidet år högst betydligt förhöjts, försök till smuggling af nämnda varuartiklar tydligtvis måste befaras komma att ega rum i mycket större omfattning än förut, *än äfven* vid rikets samtliga större tullförvaltningar för tillgodoseende derstädes af göromålens behöriga gång och trafikens berättigade anspråk på skyndsam expedition. Under det att år 1894 utgifterna för de ändamål, hvartill de å aflöningsstaten upptagna två anslag till vikariatsersättning, extra biträden m. m. vore afsedda, uppgått under månaderna januari—september till 155,183 kronor 80 öre och under månaderna oktober—december till 138,842 kronor 92 öre eller för hela året till 294,026 kronor 72 öre, hvilket sistnämnda belopp endast med 12,080 kronor 33 öre öfverstigit sammanlagda beloppet af nyssberörda båda anslag och de under året uppkomna besparingarna å den ordinarie aflöningsstaten, samt följaktligen under nämnda år den af generaltullstyrelsen föreslagna och från och med innevarande år beviljade förhöjningen af 20,000 kronor i det å lokalförvaltningens stat upptagna anslaget skulle hafva varit fullt tillräcklig, hade i följd af ofvan angifna förhållanden ifrågavarande utgifter under månaderna januari—september nästlidet år stigit till 169,566 kronor 78 öre eller 14,382 kronor 98 öre mera än under motsvarande tid år 1894. Sålunda skulle under nästlidet år dessa utgifter, äfven om desamma, hvilket generaltullstyrelsen likväl ej ansåge antagligt, under årets sista qvartal icke uppginge till högre belopp än under sista qvartalet år 1894 samt tillika å aflöningsstaten under år 1895 uppstode lika stora besparingar som under år 1894, hvilket ej heller kunde förväntas, ändock komma att öfverstiga summan af de två anslagen till vikariatsersättning, extra biträden m. m. samt nyssberörda besparingar

med i jemnadt hundratal 26,400 kronor eller 6,400 kronor mera än de belopp, som från och med innevarande år vore för ändamålet afsedda.

Härtill komme, att, enligt hvad generaltullstyrelsen tillika meddelat, den vid gränsen mot Finland anordnade bevakning, som sedan flera år tillbaka plägat under vintermånaderna erhålla en förstärkning af två till sex man, för innevarande vinter måste förstärkas med icke mindre än tolf man, af hvilka halfva antalet vore afsedt att utöfva tulluppsigt ofvanför den längst i norr nu varande gränsposteringens patrulleringsområde. Af orsak, som ofvan angifvits, hade det synts generaltullstyrelsen vara högst antagligt, icke blott att berörda förstärkning, för hvilken aflöningen ännu icke blifvit definitivt bestämd, men ej komme att understiga 10,800 kronor för år räknadt, jemväl under andra delar af året än vintermånaderna blefve behöflig, utan äfven att än ytterligare förstärkning af såväl omförmälda gränsbevakning som gränsbevakningen mot Norge komme att kräfvas.

På grund af nu anförda förhållanden hade generaltullstyrelsen funnit det vara uppenbart, att de medel, styrelsen från och med år 1896 hade att disponera för extra biträdens aflönande, icke på långt när vore dertill tillräckliga; och ansåge styrelsen ett belopp af 30,000 kronor årligen vara redan från och med innevarande år ytterligare behöfligt för ifrågavarande ändamål. Generaltullstyrelsen hemstälde derför, ej mindre att det å lokalförvaltningens stat uppförda anslag till vikariatsersättning, extra biträden m. m. måtte i 1897 års stat förhöjas med 30,000 kronor eller från 220,000 kronor till 250,000 kronor, än äfven att Kongl. Maj:t täcktes bemyndiga styrelsen att under innevarande år, i den mån aflöning till erforderliga extra biträden vid lokalförvaltningen och gränsbevakningen skulle visa sig icke kunna utgå af nyssnämnda anslag samt under året uppkommande besparingar å den ordinarie aflöningsstaten, för detta ändamål af tullmedel förskottsvis använda högst 30,000 kronor.

Med afseende derefter å uppförande i staten för år 1897 af aflöning åt tullförvaltaren och en vaktmästare i Falun, inhemtas af statsrådsprotokollet, att, sedan Kongl. Maj:t den 10 november 1893 dels medgifvit, att tullkammare under tullförvaltares öfverinseende finge i staden Falun inrättas, dels ock i sammanhang dermed beviljat staden nederlags- och transitoupplagsrätt, hade Kongl. Maj:t den 4 oktober nästlidet år bemyndigat generaltullstyrelsen att medelst förordnanden, gällande tills vidare, tillsätta den för tullförvaltningens i nämnda stad behöriga handhafvande erforderliga personal, bestående af en tullförvaltare och en vaktmästare, hvilka skulle erhålla: tullförvaltaren, jemte ett anslag till resekostnader å 200 kronor, 2,000 kronor i lön och 1,000 kronor i tjenstgöringspenningar samt vakt-

mästaren 600 kronor i lön och 300 kronor i tjenstgöringspenningar, hvarjemte Kongl. Maj:t medgifvit, att berörda aflöningsbelopp till de delar, det i tullverkets stat till en tullkammareföreståndares i Falun aflöning uppförda tjenstgöringspenninganslag å 200 kronor dertill icke försloge, finge af generaltullstyrelsen bestridas af tillgängliga medel, intill dess beloppen kunde varda i ordinarie aflöningsstaten upptagna. Generaltullstyrelsen hemstälde nu, att de sålunda provisoriskt bestämda löne- och tjenstgöringspenningbelopp måtte i 1897 års stat uppföras samt för ifrågavarande tullförvaltare och vaktmästare derjemte upptagas enahanda ålderstillägg, som vore för deras vederlikar enligt nu gällande stat fastställda.

Derest berörda provisoriska anordningar upptoges i den ordinarie aflöningsstaten och i följd deraf tullkammareföreståndarebefattningen i Falun indroges, skulle således i denna stat dels tillkomma en tullförvaltare i Falun med samma aflöning som tullförvaltarne i Nyköping, Marstrand, Sölvesborg, Ronneby, Lidköping och Östersund, dels antalet vaktmästare med 600 kronors lön ökas med en eller från 123 till 124, dels antalet tullkammareföreståndare med tjenstgöringspenninganslag af 200 kronor minskas med en eller från 13 till 12. Den tillökning i den ordinarie aflöningsstaten, som för tullkammaren i Falun härigenom skulle uppstå utöfver hvad derstädes förut utgått, uppginge till 3,700 kronor.

Hvad slutligen beträffar uppförande i 1897 års stat af aflöning åt en uppsyningsman i Helsingborg, hade, enligt hvad departementschefen meddelar, generaltullstyrelsen anmält, att det visat sig behöfligt att vid tullbevakningen i Helsingborg, hvarest genom vidtagna utvidgningar af stadens hamn samt öppnande af ångfärjeförbindelse med Helsingör bevakningsgöromålen högst betydligt ökats, anställa ytterligare en uppsyningsman utöfver den å dervarande tullkammares stat nu uppförde. Detta behof hade hittills af styrelsen tillgodosetts genom att uppdraga åt en af vaktmästarne vid nämnda bevakning att i egenskap af biträdande uppsyningsman tjenstgöra, men då behofvet visat sig icke vara af blott öfvergående beskaffenhet, hade det synts styrelsen vara lämpligast och rigtigast, att å tullkammarens stat uppfördes ytterligare en uppsyningsman; och hade styrelsen derför hemstält, att å tullverkets aflöningsstat måtte, utöfver der redan upptagne uppsyningsmän, uppföras ytterligare en dylik med samma aflöning, som tillkomme nuvarande uppsyningsmannen i Helsingborg, eller lön 1,000 kronor och tjenstgöringspenningar 500 kronor, med rätt till två ålderstillägg å tillhopa 300 kronor.

För egen del yttrar departementschefen med afseende å hvad generaltullstyrelsen beträffande aflöningsstaten anfört och hemstält, att, då de omständigheter, på hvilka styrelsen grundat sin framställning om förhöjning

med 30,000 kronor i det å lokaltullförvaltningens stat uppförda anslag till vikariatsersättning, extra biträden m. m., vore af beskaffenhet att göra sagda förhöjning oundgänglig, kunde departementschefen ej annat än biträda förslaget derom. På sätt generaltullstyrelsen ådagalagt, förelåge äfven för innevarande år enahanda omständigheter, med afseende hvarå departementschefen, i enlighet med hvad generaltullstyrelsen hemstält, vore sinnad tillstyrka Kongl. Maj:t att framdeles, i sammanhang med fastställande af tullverkets utgiftsstater för år 1897, bemyndiga generaltullstyrelsen att under innevarande år till aflöning åt erforderliga extra biträden vid tullverkets lokalförvaltning och gränsbevakningen, i den mån medel dertill skulle visa sig icke kunna utgå af det å lokalförvaltningens stat uppförda anslag till vikariatsersättning, extra biträden m. m. samt under året uppkommande besparingar å den ordinarie aflöningsstaten, förskottsvis utbetala högst 30,000 kronor; och hemstälde departementschefen i sammanhang härmed om aflåtande till Riksdagen af framställning om ersättande af det belopp, som i nämnda ordning kunde på grund af Kongl. Maj:ts bemyndigande komma att af generaltullstyrelsen förskjutas.

Hvad generaltullstyrelsen i öfrigt under aflöningsstaten hemstält funne sig departementschefen jemväl böra tillstyrka.

Då Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke gifvit anledning till någon utskottets erinran, får utskottet hemställa,

a) att Riksdagen, med godkännande af de enligt statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari 1896 föreslagna förändringar i tullverkets stater, må för år 1897 bestämma anslaget för tullverket till ett mot staternas slutsumma svarande belopp af 2,628,000 kronor, att såsom förslagsanslag utgå direkt af tullmedlen; samt

b) att Riksdagen må medgifva, att det belopp, som, i den mån aflöning till erforderliga extra biträden vid lokaltullförvaltningen och gränsbevakningen skulle visa sig icke kunna utgå af det å lokalförvaltningens stat för innevarande år uppförda anslag till vikariatsersättning, extra biträden m. m. samt under året uppkommande besparingar å den ordinarie aflöningsstaten, kan komma att, högst med 30,000 kronor, efter Kongl. Maj:ts bemyndigande af generaltullstyrelsen under samma år för nyssberörda ändamål förskjutas, må af tullmedlen för år 1896 godtgöras.

Ersättning till städerna för mistad tolag.

5:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under hänvisning till hvad i afseende derå blifvit till statsrådsprotokollet (sid. 38) meddeladt, hemställer utskottet, *Ang. ersättning till städerna för mistad tolag.* [5.]

att Riksdagen må höja förslagsanslaget för ersättning till städerna för mistad tolag, 1,900,000 kronor, med 200,000 kronor till 2,100,000 kronor.

Skogsväsendet.

6:o) I afseende å anslagstiteln »skogsväsendet» har Kongl. Maj:t föreslagit: *Ang. anslag till skogsväsendet.* [6.]

dels att, med uteslutande ur riksstaten af det under ifrågavarande anslagstitel uppförda reservationsanslag å 8,600 kronor till enskilda skogsundervisningen, reservationsanslaget till kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet måtte höjas med 4,800 kronor från 559,092 kronor till 563,892 kronor;

så att anslaget till skogsväsendet erhölle denna uppställning:

bestämdt anslag:		
för skogsstaten	kronor 447,208: —	
» statens skogsläroverk	» 47,700: —	kronor 494,908: —
förslagsanslag:		
till ålderstillägg åt skogsstaten och skogsinstitutets lärarepersonal		» 84,400: —
reservationsanslag:		
till kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet		» 563,892: —
		summa kronor 1,143,200: —,

hvarigenom det nuvarande anslaget till skogsväsendet i dess helhet skulle minskas med 3,800 kronor;

dels ock att Riksdagen måtte medgifva, att af reservationsanslaget till kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet finge utgå hvad som, utöfver de med kronojägarebefattning förenade tjenst-

göringspenningar, erfordrades för beredande åt den, som förordnades att uppehålla sådan befattning under tid, då befattningens innehafvare åtnjöte ledighet för sjukdom, af full kronojägareaflöning, hyresersättning, der sådan förekomme, jemväl deri inbegripen.

Beträffande den förra af dessa framställningar har departementschefen till en början erinrat, att för skogsväsendet å ordinarie stat för år 1896 uppförts:

dels *bestämdt anslag*:		
för skogsstaten	kronor 447,208: —	
» statens skogslärverk	» 47,700: —	494,908: —
dels *förslagsanslag:*		
till ålderstillägg åt skogsstaten och skogsinstitutets lärarepersonal		84,400: —
dels *reservationsanslag:*		
till enskilda skogsundervisningen	kronor 8,600: —	
» kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet	» 559,092: —	567,692: —
	tillsammans kronor	1,147,000: —.

Enligt hvad departementschefen härefter meddelar, hade domänstyrelsen i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 17 september 1895, angående anslagsbehofvet för år 1897, jemte anmälan, att någon ändring icke påkallades i beloppen af de för *skogsstaten*, för *statens skogslärverk* och till *ålderstillägg* nu uppförda anslag, med afseende å reservationsanslaget till *enskilda skogsundervisningen* erinrat derom, att, sedan Riksdagen i skrifvelse den 9 maj 1894 uttalat såsom önskvärdt, att de understöd, som för närvarande från sagda reservationsanslag utginge till de privata skogsskolorna, måtte snarast möjligt indragas, så hade Kongl. Maj:t den 25 i samma månad anbefalt domänstyrelsen att i sammanhang med afgifvande af förslag angående anslagsbehofvet för skogsväsendet för år 1896 inkomma med utredning, huruvida nyssnämnda understöd skulle kunna utan olägenhet indragas.

Den sålunda infordrade utredningen hade lemnats af domänstyrelsen i skrifvelse den 29 september 1894, deruti styrelsen anfört följande.

De enskilda skogsskolor, som för närvarande åtnjöte statsbidrag från ifrågavarande anslag, hvardera med 3,800 kronor årligen, vore Skogshall i Ärila socken af Södermanlands län och Presterud i Varnums socken af Vermlands län, hvarjemte 1,000 kronor årligen åtnjötes af Gotlands läns folkhögskolas landtbrukskurs för en lärare i skogshushållning. Skogshalls

skogsskola bildades redan hösten år 1856, sedan Kongl. Maj:t den 8 augusti nämnda år på det sätt bifallit Södermanlands läns hushållningssällskaps framställning om anslag till underhållande af en skogvaktareskola i länet, att, derest hushållningssällskapet visade sig under året hafva på ändamålsenligt sätt organiserat skolan, ett statsbidrag för lärarens aflöning finge af allmänna medel utgå med 500 riksdaler banko årligen i tre år, under förbindelse för hushållningssällskapet att till chefen för civildepartementet anmäla, åt hvem lärarebefattningen anförtroddes, och att afgifva berättelse öfver skolans verksamhet. Redan för de två sista af nämnda år hade emellertid genom Kongl. Maj:ts beslut af den 13 mars 1857 och den 2 juli 1858 anslaget höjts till 1,500 riksdaler riksmynt. Sistnämnda anslagsbelopp hade derefter på grund af upprepade kongl. beslut utgått år efter år intill hösten år 1866, hvarefter det jemlikt kongl. brefvet den 11 juli 1865 för tiden från och med den 1 november 1866 höjts till 2,500 riksdaler riksmynt, motsvarande halfva beräknade underhållskostnaden, under vilkor att hushållningssällskapet genom erforderligt antal skickliga lärare besörjde undervisningen vid skolan samt bekostade och underhölle anstalten, afsedd för minst 12 lärlingar, som der skulle erhålla undervisning, kosthållning samt en tjenlig uniformsbeklädnad, och af hvilka minst halfva antalet skulle vara från all afgift befriadt, samt att skolan underkastades den tillsyn och kontroll, som för dylika läroanstalter i allmänhet vore eller kunde blifva föreskrifna. Detta hade fortgått till den 1 november 1876, då enligt kongl. brefvet den 16 juni samma år anslaget ytterligare höjts till 3,800 kronor, hvarefter detsamma med lika belopp årligen utgått, äfven sedan, såsom af kongl. brefvet den 13 juli 1887 framginge, hushållningssällskapet förklarat sig efter den 1 november samma år vara nödgadt inskränka sitt bidrag till tillhandahållande af lokal med inventarier. Anslaget hade i början utgått från skogsplanteringskassan, som jemlikt kongl. brefvet den 20 januari 1871 uppförts å reservationsanslaget till skogsväsendet och derefter enligt kongl. brefvet den 16 juni 1876 upptagits såsom extra anslag, hvarefter detsamma från och med år 1879 jemlikt kongl. brefvet den 24 maj 1878 åter inflyttats under berörda reservationsanslag. Vid skolan hade meddelats undervisning åt 9—13 lärlingar årligen intill år 1887, hvarefter antalet inskränkts till 10.

Beträffande Presteruds skogsskola hade domänstyrelsen anfört, att, sedan Vermlands och Örebro läns landsting, under förutsättning att af statsmedel erhölles ett årligt bidrag af 3,800 kronor till en för sagda län gemensam skogsskola inom förstnämnda län, beviljat de för en dylik skogsskolas inrättande och underhåll under tre år, räknadt från den 1 november 1876, erforderliga medel, och Kongl. Maj:t den 10 december 1875, under

vilkor att ifrågavarande skogsskola den 1 november 1876 öppnades och sedermera under tre år derefter underhölles, tillförsäkrat skolan bidrag af statsmedel för samma tid till belopp af 3,800 kronor om året, skolan sistnämnda år begynts å egendomen Presterud. Anslaget, som i början utgått såsom extra anslag, men enligt kongl. brefvet den 24 maj 1878 med år 1879 inrymts uti reservationsanslaget till skogsväsendet, hade sedermera år efter år förnyats med oförändradt belopp, hvaremot Vermlands och Örebro läns landstings årliga bidrag, som för året 1876—77 utgjort tillsammans 5,400 kronor och de derpå följande åren 3,900 kronor, nedsatts från och med den 1 november 1881 till 3,000 kronor, från och med den 1 november 1885 till 2,400 kronor, från och med den 1 november 1887 till 1,350 kronor, från och med den 1 november 1889 till 1,000 kronor, från och med den 1 november 1891 till 933 kronor samt från och med den 1 november 1893 till 866 kronor. För tiden från och med den 1 november 1895 till samma dag år 1897 hade landstingen åter höjt sitt gemensamma anslag till 1,000 kronor årligen under förutsättning af statsbidragets beviljande till oförändradt belopp. Lärlingarnes antal, som från början utgjort 18, hade efter år 1886 nedgått till 10 för år, dels från Vermlands och dels från Örebro län.

I statsrådsprotokollet meddelas härefter, att domänstyrelsen vidare erinrat, att styrelsen i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 19 december 1892, i sammanhang med förslag om flyttning af statens skogsskola vid Böda på Öland till den för kronans räkning inköpta egendomen Grönbo i Örebro län, andragit, bland annat, att inom landets mellersta delar visserligen redan förefunnes de två enskilda skogsskolorna Skogshall och Presterud, men att upphörandet af åtminstone den sistnämnda endast vore en tidsfråga, då i betraktande toges, dels att den nuvarande skolföreståndaren, å hvars egendom skolan nu vore förlagd, redan uppnått hög ålder, dels ock, hufvudsakligast, att de anslag, som landstingen åtagit sig till skolans uppehållande, under årens lopp väsentligen inskränkts. Efter Böda skogsskolas förflyttning till Grönbo syntes vigten af den specielt för Örebro län och Vermland afsedda skogsskolan vid Presterud, som onekligen under den tid, densamma varit den enda inom bergslagen belägna anstalt för utbildandet af särskildt för dervarande bruksskogar lämpliga skogvaktare, fylt ett verkligt behof, framdeles blifva betydligt reducerad, helst som af de från statens skogsskolor utexaminerade lärlingarne endast ett fåtal kunde vinna anställning i statens tjenst och de öfrige således blefve disponibla för den enskilda skogshushållningen, i hvilket sistnämnda afseende domänstyrelsen tilläte sig hänvisa till den utredning, som återfunnes i det Kongl. Maj:ts proposition till 1894 års Riksdag angående statsverkets tillstånd och

behof bilagda statsrådsprotokoll öfver finansärenden för den 13 januari 1894 (sid. 62). Enligt domänstyrelsens mening förefunnes derför ej skäl för bibehållande af statsbidrag till Presteruds skogsskola. Då emellertid antagligt vore, att skolan icke komme att utan statsbidrag vidare uppehållas, och någon tid syntes erforderlig för nödig afveckling, kunde styrelsen ej tillstyrka statsbidragets indragning förr än med den 1 november 1896, hvarför och då de för visst år dittills beviljade statsbidragen utgått för tiden intill den 1 november samma år, anslagets uppförande jemväl i 1896 års stat syntes blifva erforderligt.

Indragning af statsbidraget till skogsskolan vid Skogshall i Södermanland ansåge sig domänstyrelsen deremot icke kunna förorda för det närvarande, innan erfarenhet vunnits om den verkan, upphörandet af skolan vid Presterud och inrättandet af skolan vid Grönbo kunde utöfva. Med afseende härå och då intet skäl syntes föreligga för ändring i det bidrag, som jemlikt kongl. brefvet den 24 juli 1885 utginge till Gotlands läns folkhögskola, hade domänstyrelsen i sin nu ifrågavarande skrifvelse af den 29 september 1894 hemstält, att reservationsanslaget till enskilda skogsundervisningen måtte för år 1896 utgå med oförändradt belopp, 8,600 kronor. I den till 1895 års Riksdag aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof ifrågasattes ej heller, såsom departementschefen erinrar, af Kongl. Maj:t någon ändring i beloppet af berörda anslag.

Vidare meddelas i statsrådsprotokollet, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vermlands län med skrifvelse till Kongl. Maj:t den 11 oktober 1894 öfverlemnat en af länets landsting, som lika med Örebro läns landsting, för uppehållande af skogsskolans vid Presterud verksamhet under ytterligare två års tid, räknadt från den 1 november 1895, anslagit 500 kronor årligen, gjord framställning om fortsatt understöd af statsmedel till nämnda skogsskola med 3,800 kronor årligen under två år, räknadt från sistnämnde dag.

Sedan numera jemlikt kongl. brefvet den 10 april 1895 statens skogsskola vid Böda blifvit vid ingången af juli månad samma år flyttad till den af staten till kronopark nyinköpta, i Norbergs socken af Gamla Norbergs bergslags härad och Vestmanlands län belägna egendomen Bjurfors, hvilken efter anstälda undersökningar befunnits lämpligare såsom förläggningsort för skogsskola än den tillförene för ändamålet ifrågasatta egendomen Grönbo, hade domänstyrelsen i sin ofvan omförmälda skrifvelse af den 17 september 1895 föreslagit, att, då de i styrelsens skrifvelse af den 29 september 1894 anförda skäl för indragning från och med år 1897 af det nu med 3,800 kronor årligen utgående statsbidrag för Presteruds skogsskola fortfarande qvarstode, anslagen till den enskilda skogsundervisningen

måtte inskränkas till de för Skogshalls skogsskola och för Gotlands läns folkhögskolas landtbrukskurs anvisade beloppen af 3,800 kronor för den förra och 1,000 kronor för den senare, eller tillsammans 4,800 kronor. Då emellertid sistnämnda belopp syntes vara alltför obetydligt för att behöfva i riksstaten uppföras under särskild anslagstitel, ansåge domänstyrelsen detsamma — såsom i verkligheten afsedt till skogsväsendets befrämjande — utan olägenhet kunna under särskild rubrik inrymmas i den öfriga delen af reservationsanslaget.

Hvad domänstyrelsen sålunda hemstält har departementschefen ansett sig böra biträda.

Efter meddelande häraf har departementschefen (sid. 43—45 i statsrådsprotokollet) anmält en af domänstyrelsen i dess skrifvelse af den 17 september 1895 gjord framställning om inrättande af ett forstligt försöksväsende; och har departementschefen med afseende härå visserligen medgifvit, att ett forstligt försöksväsende skulle få en vigtig uppgift att fylla och varda af ej ringa betydelse ej mindre för statens än äfven för de enskildes skogshushållning; men då, på sätt af domänstyrelsens skrifvelse framginge, utväg icke saknats att åvägabringa ganska omfattande och värderika utredningar af skogsvetenskapliga frågor af större betydelse för skogshushållningen, om ock dessa utredningar hittills icke kunnat erhålla den med det föreslagna försöksväsendet afsedda kontinuitet, ansåge departementschefen med anordnandet af detta försöksväsende kunna anstå.

Hvad derefter angår det af Kongl. Maj:t framlagda förslag rörande vikariatsersättning åt tillförordnade kronojägare, anför departementschefen till en början, att i fråga om ersättning för uppehållande under vakans eller tjenstledighet af kronojägarebefattning genom kongl. brefvet den 19 november 1880 förklarats, att, jemte det stadgandet i kongl. brefvet den 4 november 1876, att med dylik befattning förenade tjenstgöringspenningar i hvarje fall skulle utgå till den, som tjensten förrättade, fortfarande borde lända till efterrättelse, arfvode för förordnande såsom kronojägare, vare sig detta vore föranledt af vakans eller af ordinarie tjensteinnehafvarens ledighet, skulle för tjenstgöringstiden utgå med ett belopp, som, tjenstgöringspenningarne inberäknade, motsvarade *hel* aflöning, hyresersättning, der sådan förekomme, jemväl deri inbegripen, jemte resepenningar. Tillika hade statskontoret anbefalts förständiga Kongl. Maj:ts befallningshafvande att utbetala berörda arfvodes- eller fyllnadsbelopp: vid vakans af det å sjunde hufvudtiteln uppförda bestämda anslaget till skogsväsendet samt

vid andra förordnanden under förskottstitel att genom statskontoret hos Kongl. Maj:t till ersättande anmälas. Genom kongl. bref den 11 november 1881 hade derefter föreskrifvits, att fyllnadsersättningarna skulle från och med början af år 1882 utbetalas af de till skogsstyrelsens disposition innestående skogsmedel och nämnda styrelse göra den statskontoret förut åliggande anmälan i och för ersättning.

Enligt kongl. brefvet angående ny reglering af skogsstaten den 29 november 1889 hade, enligt hvad vidare till statsrådsprotokollet meddelats, i nyssnämnda bestämmelser skett den ändring, att rätten till fyllnadsarfvode utöfver tjenstgörings- och resepenningar för tillförordnad kronojägare inskränktes till fall af vakans eller ordinarie tjensteinnehafvarens ledighet för sjukdom, hvarjemte föreskrifvits, att i hvarje fall fyllnaden skulle utbetalas såsom förskott, att af domänstyrelsen anmälas till ersättande. Staten för kronojägare hade samtidigt bestämts på följande sätt:

för de sex norra länen:

lön	kronor	400: —
tjenstgöringspenningar	»	150: —
resepenningar	»	100: —
eller tillsammans	kronor	650: —
hvartill i de fall, då kronojägare saknade boställe, komme hyresersättning	»	100: —
alltså eventuelt	kronor	750: —

för Vermlands län:

lön	kronor	400: —
tjenstgöringspenningar	»	100: —
resepenningar	»	100: —
eller tillsammans	kronor	600: —
eventuel hyresersättning	»	100: —
alltså eventuelt	kronor	700: —

för de öfriga länen:

lön	kronor	400: —
tjenstgöringspenningar	»	100: —
eller tillsammans	kronor	500: —
eventuel hyresersättning	»	100: —
alltså eventuelt	kronor	600: —

I följd häraf utgjorde fyllnadsersättningarna utöfver tjenstgörings- och resepenningarne för närvarande inom hela riket 400 kronor eller, när ej boställe vore med tjensten förenadt, 500 kronor för år räknadt.

Alltsedan år 1890, då skogsstatens nuvarande aflöningsförmåner inträdde, hade vikariatsfyllnaderna för kronojägaretjenster utgjort:

1890	kronor	13,861: 23
1891	»	5,652: 79
1892	»	6,224: 90
1893	»	8,212: 24
1894	»	7,514: 09

De sålunda för åren 1890—1892 förskjutna beloppen, likasom äfven enahanda förskott för de föregående åren, hade på anmälan hvarje gång af domänstyrelsen blifvit jemlikt Kongl. Maj:ts beslut ersatta af sjunde hufvudtitelns allmänna besparingar. De för ifrågavarande ändamål å sagda besparingar årligen gjorda anvisningarna, hvilka utgjort de till beloppet ojemförligt största af samtliga på besparingarna anvisade utgiftsposter, hade emellertid så medtagit omförmälda besparingar, att då domänstyrelsen i skrifvelse den 16 maj 1894 till ersättande anmälde de ifrågavarande fyllnadsarfvodena för år 1893, enligt hvad ofvan blifvit nämndt uppgående till 8,212 kronor 24 öre, besparingarna icke lemnat tillgång till ersättande af denna förskottssumma. Med anledning häraf hade genom kongl. bref den 25 maj 1894 statskontoret anbefalts att förskottsvis af under händer varande medel till domänstyrelsen utbetala det ifrågavarande beloppet, hvarjemte med afseende å de betydliga belopp, hvartill vikariatsersättningarna till tillförordnade kronojägare numera årligen uppginge, Kongl. Majt, som ansett det böra komma under öfvervägande, huruvida icke till nedbringande af berörda kostnader ändring i de rörande dylik vikariatsersättning meddelade bestämmelser vore erforderlig, anbefalt domänstyrelsen att i omförmälda afseende inkomma med yttrande.

I skrifvelse den 14 maj 1895 hade domänstyrelsen afgifvit det sålunda infordrade yttrandet. Domänstyrelsen erinrade här till en början, i fråga om den ofvan anförda höga arfvodessumman för år 1890, att detta år, det första efter skogsstatens omreglering, utvisat abnorma förhållanden, alldenstund då en större mängd nya kronojägaretjenster varit vakanta och deras uppehållare erhållit hufvudsakliga delen af sitt arfvode i form af fyllnad, under det att deremot svarande, å bestämda anslaget till skogsstaten uppförda aflöningsbelopp inbesparats och tillgodoförts hufvudtitelns allmänna besparingar. Derjemte upplyste domänstyrelsen, att af de medel, som år 1893 utbetalts såsom fyllnad åt tillförordnade kronojägare, nem-

ligen 8,212 kronor 24 öre, belöpt sig på tjenstgöring under vakans 661 kronor 34 öre och under den ordinaries sjukdom 7,550 kronor 90 öre samt år 1894 af 7,514 kronor 9 öre 602 kronor 86 öre på vakansförordnanden och 6,911 kronor 23 öre på förordnanden vid sjukdomsfall. I öfrigt framginge af en vid domänstyrelsens skrifvelse fogad bilaga, att den vida större delen af fyllnadsersättningarna utgått för de norra länen, för hvilket förhållande förklaringen lätt vore funnen i den för hela landet lika höga minimiåldern — 65 eller vid försvagad helsa 60 lefnadsår — för rätt till pension på indragningsstat. Den ansträngande och magtpåliggande tjenstgöring, som den norrländske kronojägaren vore underkastad, gjorde honom nemligen ofta oförmögen att tjenstgöra redan före pensionsåldern och tvingade honom att taga årslånga tjenstledigheter på sjukbetyg.

En annan omständighet, som i ej oväsentlig mån föranledde fyllnadsersättningarnas jemförelsevis stora antal, vore den, att vid tillsättning af kronojägaretjenster man förr, då skyldighet för kronojägare att vid viss ålder och tjenstgöringstid afgå ännu saknades, mindre än nu undvikit att antaga personer, hvilkas inträde i statens tjenst egt rum vid så framskriden ålder, att, när åldersgränsen för pensionering inträdde, det härför jemväl stadgade antalet tjensteår ännu ej uppnåtts, ett missförhållande, som komme att upphöra, men hvars följder naturligtvis ännu en längre tid skulle göra sig märkbara.

Det vore ock möjligt, att, derest vid attesters utfärdande läkarne gjorde valet mellan uttrycken sjukdom och sjuklighet med större omsorg, än nu stundom syntes vara fallet, någon, om ock ej betydlig, minskning i fyllnadsersättningarnas antal blefve följden.

Ett sätt för fyllnadsersättningarnas minskande vore, på sätt domänstyrelsen vidare anfört, nedsättning i vikariernas aflöning, men detta skulle, enligt hvad skogstjenstemännen i allmänhet upplyst, föranleda allvarsamma svårigheter för erhållande af dugliga och pålitliga personer till tjensternas uppehållande. Väl kunde ej förnekas, att meriters förvärfvande genom tjensteförordnanden borde för vikarien ega ett visst värde, men detta motvägdes deraf, att för dessa personer, som ju vore anvisade att genom arbete för dagen förskaffa sig uppehälle, redan den nuvarande aflöningen, motsvarande, förutom resepenningar, i sin helhet i daglön 1 krona 50 öre (eventuelt 1 krona 78 öre) i de sex norra länen och 1 krona 37 öre (eventuelt 1 krona 64 öre) i det öfriga landet, vore föga lockande, helst åtminstone de dugligare bland dem kunde hos enskilde påräkna större inkomster, och det genom kongl. brefvet den 29 november 1889 medgifna särskilda dagarfvodet af 2 kronor 50 öre för vissa arbeten å de skogar,

som ej stode under skogsstatens förvaltning, utfölle mycket ojemnt och icke afsevärdt förbättrade deras ekonomiska ställning. Domänstyrelsen funne sig derför ej kunna tillstyrka någon nedsättning i tillförordnad kronojägares arfvode.

En annan utväg för fyllnadsersättningarnas nedbringande vore åläggande för ordinarie tjensteinnehafvaren att vid tjenstledighet jemväl för sjukdom afstå ej blott tjenstgörings- och resepenningar, utan äfven någon del af lönen. Då likväl, såsom ock skogstjenstemännen enstämmigt förklarat, kronojägarnes aflöning vore synnerligen knapp och det vid sådant förhållande ej kunde vara rättvist och billigt att vid verklig sjukdom, ofta ådragen genom tjenstgöringens ansträngningar, ytterligare minska hvad han nu finge behålla, nemligen för år räknadt 400 kronor jemte bostad eller hyresersättning, syntes denna utväg icke böra användas. Af samma skäl kunde ej heller tillstyrkas någon förskjutning mellan kronojägarens lön och tjenstgöringspenningar sålunda, att någon del af den förra öfverflyttades till de senare för att vid tjenstledighet afstås till vikarien, hvaraf ytterligare skulle följa den stora olägenheten, att rubbning skedde i det pensionsbelopp på indragningsstat, hvartill kronojägaren berättigats.

På grund af det anförda ansåge domänstyrelsen kostnaderna för fyllnadsersättningar icke kunna nedbringas, om ej möjligen i samband med en enligt domänstyrelsens mening i öfrigt väl behöflig omreglering af kronojägarnes aflöning.

Emellertid förmenade domänstyrelsen det icke kunna anses stridande mot de ändamål, för hvilka reservationsanslaget för kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet vore afsedt, om fyllnadsersättningarna för vikariat under ordinarie kronojägares ledighet för sjukdom finge utgå från sagda anslag, som åtminstone för närvarande dertill lemnade tillgång, hvarigenom ock sjunde hufvudtitelns besparingar ej behöfde för ändamålet anlitas. Medel utginge nemligen redan nu från reservationsanslaget så väl till extra skogsbevakning i fall, då den ordinarie kronojägaren ej kunde ensam medhinna alla bevakningen tillhörande arbeten, synnerligast å vissa tider af året, som ock till dagarfvoden åt kronojägare för arbeten å vissa skogar, hvarjemte från samma anslag utbetalades de af 1894 års Riksdag medgifna fyllnadsarfvoden åt vissa, från revirförvaltningen skilda föreståndare för skogsskolor. Att från samma anslag utbetala fyllnadsersättning för uppehållande af kronojägaretjenst jemväl under vakans syntes deremot ej vara fullt formenligt, alldenstund detta skulle till sina följder innebära öfverföring från sagda reservationsanslag till sjunde hufvudtitelns allmänna besparingar, dit i sådant fall den inbesparade lönen och hyresersättningen skulle ingå, men domänstyrelsen

ansåge intet hinder föreligga mot fyllnadsersättningens utgående i sådana fall direkt från bestämda anslaget till skogsstaten, på sätt före år 1890 enligt kongl. brefvet den 19 november 1880 egt rum. Domänstyrelsen hemstälde derför om ändring i sådant syfte af de härom i kongl. brefvet den 29 november 1889 meddelade bestämmelser.

Vidare meddelar departementschefen, att statskontoret i infordradt utlåtande anfört, att då kronojägare, i likhet med hvad som gälde rörande flertalet af statens tjenstemän, under tjenstledighet för sjukdom egde uppbära hela lönen, och någon del af densamma alltså icke kunde disponeras för aflönande af vikarien samt ersättningen till denne, enligt hvad domänstyrelsen upplyst, icke kunde utan att föranleda allvarsamma svårigheter för erhållande af dugliga och pålitliga personer till tjensternas uppehållande bestämmas till lägre belopp, än som för närvarande utginge, statskontoret ansåge någon åtgärd till nedbringande af statsverkets kostnader för tillförordnade kronojägares aflöning icke under nuvarande förhållanden böra vidtagas.

Beträffande domänstyrelsens framställning i hvad den afsåge, att fyllnadsarfvodena till tillförordnade kronojägare skulle utgå antingen från reservationsanslaget till skogsväsendet, då fråga vore om vikariat under ordinarie kronojägares ledighet för sjukdom, eller från bestämda anslaget till skogsväsendet vid uppehållande af kronojägaretjenst under vakans, kunde det, enligt hvad statskontoret vidare anförde, med visshet antagas, att hvartdera af de båda nämnda anslagen borde kunna lemna tillgång till bestridande af derifrån till utgående sålunda ifrågasatta utgifter. Besparingarna å reservationsanslaget hade nemligen vid 1894 års slut utgjort 136,150 kronor 96 öre, och bestämda anslaget hade årligen under åren 1890—1894 lemnat öfverskott, uppgående år 1890 på grund af särskilda, i domänstyrelsens skrifvelse omförmälda förhållanden till ej mindre än 26,526 kronor 47 öre, år 1891 till 3,396 kronor 14 öre, år 1892 till 5,615 kronor 10 öre, år 1893 till 6,411 kronor 59 öre samt år 1894 till 8,906 kronor 59 öre. Ur synpunkten af dessa anslags tillräcklighet borde följaktligen hinder för genomförande af de föreslagna förändringarna ej möta, men då reservationsanslaget med afseende på de ändamål, för hvilka det beviljats, icke syntes böra, utan Riksdagens hörande, användas för bestridande af aflöningsfyllnad åt tjenstförrättande kronojägare under ordinarie innehafvarens sjukdom, hemstälde statskontoret, att, derest Kongl. Maj:t skulle finna domänstyrelsens framställning, i hvad den rörde en dylik användning af sagda anslag, förtjena afseende, framställningen i denna del måtte underställas Riksdagens pröfning.

Efter omförmälande häraf anför departementschefen, att, sedan jemväl de på år 1894 belöpande fyllnadsarfvodena för kronojägare, på sätt förut blifvit nämndt uppgående till 7,514 kronor 9 öre, blifvit, jemlikt Kongl. Maj:ts beslut, af statskontoret förskjutna, statskontoret i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 18 sistlidne november till ersättande anmält de för åren 1893 och 1894 förskjutna beloppen, sammanlagdt utgörande 15,726 kronor 33 öre, af hvilket belopp 1,264 kronor 20 öre belöpte å vakansförordnanden och 14,462 kronor 13 öre på förordnanden under ordinarie tjensteinnehafvarens sjukdom; och hade Kongl. Maj:t den 20 december 1895 förordnat, att det förra af dessa båda belopp eller 1,264 kronor 20 öre skulle godtgöras af sjunde hufvudtitelns allmänna besparingar, hvilka genom vakanserna tillförts motsvarande belopp.

Domänstyrelsen hade, enligt departementschefens åsigt, anfört tillfyllestgörande skäl för sin mening, att statsverkets kostnader för fyllnadsersättningar åt tillförordnade kronojägare icke under nuvarande förhållanden kunde nedbringas. Det borde härvid icke lemnas ur sigte, att med afseende på arten af det arbete, som skulle utföras af den tillförordnade kronojägaren, och den lefnadsställning, denne intoge, staten icke gerna kunde undgå att ersätta hans arbete med en aflöning, som någorlunda motsvarade dettas värde. Förvärfvandet af de meriter, som följde af förordnandet, kunde icke för den tillförordnade kronojägaren, hvars samhällsställning närmast vore jemförlig med kroppsarbetarens, såsom för en tjensteman i högre grad uppväga otillräckligheten af det arfvode, hvaraf han skulle hafva sin utkomst. Det vore upplyst, att äfven det arfvode, som för närvarande med inberäkning af fyllnadsersättningen utginge, vore att anse såsom lågt. Om detsamma inskränktes till de med befattningen förenade tjenstgöringspenningar allena, skulle det utan tvifvel blifva alldeles otillräckligt.

Då departementschefen således icke ansåge sig kunna förorda någon ändring beträffande fyllnadsersättningarnas belopp, återstode frågan om beredandet af medel till bestridande af dessa ersättningar. Redan i och för sig finge en anordning, enligt hvilken regelbundet återkommande utgifter för skogsväsendet måste bestridas af hufvudtitelns enligt sakens natur till beloppet alltid ovissa besparingar, betecknas såsom mindre egentlig. Det hade ock nu, sedan det betydande besparingsbelopp, som uppkommit under år 1890, vore åtgånget, visat sig, att besparingarna ej längre vore tillräckliga. Dylika besparingar hade nedannämnda år uppkommit till följande belopp:

1890	kronor	32,143: 56
1891	»	7,115: 83
1892	»	8,337: 53
1893	»	9,973: 86
1894	»	10,299: 43

Vid jemförelse med de förut meddelade uppgifterna rörande beloppet af fyllnadsersättningarna för ifrågavarande år framginge, att sagda ersättningar väl skulle kunnat, på sätt ock skett till och med år 1892, betäckas af besparingarna för hvarje år. Men jemte dessa ersättningar hade förekommit och förekomme fortfarande vissa utgifter, för hvilka besparingarna måst anlitas. Då således andra medel än sjunde hufvudtitelns allmänna besparingar syntes böra anlitas för beredande af tillgång till de ifrågavarande fyllnadsersättningarna, borde, på sätt ock de hörda embetsverken tillstyrkt, en åtskilnad göras mellan de ersättningar, som påkallats af vakans i kronojägaresysslan, och dem, som föranleddes af ordinarie tjensteinnehafvarens ledighet för sjukdom. Hvad de förra beträffade, vore Kongl. Maj:t oförhindrad att för deras bestridande använda den för sysslan i stat anvisade aflöning, som i annat fall skulle ingå till hufvudtitelns allmänna besparingar, och departementschefen vore för den skull sinnad att tillstyrka Kongl. Maj:t att godkänna hvad embetsverken härutinnan föreslagit. Äfven förslaget att till bestridande af kostnaderna för fyllnadsersättningar åt vikarierna för kronojägare under den ordinarie tjensteinnehafvarens ledighet anlita reservationsanslaget till kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet ansåge departementschefen böra vinna godkännande. På sätt domänstyrelsen erinrat, utginge redan nu från detta anslag åtskilliga kostnader för beredande af den mer eller mindre tillfälliga förstärkning af skogsstatens ordinarie arbetskrafter, som af särskilda förhållanden påkallades. Emellertid borde af skäl, som statskontoret framhållit, Riksdagens medgifvande till denna användning af reservationsanslaget inhemtas.

Beträffande detta anslags tillräcklighet för ändamålet hade visserligen statskontoret erinrat, att å anslaget vid 1894 års slut förefunnits en reservation af 136,150 kronor 96 öre. Denna reservation hade dock vid fastställande af generalförslagen öfver utgifterna från anslaget under åren 1895 och 1896 tagits i beräkning, så att slutsumman af det enligt kongl. brefvet den 22 november nästlidet år fastställda generalförslaget för sistnämnda år, 633,272 kronor, jemnt motsvarade de å anslaget disponibla behållningarna. Då emellertid domänstyrelsen ansett anslaget åtminstone

för närvarande lemna tillgång till ersättningarnes bestridande, syntes någon förhöjning i anslaget icke af nu förevarande anledning vara erforderlig.

Hvad Kongl. Maj:t i fråga om anslagstiteln »skogsväsendet» föreslagit har icke gifvit anledning till annan erinran från utskottets sida, än att, då fullgiltigt skäl icke synes vara för handen att, på sätt Kongl. Maj:t ifrågasatt, till följd af nedsättning i reservationsanslaget till enskilda skogsundervisningen inflytta detta anslag i reservationsanslaget till kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet, utskottet ansett förstnämnda anslag fortfarande böra i staten särskildt uppföras.

Utskottet hemställer fördenskull,

a) att Riksdagen, med anledning af Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, må minska reservationsanslaget till enskilda skogsundervisningen med 3,800 kronor eller från 8,600 kronor till 4,800, så att anslaget till skogsväsendet erhåller denna uppställning:

bestämdt anslag:			
för skogsstaten	kronor	447,208: —	
» statens skogsläroverk	»	47,700: —	494,908: —
förslagsanslag:			
till ålderstillägg åt skogsstaten och skogsinstitutets lärarepersonal			84,400: —
reservationsanslag:			
till enskilda skogsundervisningen	kronor	4,800: —	
till kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet	»	559,092: —	563,892: —
		tillsammans kronor	1,143,200: —

hvarigenom det nuvarande anslaget till skogsväsendet i dess helhet skulle minskas med 3,800 kronor; samt

b) att Riksdagen må medgifva, att af reservationsanslaget till kronoskogarnes förvaltning och befrämjande af skogsväsendet i allmänhet må utgå hvad som, utöfver de med kronojägarebefattning förenade tjenstgöringspen-

ningar, erfordras för beredande åt den, som förordnas att uppehålla sådan befattning under tid, då befattningens innehafvare åtnjuter ledighet för sjukdom, af full kronojägareaflöning, hyresersättning, der sådan förekommer, jemväl deri inbegripen.

Restitutioner.

7:o) Med anledning af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och under hänvisning till hvad i ärendet blifvit till statsrådsprotokollet (sid. 54) meddeladt, hemställer utskottet, *Ang. anslag till restitutioner.* [7.]

att Riksdagen må höja förslagsanslaget till restitutioner, 25,000 kronor, med 50,000 kronor till 75,000 kronor.

Öfriga ordinarie anslag.

8:o) I fråga om öfriga ordinarie anslag under sjunde hufvudtiteln är icke någon förändring af Kongl. Maj:t ifrågasatt. *Ang. öfriga ordinarie anslag.*

Utskottet får hos Riksdagen hemställa,

att samtliga, här ofvan icke särskildt omförmälda, i nu gällande riksstat uppförda ordinarie anslag å sjunde hufvudtiteln må i riksstaten för år 1897 uppföras till oförändrade belopp.

Extra anslag.

Med anledning af de för *tillfälliga behof*, hänförliga till sjunde hufvudtiteln, gjorda framställningar, får utskottet afgifva följande yttranden och förslag.

Arfvode för en byråassistent å finansdepartementets bankbyrå.

Ang. anslag till arfvode för en byrå-assistent å finansdepartementets bank-byrå.

[8.]

9:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må, till beredande af *arfvode för en byråassistent å finansdepartementets bankbyrå*, på extra stat för år 1897 anvisa ett belopp af 4,000 kronor.

Ersättning för af statskontoret gjorda förskott.

Ang. ersättning för af statskontoret gjorda förskott.

[9.]

10:o) Enligt hvad statskontoret hos Kongl. Maj:t anmält, har embetsverket förskottsvis bestridt följande till sjunde hufvudtiteln hörande utgifter, hvilka borde hos Riksdagen anmälas till ersättning, nemligen:

till	godtgörande af kostnader för uppmätning och kartläggning af åtskilliga kronans domäner	kronor	16,362: 93
»	ersättning till vissa boställshafvare och kronoarrendatorer för saknad afkomst af exproprierad jord	»	140: 14
»	godtgörande af kostnader för vissa kronoegendomars deltagande i Hjelmarens och Qvismarens sänkning	»	6,534: 76
»	godtgörande af kostnader för vissa kronoegendomars deltagande i andra vattenafledningsföretag	»	10,571: 44
»	ersättning för till statsverket afträdda åbyggnader å indragna boställen	»	12,866: —
»	ersättning för öfverbyggnad å indragna boställen	»	123,583: 49
	Transport	kronor	170,058: 76

	Transport kronor	170,058: 76
till godtgörande af förskjuten husröteersättning åt tillträdande arrendatorn af indragna kronofogdebostället $^3/_4$ mantal Husby n:o 4 i Upsala län	»	1,255: 39
» bidrag till återuppförande af en genom storm skadad byggnad å indragna militiebostället Kragsta n:is 1 och 2 i Stockholms län	»	1,250: —
» ersättning till arrendatorerna af indragna militiebostället 1 mantal Boda n:o 1 i Skaraborgs län för ett från det derunder lydande hemmanet Haraldstorp olofligen försåldt parti halm	»	200: 50
» godtgörande af reparations- och underhållsarbeten å Tranebergs, Nockeby och Drottningholms broar	»	3,019: 59
» ersättning till egare af skattefrälsehemman, hvilkas räntor icke blifvit af statsverket inlösta	»	10,263: 04
» kostnader för tryckning och häftning af kommerskollegii och generaltullstyrelsens samt landtbruksstyrelsens utlåtanden angående den s. k. mellanrikslagen	»	1,974: 20
» kostnader för den genom nådiga brefvet den 19 maj 1893 anbefalda utredning angående vissa frågor rörande förändringar i skatteväsendet	»	17,249: 23
» kostnader för hyra af en del efter branden i Umeå år 1888 erforderliga embetslokaler	»	7,175: —
» godtgörelse för utbetalda vikariatsersättningar åt tillförordnade kronojägare under ordinarie tjensteinnehafvarnes tjenstledighet för sjukdom	»	14,462: 13
	eller tillhopa kronor	226,907: 84

Till gäldande af dessa förskott, 226,907 kronor 84 öre, har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att å extra stat för år 1897 anvisa ett belopp af 226,908 kronor.

Under hänvisning till hvad departementschefen i statsrådsprotokollet (sid. 57 o. 58) anfört i fråga om ofvan omförmälda kostnader för förhyrande af vissa embetslokaler i Umeå äfvensom beträffande de af statskontoret till ersättande anmälda vikariatsersättningarna åt tillförordnade kronojägare, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må *till ersättning* för ofvan omförmälda, *af statskontoret gjorda förskott* på extra stat för år 1897 anvisa ett belopp af 226,908 kronor.

Uppförande af nytt landsstatshus i Luleå.

Ang. anslag till uppförande af nytt landsstatshus i Luleå.

[10.] 11:o) Sedan nästlidet års Riksdag till bestridande af kostnaden för uppförande af nytt landsstatshus i Luleå beviljat ett extra anslag af 91,500 kronor, att utgå under två år, och deraf för år 1896 anvisat 45,750 kronor, har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att å extra stat för år 1897 af nämnda anslag anvisa återstående 45,750 kronor.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen må af det till *uppförande af nytt landsstatshus i Luleå* beviljade anslag å extra stat för år 1897 anvisa återstående 45,750 kronor.

Påbyggnad af vestra flygeln till det åt generalstaben upplåtna hus å Riddarholmen.

Ang. anslag till påbyggnad af vestra flygeln till det åt generalstaben upplåtna hus å Riddarholmen.

[11.] 12:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till bestridande af kostnaden för påbyggnad af vestra flygeln till det åt generalstaben upplåtna hus å Riddarholmen å extra stat för år 1897 bevilja ett anslag af 9,600 kronor.

Af det i ärendet förda statsrådsprotokoll framgår, att detta förslag föranledts af en utaf dåvarande tillförordnade chefen för generalstaben i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 29 april 1893 gjord framställning om utvidgning af den åt nämnda stab upplåtna embetslokal å Riddarholmen i hufvudstaden. Enligt hvad till statsrådsprotokollet meddelas, hade tillförordnade generalstabschefen i sådant afseende anfört följande.

När generalstaben år 1876 tog i besittning sin nuvarande embetslokal, hade lägenheterna inom densamma fördelats på de särskilda afdelningarna efter afdelningarnas då varande behof af arbetskrafter och utrymme i öfrigt. Den alldeles nybildade kommunikationsafdelningen, som räknade allenast ett fåtal officerare, hade erhållit två rum. Arbetsmateriel och arbetskrafter inom denna afdelning hade sedan dess år från år ökats.

Till följd af de omfattande arbeten med uppgörande af planer för arméns koncentrering, hvilka då mera kunnat upptagas inom afdelningen, hade en högst betydlig ökning af afdelningens personal inträdt. Under vintern 1892—1893 hade derstädes samtidigt tjenstgjort 9 officerare, och

tidtals, vid de s. k. liniekommissionernas sammanträden, hade den personal, som samlats i afdelningen, uppgått till 14 à 15 personer. En ökning af utrymmet för denna afdelning hade derför blifvit alldeles oundgänglig, särskildt i betraktande deraf, att arbetena derstädes ej vore af den natur, att de kunde fullgöras utom generalstabens lokaler. Vidgadt utrymme hade emellertid ej kunnat åt afdelningen beredas på annat sätt än genom öfverföring af rum, som förut begagnats af topografiska afdelningen.

Sistnämnda afdelning, som vid generalstabens inflyttning i den nuvarande lokalen förfogade öfver tio rum, hade således måst efter hand till kommunikationsafdelningen afstå två af dessa rum, detta ehuru afdelningens egna arbeten högst betydligt vuxit i omfattning.

Så måste år 1885 de vid afdelningen anstälde ritarnes antal ökas på grund af den då påbörjade utgifningen af Norrbottens kartverk i skalan $\frac{1}{200000}$; 1886 anförtroddes afdelningen bestyret med precisionsafvägningarna, och på senaste tid hade det omfattande stomkartearbete, som utöfver den för kommande års rekognosceringar vanliga transporten måst på afdelningen utföras såväl för dess egna som för Norrbottens läns kartverk, så vuxit i omfång, att exempelvis under nyssnämnda vinter 7—9 personer under nästan hela tiden härmed varit sysselsatta. Ett af generalstabens aspiranter förut disponeradt rum hade måst afses för dessa arbeten och aspiranterna i stället placeras i ritsalen, hvadan utrymmet derstädes ytterligare inskränkts.

För afdelningens gravörer saknades nu plats inom afdelningen, ett förhållande, som vore olämpligt vid allt korrektur- eller annat mera tillfälligt arbete samt hindrade kontroll ej blott öfver arbetets qvantiteter, der ej betingsarbete kunde noga beräknas, utan äfven öfver arbetets beskaffenhet, om ej gravören besutte erforderlig vana dervid.

Härtill komme, att de olika arbetsgrupperna på grund af det otillräckliga utrymmet måst sönderdelas i en grad, som ingalunda vore för arbetena fördelaktigt, samt att utrymmet såväl för justering af de årligen använda precisionsinstrumenten som för den både genom utbyte och egen produktion ständigt ökade mängden af arkivalier vore otillräckligt.

Då sålunda behofvet af ökadt utrymme inom generalstabens hus blifvit rent af oafvisligt, hade framställning af tillförordnade generalstabschefen gjorts hos öfverintendentsembetet, att, då erforderligt utrymme på annat sätt icke syntes kunna beredas, embetet måtte taga under omprövning och, om sig göra läte, besluta, att den låga delen af vestra flygeln å generalstabens hus måtte närmast tornrummen varda påbyggd samt ett eller två rum i den sålunda påbyggda delen inredda.

Öfverintendentsembetet hade derpå uti skrifvelse den 4 april 1893 meddelat, att embetet, som låtit uppgöra kostnadsförslag, slutande å en summa af 4,600 kronor för den af tillförordnade generalstabschefen ifrågasatta påbyggnad, ansett lämpligast, att påbyggnad skedde med en våning af hela flygeln mellan tornrummen och hufvudbyggnaden, hvarvid och då behofvet af utrymme för närvarande kunde fyllas medelst inredning af allenast två rum i denna våning, öfriga delen af densamma enligt embetets mening kunde för tillgodoseende af framtida behof tills vidare bibehållas oinredd; och anförde embetet derjemte, att förenämnda kostnadssumma 4,600 kronor genom uppförande, på sätt embetet föreslagit, af en till det yttre fullständig, men endast delvis inredd våning komme att ökas med omkring 5,000 kronor, hvadan arbetskostnaderna i sådant fall skulle komma att i sin helhet uppgå till 9,600 kronor.

Då, såsom framginge af öfverintendentsembetets berörda skrifvelse, embetet icke sjelft förfogade öfver nödiga medel till påbyggnadsarbetets utförande, hemstälde tillförordnade generalstabschefen, att Kongl. Maj:t täcktes bereda medel att låta verkställa nämnda påbyggnad på sätt öfverintendentsembetet föreslagit eller åtminstone den till en kostnad af 4,600 kronor beräknade mindre påbyggnaden, hvilken skulle till fullo afhjelpa generalstabens nuvarande behof af ökadt utrymme.

Efter meddelande häraf yttrar departementschefen vidare, att öfverintendentsembetet uti infordradt utlåtande den 23 maj 1893 anfört, att det enligt embetets mening finge anses till fullo ådagalagdt, att en utvidgning af de åt generalstaben upplåtna lokaler vore af behofvet oundgängligen påkallad, vare sig att detta komme att ske genom allenast tillbyggnad af de två rum, hvarigenom stabens kraf på förstorad lokal för dess topografiska afdelning kunde tillfredsställas, eller ock genom uppförandet af en hel öfre våning, genom hvilken åtgärds vidtagande generalstabens utrymmesbehof blefve för en längre framtid tillgodosedt, en fördel, som för en institution, hvilken, såsom fallet vore med generalstaben, kunde antagas komma att med hvarje år allt mer och mer utvidgas, måste anses af största vigt. Då det gälde att välja, hvilketdera af berörda båda förslag borde komma till utförande, syntes det sålunda embetet påtagligt, att det såväl ur ekonomisk och arkitektonisk synpunkt som ur lämplighetshänsyn vore afgjordt att föredraga, att den ifrågastälda nya våningen blefve på en gång uppförd och icke allenast delvis, helst genom våningens samtidiga uppförande till hela sin längd icke obetydliga besparingar kunde beredas och de olägenheter, som genom en inom en sannolikt icke aflägsen framtid nödvändiggjord utvidning af våningen i fråga skulle vållas generalstaben och dess arbeten, kunde undvikas.

Öfverintendentsembetet ansåge sig på grund af hvad utaf embetet sålunda blifvit erinradt böra hemställa, att, då det till embetets disposition stälda anslag till byggnader och reparationer icke för året lemnade tillgång till de ifrågasatta arbetenas utförande med anlitande af detta anslag, Kongl. Maj:t måtte bemyndiga embetet att för särskilda medel, som härför kunde anvisas, gå i författning om uppgörande af förslag till uppförande af en till det yttre fullständig, men endast beträffande två rum inredd ny våning å hela vestra flygeln mellan tornrummen och hufvudbyggnaden af generalstabens hus äfvensom om samma arbetens utförande.

Hvad kostnaden för den af embetet förordade påbyggnadens utförande anginge, så hade denna, på sätt ofvan nämnts, af embetet beräknats uppgå till omkring 9,600 kronor, hvilket belopp alltså vore det, som embetet anhölle måtte för förevarande ändamål af Kongl. Maj:t särskildt anvisas. Då emellertid erfarenheten visat, att vid om- och tillbyggnader arbeten, hvilkas nödvändighet omöjligen kunnat på förhand tagas med i beräkningen, så godt som utan undantag plägade förekomma, funne sig öfverintendentsembetet derjemte böra hemställa, det täcktes Kongl. Maj:t dels anbefalla statskontoret att, derest dylika oförutsedda tilläggsarbeten skulle blifva oundgängligen af nöden, till embetet förskottsvis utbetala det belopp, som åtginge för betäckande af kostnaden för desammas verkställande, dels ock medgifva, att sagda kostnad finge till ersättande upptagas i blifvande generalförslag öfver reparationer och underhåll af kronans hus och byggnader i hufvudstaden.

För egen del yttrar departementschefen, att behofvet af den ifrågasatta utvidgningen af generalstabens embetslokal, hvilket, ehuru med fullgiltiga skäl af stabens tillförordnade chef i hans ofvan anförda skrifvelse ådagalagdt, vid de två senaste statsregleringarna fått stå tillbaka för andra angelägna statsbehof, allt fortfarande visat sig vara af den trängande beskaffenhet, att allvarsamma olägenheter för generalstabens verksamhet måste uppstå, derest icke sagda behof med det första blefve afhjelpt. Medel syntes derför nu böra beredas för påbyggnad af vestra flygeln till generalstabens hus, och borde, enligt departementschefens mening, i valet mellan de båda föreslagna alternativen — påbyggnad af hela denna flygel eller af endast en del af densamma — någon tvekan icke råda rörande företrädet af det förstnämnda alternativet. Då det gälde att bereda lokal för institutioner, hvilka kunde antagas vara stadda i fortfarande utveckling, måste det nemligen, enligt hvad all erfarenhet ådagalade, anses ekonomiskt rigtigast att icke tillmäta utymmet så knappt, att, om än det för ögonblicket varande behofvet blefve fyldt, kraf på ökadt utrymme inom kort måste å nyo uppstå. Departementschefen erinrade för öfrigt derom, att, ehuru

den ifrågavarande flygeln nu skulle till hela längden af dess låga del påbyggas, endast två rum i den sålunda påbyggda delen för närvarande skulle inredas.

Enligt hvad departementschefen inhemtat, saknades å det å sjunde hufvudtiteln uppförda anslag till byggnader och reparationer fortfarande tillgång för bestridande af den beräknade kostnaden, 9,600 kronor, för den föreslagna påbyggnaden, hvadan framställning borde hos Riksdagen göras om anvisande af medel till ändamålet; och tvekade departementschefen så mycket mindre att tillstyrka en dylik framställning, som, enligt hvad vid föregående likartade tillfällen blifvit framhållet, nyssberörda anslag, hvilket städse vore hårdt anlitadt, utan tvifvel skulle blifva alldeles otillräckligt för det nödtorftiga underhållet af kronans talrika byggnader, derest icke särskilda medel anvisades för om- eller tillbyggnadsarbeten af större betydenhet.

Ehuruväl utskottet ansett det med skäl kunna ifrågasättas, huruvida icke kostnaderna för byggnadsarbeten af den ringa omfattning som det nu ifrågavarande böra bestridas från sjunde hufvudtitelns anslag till byggnader och reparationer, har utskottet, som funnit behofvet af den föreslagna utvidgningen af generalstabens lokal ådagalagdt, ansett sig vid det upplysta förhållande, att berörda anslag icke lemnar tillgång till den med omförmälda arbetes utförande förenade utgift, böra hemställa,

att Riksdagen må, till bestridande af kostnaden för *påbyggnad af vestra flygeln till det åt generalstaben upplåtna hus å Riddarholmen*, å extra stat för år 1897 bevilja ett anslag af 9,600 kronor.

Reparations- och restaureringsåtgärder å Örebro slott.

Ang. anslag till reparations- och restaureringsåtgärder å Örebro slott.

[12.]

13:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att

dels för iståndsättande af taket och vinden å Örebro slott å extra stat för år 1897 bevilja ett anslag af 24,000 kronor;

dels ock för yttre restaurering af nämnda slott bevilja ett extra anslag af 44,000 kronor, att utgå under tio år under i statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 13 januari 1896 angifvet vilkor, och att af detta anslag måtte anvisas att utgå under år 1897 en tiondedel, eller 4,400 kronor.

Enligt hvad till statsrådsprotokollet meddelas, hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Örebro län i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 29

oktober 1895 anfört, att bland de reparationer å Örebro slott, som vid samma års ekonomiska besigtning befunnits högst nödiga att vidtaga, takets och vindens försättande i fullt tillfredsställande skick erfordrade det största kostnadsbeloppet, samt att detta arbete, hvilket, hvad taket beträffade, vore afsedt att utföras i enlighet med en af öfverintendentsembetet för slottets yttre restaurering uppgjord ritning, omfattade dels anbringande af nu alldeles saknad brandbotten och reparation af en stor mängd mer eller mindre bristfälliga takstolar och bjelkar i vindsgolfvet, dels ock utbyte af det mycket bristfälliga och eldfarliga tegeltaket mot ett sådant af solidare beskaffenhet samt anbringande derjemte af vindskupor och skorstenar. Då kostnaden för dessa arbeten i sin helhet af synemännen heräknats till ett så afsevärdt belopp som 20,920 kronor, hade det synts Kongl. Maj:ts befallningshafvande vara att befara, att det allmänna anslaget för reparation af kronans byggnader i landsorten icke skulle medgifva tillgång att snart utföra ifrågavarande arbete, som dock icke längre kunde undanskjutas, så vida icke slottets vidmagthållande i ordentligt skick betänkligt skulle åsidosättas. Med anledning häraf hemstälde Kongl. Maj:ts befallningshafvande, huruvida icke Kongl. Maj:t skulle finna lämpligt att, för så vidt icke tillgång af ofvannämnda anslag kunde beredas, hos Riksdagen äska särskildt anslag till nu omförmälda arbetens utförande.

I sammanhang härmed hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande gjort framställning rörande yttre restaurering af Örebro slott och i sådant afseende meddelat, att med stöd af en redan för flera år sedan af förste intendenten i öfverintendentsembetet A. T. Gellerstedt uppgjord ritning nyligen inom embetet upprättats ett, efter Kongl. Maj:ts befallningshafvandes uppfattning, särdeles tilltalande förslag till slottets försättande i ett skick, hvad det yttre anginge, som vore mera värdigt en af Sveriges minnesrikaste borgar, samt att äfven inom orten visat sig ett ganska lifaktigt intresse för att omhulda detta minnesmärke från skeden af vårt lands historia, hvilka framför andra framstode i lifliga och kära bilder för fosterlandsvännens sinne. Lika ovisst emellertid som det syntes vara, huruvida Riksdagens beredvillighet skulle kunna påräknas för ett dylikt arbete, derest detsamma skulle uteslutande bekostas af statsmedel, lika omöjligt och obilligt ansåge Kongl. Maj:ts befallningshafvande det vara att tänka sig, att endast genom enskildes offervillighet ett värdigare skick skulle erhållas för denna statens byggnad, hvilken för närvarande visserligen genom sin massa och sitt läge vore imponerande, men i öfrigt med sina stympade torn, sina stillösa fönster i de nakna murarne och sitt föga prydliga tak företedde ett nästan magasinslikt utseende. Vid sådant förhållande hade man tänkt sig, att detta fosterländska mål skulle kunna ernås endast genom samverkan af staten

och enskilde; och då det af öfverintendentsembetet uppgjorda förslaget till restaureringen — förutom hvad taket anginge, hvars iståndsättande, enligt hvad förut blifvit sagdt, i alla händelser vore af nöden — ansetts kunna utföras för en kostnad af omkring 80,000 kronor, hade inom länet upprop utfärdats och teckning börjats för att anskaffa bidrag för ändamålet, hvilka bidrag dock endast skulle utbetalas, i mån som af statsmedel lika belopp anvisades. Då, enligt hvad Kongl. Maj:ts befallningshafvande vidare meddelat, planen för arbetet afsåge, att detsamma skulle utföras allt efter som medel kunde erhållas, samt knappast mindre än 8 till 10 år kunde beräknas för erhållande af nödiga frivilliga bidrag, skulle således anspråken på statens bidrag inskränka sig till 4,000 eller 5,000 kronor under 10 eller 8 år. Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som ifrågasatte, att dessa belopp möjligen skulle kunna anvisas från det årliga byggnadsanslaget, hade, i betraktande af det fosterländska ändamålet och då otvifvelaktigt syntes vara, att staten på nu angifna sätt för minsta kostnad skulle få denna minnesrika och i många hänseenden dyrbara byggnad till det yttre försatt i fullt tillfredsställande skick, hemstält, att Kongl. Maj:t måtte taga förevarande angelägenhet i sitt hägn och befrämja den framstälda planens förverkligande.

Öfver ifrågavarande af Kongl. Maj:ts befallningshafvande gjorda framställningar hade — enligt hvad departementschefen vidare omförmäler — öfverintendentsembetet den 26 november 1895 afgifvit utlåtande, deri embetet, hvad först anginge framställningen om beredande af medel för försättande i fullt tillfredsställande skick af Örebro slotts tak och vind, anfört, hurusom, på sätt Kongl. Maj:ts befallningshafvande redan nämnt, denna framställning hade sin närmaste anledning i synemännens vid sistlidet års ekonomiska besigtning bestämda uttalande rörande nödvändigheten af de å dessa byggnadsdelar befintliga bristfälligheters afhjelpande äfvensom angående angelägenheten af vindens förseende med brandbotten och till densamma ledande jerndörrar. Enligt hvad öfverintendentsembetet tillika meddelat, hade redan vid den besigtning å Örebro slott, som genom embetets försorg verkstälts under våren 1894, vederbörande tjensteman antecknat, att hela vinden å slottet vore belagd med delvis dubbelt trägolf, hvilket nästan allestädes visade stora springor samt här och hvar äfven hål; att takbetäckningen, som utgjordes af tegel på läkt, vid inspektionstillfället varit mycket skadadt af storm; att röta angripit åtskilliga delar af de öfre bjelklagen, hvilket förstörelsearbete, befordradt af det otäta tegeltaket, långsamt, men säkert fortginge; samt att taket, likasom de ofullständiga bjelklagen och saknaden af brandbotten, innebure synnerlig fara för slottets antändning från de intill detsamma liggande qvarn- och hotellbyggnader.

Af det sålunda anförda hade det synts öfverintendentsembetet vara till fullo ådagalagdt, att ett omedelbart vidtagande af åtgärder uti ifrågavarande hänseende icke längre kunde, utan våda för slottets bestånd, uppskjutas. Då emellertid, såsom Kongl. Maj:ts befallningshafvande jemväl erinrat, de till embetets förfogande stälda anslag till byggnader och reparationer icke lemnade tillgång till gäldande af kostnaden för ett dylikt omfattande arbete, helst detsamma måste i ett sammanhang under ett år utföras, hade embetet hemstält, att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra framställning om beviljande af de för ändamålet nödiga medel.

I afseende å det erforderliga kostnadsbeloppet hade detsamma i de vid 1895 års ekonomiska besigtning uppgjorda beräkningarna antagits skola uppgå till 22,000 kronor, hvarvid denna summa dock ansetts genom försäljning af det gamla takteglet till 30 kronor för 1,000 stycken kunna nedsättas med 1,080 kronor eller till 20,920 kronor. Om ock ett mindre parti taktegel skulle kunna afyttras till detta pris, hade det deremot synts öfverintendentsembetet vara knappast troligt, att samma pris skulle erhållas för allt på slottstaket befintliga tegel, hvarjemte betydligt afdrag borde ske för varans nedtagning och uppläggning samt dervid förekommande sönderslagningar. Ersättningen för det gamla takteglet borde derför, enligt embetets mening, förslagsvis icke upptagas till högre belopp än 500 kronor, i hvilket fall kostnaden för takets och vindens iståndsättande skulle belöpa sig till 21,500 kronor. De nu angifna beloppen stödde sig emellertid på beräkningar enligt för närvarande gällande pris, men öfverintendentsembetet fäste uppmärksamheten derpå, att med anledning af nu pågående stora byggnadsföretag en benägenhet för höjning af materialpris och arbetslöner förefunnes. För så vidt taket skulle, såsom oundgängligt syntes vara, iståndsättas inom den närmaste framtiden, ansåge öfverintendentsembetet försigtigheten bjuda att med tio procent öka den beräknade kostnaden, som i sådant fall skulle komma att utgöra 23,650 kronor eller i lämpligen afrundadt tal 24,000 kronor. Detta belopp vore sålunda det, som i händelse af bifall till embetets förevarande hemställan borde för nu ifrågavarande ändamål hos Riksdagen äskas.

Beträffande derefter det af Kongl. Maj:ts befallningshafvande framstälda förslag rörande yttre restaurering af Örebro slott hade öfverintendentsembetet i sitt förut omförmälda utlåtande till en början meddelat, att denna fråga jemväl vid föregående tillfällen hos embetet utgjort föremål för behandling och att det allenast varit de med restaureringens utförande förenade betydande kostnader, som afhållit embetet från att, trots önskvärdheten af restaureringens bringande till verkställighet, tidigare inför Kongl. Maj:t framlägga förslag i detta hänseende. Men då embetet under

år 1894 försport, att intresse och ekonomiskt understöd för en sådan restaurering kunde inom orten påräknas, hade embetet låtit genom e. o. arkitekten T. Thorén uppgöra de för ifrågavarande arbete erforderliga ritningar jemte arbetsbeskrifning, hvarefter nödiga kostnadsberäkningar upprättats af sakkunnige å platsen. Enligt den sålunda uppgjorda planen för restaureringen skulle densamma hufvudsakligen omfatta följande arbeten, nemligen *dels* borthuggning af all yttre puts, lagning af bottenvåningens murverk samt anbringande af s. k. spritputs å alla utvändiga tegelytor, *dels* huggning och inmurning af hufvudportalen jemte tre mindre portomfattningar, 107 fönsteromfattningar, omkring 300 löpande meter taklist och 300 löpande meter bandlist, allt af kalksten, *dels* anbringande af nya fönsterkarmar med ytterbågar vid obebodda samt ytter- och innerbågar vid bebodda lägenheter äfvensom af nya ekportar till ingångarne, *dels ock* — hvilket, på sätt förut blifvit nämndt, ansetts i hvarje fall, åtminstone delvis, böra komma till utförande — anbringande af nya taklag med yttertak jemte bekröningar till de fyra hörntornen och af nya skorstenar. Genom nu nämnda åtgärders vidtagande skulle, så vidt öfverintendentsembetet kunde finna, ett värdigt utseende beredas Örebro åldriga och minnesrika slott, hvilket i sitt nuvarande stympade skick för visso icke egde den yttre utstyrsel, som dess historiska och antiqvariska värde måste anses betinga.

Kostnadsberäkningarna för slottets yttre restaurering, oafsedt de förut omnämnda kostnaderna för takets och vindens försättande i tillfredsställande skick, slutade å ett belopp af 80,310 kronor. Till denna summa borde, enligt öfverintendentsembetets åsigt, läggas följande utgiftsposter, nemligen:

godtgörelse för ritningar och detaljer	kronor	1,500: —
» » tillsyn under 10 år	»	3,600: —
till oförutsedda utgifter, omkring 3 procent af byggnadskostnaden	»	2,490: —
eller tillhopa	kronor	7,590: —.

Sålunda skulle kostnaden för den yttre restaureringen uppgå till 87,900 kronor, af hvilket belopp, enligt den af Kongl. Maj:ts befallningshafvande framlagda plan för restaureringen, mot hvilken embetet för sin del icke funnit skäl till erinran, staten borde bidraga med hälften eller, i rundt tal, 44,000 kronor.

Vid granskning af de till denna del af ärendet hörande kostnadsförslagen hade öfverintendentsembetet icke funnit annat att anmärka, än att till torntakens betäckning föreslagits jernplåt i stället för att i den af arkitekten Thorén lemnade beskrifning såsom taktäckningsmaterial upptagits kopparplåt, hvilket senare material vore i längden hållbarare samt

smidigare och sålunda för takens många böjningar lämpligare. Då emellertid kopparbetäckningen å de fyra tornen skulle vålla en förhöjning i kostnaden af icke mindre än 25,000 kronor, hvarigenom arbetets utförande tvifvelsutan skulle väsentligen fördröjas, ansåge embetet den föreslagna plåtbetäckningen böra i förslaget bibehållas, dock under uttalande af önskvärdheten deraf att, derest medeltillgången skulle sådant medgifva, kopparplåt blefve för taktäckningen använd.

Vidkommande den af Kongl. Maj:ts befallningshafvande ifrågasatta möjligheten att, såsom bidrag till slottets utvändiga restaurering, af anslaget till byggnader och reparationer årligen anvisa 4,000 eller 5,000 kronor under 10 eller 8 år hade öfverintendentsembetet anfört följande. Då ett så frikostigt erbjudande lemnats som att för en statens byggnad, hvars restaurering enligt embetets mening måste anses i hög grad önskvärd, få af enskilda medel använda ett belopp af icke mindre än omkring 40,000 kronor, vore det visserligen en oafvislig pligt att söka uppfylla vilkoret för detta erbjudande eller att af statsmedel anskaffa en lika stor summa som den, som kunde komma att inom orten hopsamlas, men utom det att det till embetets disposition stälda byggnadsanslaget, så vidt embetet kunde bedöma, icke vore afsedt för en restaureringsåtgärd af ifrågavarande art och omfattning, kunde berörda anslag icke heller, utan åsidosättande af de med detsamma egentligen afsedda ändamål, härför lemna tillgång. Vid sådant förhållande hade det synts embetet icke förefinnas någon annan utväg att möjliggöra förevarande, af den enskilda offervilligheten och intresset jemväl understödda restaureringsarbete än att genom äskande af särskildt anslag påkalla Riksdagens understöd till förverkligandet af den fosterländska restaureringsplanen. På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemstälde embetet, att Kongl. Maj:t måtte hos Riksdagen göra framställning om anvisande för ändamålet af ett extra anslag å högst 44,000 kronor, att utgå under 10 år, under vilkor dels att enahanda belopp på enskild väg anskaffades, dels ock att för hvarje år högre belopp af statsmedel icke finge utgå, än som motsvarades af de från enskilde under samma år till utbetalning tillgängliga medel.

Med åberopande af hvad Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Örebro län och öfverintendentsembetet anfört så väl i fråga om det oafvisliga behofvet af en skyndsam reparation af Örebro slotts tak och vind som ock angående önskvärdheten af statens deltagande i förverkligandet af det för fosterlandssinnet tilltalande och af den enskilda offervilligheten ej blott inom länet, utan äfven, enligt hvad departementschefen inhemtat, utom detsamma varmt omfattade förslaget om slottets försättande i ett skick, värdigt dess rika historiska minnen, har departementschefen, som icke haft

något att erinra vid de upprättade kostnadsförslagen eller vid de vilkor, som borde uppställas för anvisandet af anslaget till slottets restaurering hemstält om framställning i ämnet till Riksdagen.

På grund af hvad i ärendet förekommit anser sig utskottet böra tillstyrka, att de af Kongl. Maj:t i förevarande framställning äskade anslagen må af Riksdagen beviljas. Men på det att vidare bidrag af staten icke må komma att ifrågasättas, har det synts utskottet af nöden att vid beviljande af anslag till den yttre restaureringen af Örebro slott, utöfver de af Kongl. Maj:t föreslagna vilkor, ytterligare stadgas, att icke någon utbetalning må ega rum, förr än styrkt blifvit, att fullt tillräckliga medel finnas att tillgå för arbetets fullständiga fullbordande; och anser utskottet derjemte, att det för hvarje år af statsmedel utgående bidraget icke bör utbetalas, med mindre det belopp, som för samma år bör af enskilde gäldas, redan influtit.

I öfverensstämmelse med hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må

a) för iståndsättande af taket och vinden å Örebro slott å extra stat för år 1897 anvisa ett anslag af 24,000 kronor; och

b) för yttre restaurering af nämnda slott enligt uppgjorda ritningar bevilja ett extra anslag af 44,000 kronor, att utgå under tio år, under vilkor *dels* att enahanda belopp varder för berörda ändamål på enskild väg anskaffadt, *dels ock* att någon utbetalning icke må ega rum, förr än styrkt blifvit, att fullt tillräckliga medel finnas att tillgå för arbetets fullständiga fullbordande, samt af nämnda anslag anvisa en tiondedel eller 4,400 kronor för år 1897, dock att för året högre belopp af statsmedel icke må utgå, än som motsvaras af från enskilde under samma år influtna medel.

Inköp och iståndsättande af den s. k. Ornässtugan.

Ang. anslag till inköp och iståndsättande af den s. k. Ornässtugan.

14:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till bestridande af kostnaden för inköp af den s. k. Ornässtugan med tillhörande byggnader, jordområde och inventarier samt för nämnda stugas iståndsättande bevilja ett extra anslag för år 1897 af 7,150 kronor.

[13.] Till det i ärendet förda statsrådsprotokoll har departementschefen med-

delat, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kopparbergs län med skrifvelse af den 12 december 1894 till öfverintendentsembetet insändt en af kronofogden i Falu fögderi hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande gjord anmälan i fråga om den så kallade Ornässtugans eller loftbyggnadens vid egendomen Stora Ornäs nuvarande tillstånd, deruti kronofogden, med förmälan att han vid aflagda besök på platsen funnit åtskilliga bristfälligheter vidlåda nämnda byggnad, tillstyrkt, att en fullständig syn å och undersökning af densamma måtte genom sakkunniga personer verkställas.

Beträffande ifrågavarande byggnad hade derefter öfverintendentsembetet i skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 2 juli sistlidet år erinrat: att den så kallade Ornässtugan med dertill hörande, under senare tider byggda vaktstuga innehades af egarne till Stora Ornäs gård med full eganderätt utan någon som helst inskränkning till följd af Ornässtugans historiska och etnografiska värde; att till densammas underhåll bidrag deremot redan sedan lång tid tillbaka utgått af statsmedel; att sålunda genom kongl. bref af den 12 augusti 1741 dåvarande egaren af Stora Ornäs tillerkänts ett belopp af 1,583 daler 16 öre till byggnadens förbättrande; att genom kongl. bref den 21 augusti 1753 till underhåll af byggnaden beviljats ett årligt anslag af 20 daler silfvermynt, att utgå af Thorsångs sockens behållna kronodagsverken antingen i penningar eller dagsverken; att Kongl. Maj:t den 17 september 1851 meddelat öfverintendentsembetet till kännedom och efterrättelse, att Rikets Ständer enligt skrifvelse den 20 augusti samma år bifallit af Kongl. Maj:t gjord framställning derom, att de för Ornäs loftbyggnad anvisade anslag af indelta räntor måtte försvinna, emot det att af anslaget till underhåll af kronans hus och byggnader i landsorterna till vederbörande kontant utbetalades den derför belöpande ersättning, samt att för detta ändamål nyssnämnda anslag skulle ökas med en motsvarande summa; att sedermera ock af berörda anslag årliga bidrag till vexlande belopp utgått till Ornässtugans underhåll; att sålunda bidraget, som år 1852 utgjorde 31 riksdaler 12 skillingar banko, motsvarande 46 kronor 87 öre, i senaste årens generalförslag upptagits till 93 kronor, utgörande enligt gällande markegångspris ersättning för 60 dagsverken; att dessa bidrag utbetalades till egaren af Stora Ornäs gård från landtränteriet i Falun, utan att det, då bestämmelser i sådant afseende helt och hållet saknades, kunde genom besigtning eller på annat sätt pröfvas, huru anslaget användes eller om det ens komme byggnaden till godo; att vården och underhållet af Ornässtugan sålunda vore helt och hållet anförtrodda åt egaren, för hvilken hinder icke heller syntes finnas att, när helst han för godt funne, mot afstående af det obetydliga statsbidraget befria sig från alla skyldigheter i nämnda afseende; samt att icke en gång förplig-

telse skulle finnas för egaren att, såsom nu likväl skedde, för de talrika besökande, hvilka önskade bese stugan, upplåta denna jemte omgifvande mark.

Då, såsom af det anförda framginge, Kongl. Maj:t och kronan hvarken hade eganderätt till eller någon som helst dispositionsrätt öfver Ornässtugan, hade öfverintendentsembetet väl ansett det icke kunna ifrågasättas, att de mera betydande arbeten, som för afhjelpande af de utaf kronofogden i orten nu anmärkta bristfälligheter syntes erforderliga, skulle bekostas af det till embetets disposition stälda anslag till byggnader och reparationer, men då embetet å andra sidan funnit det vara af framstående vigt, att ett så märkligt historiskt minne som Ornässtugan blefve bevaradt från förfall, hade embetet, med anledning af kronofogdens ofvanberörda anmälan, den 24 december 1894 förordnat intendenten hos embetet E. A. Jacobsson att på platsen verkställa besigtning å byggnaden i fråga, hvarjemte Kongl. Maj:ts befallningshafvande, på anmodan af embetet att åt sakkunnig person uppdraga att jemte intendenten Jacobsson deltaga i den af embetet beslutade besigtningen, härtill utsett stadsbyggmästaren i Falun G. Skarin.

Sedan nämnda besigtning den 27 april nästlidet år verkstälts, hade öfverintendentsembetet, med öfverlemnande af det utaf besigtningsmännen angående förrättningen afgifna utlåtande med tillhörande plankartor öfver så väl Ornässtugan som den derinvid liggande vaktstugan äfvensom en af stadsbyggmästaren Skarin uppgjord kostnadsberäkning öfver de åtgärder, som vid besigtningen befunnits nödvändiga å Ornässtugan, i sin förenämnda skrifvelse för Kongl. Maj:t anmält detta ärende.

Enligt berörda utlåtande hade besigtningsmännen anmärkt åtskilliga bristfälligheter å byggnaden i fråga äfvensom ansett, att för afhjelpande af de väsentligare bland dessa bristfälligheter erfordrades vissa, i statsrådsprotokollet (sid. 70) närmare angifna arbeten, för hvilkas utförande kostnaden i den af stadsbyggmästaren Skarin uppgjorda beräkningen, mot hvilken öfverintendentsembetet vid verkstäld granskning icke funnit något att anmärka, upptagits till 1,640 kronor, derest vanlig takspån användes, samt till 2,810 kronor, om taket täcktes med ekspån, dock att i dessa belopp icke inginge några kostnader för oförutsedda utgifter och tillsyn under arbetstiden.

De i besigtningsutlåtandet förordade arbetena hade, enligt hvad öfverintendentsembetet anmält, alla synts embetet vara af den beskaffenhet, att de icke kunde utan fara för byggnadens bestånd uppskjutas. Någon skyldighet för egaren af Ornässtugan att bekosta desamma kunde så mycket mindre anses förefinnas, som de årliga utgifter, denne fått vidkännas för

byggnadens vård och underhåll, helt säkert vida öfverstege den till honom utgående ersättningen af statsmedel samt, såsom af besigtningsmännen jemväl framhållits, flertalet af de anmärkta bristerna icke vore att tillskrifva bristande vård från nuvarande egarens sida, utan byggnadens ålder och det ofullständiga underhåll, som under förgångna tider kommit den till del. Icke heller syntes utsigter förefinnas för byggnadens iståndsättande på annan enskild väg. Uppenbart syntes derför öfverintendentsembetet, att, derest staten icke mellankomme, denna i såväl historiskt som etnografiskt hänseende synnerligen värdefulla byggnad vore hemfallen åt ett snart och säkert förfall.

Beträffande de olika sätt, på hvilka staten i detta fall kunde mellankomma, framhölle öfverintendentsembetet för sin del såsom ett önskningsmål, att Ornässtugan med tillhörande jordområde och vaktstuga blefve för statsverkets räkning inlöst och sedermera behörigen restaurerad. Skulle Kongl. Maj:t emellertid finna statens mellankomst böra inskränkas till bekostande af de ifrågavarande reparationsåtgärderna, borde i allt fall i sammanhang med anvisande af derför erforderliga medel — hvilka, på sätt embetet redan erinrat, icke syntes kunna utgå från det till embetets disposition stälda anslag till reparation och underhåll af Kongl. Maj:ts och kronans under embetets inseende hörande hus och byggnader — såsom vilkor derför böra stadgas, att för framtiden från statens sida skulle meddelas bestämmelser rörande användandet af de till byggnadens underhåll utgående statsbidrag äfvensom utöfvas kontroll ej mindre härå än äfven angående byggnadens vård för öfrigt.

Slutligen och för den händelse Kongl. Maj:t skulle finna för godt att åt öfverintendentsembetet uppdraga utförandet af ofvanberörda reparationsarbeten, hade embetet, som ansåge taket å byggnaden lämpligen kunna täckas med vanlig takspån, anmält, att förutom det i stadsbyggmästaren Skarins kostnadsberäkning för arbetenas verkställande med användande af nämnda taktäckningsmaterial upptagna beloppet, 1,640 kronor, en summa af 360 kronor kunde antagas komma att erfordras för oförutsedda utgifter och tillsyn under arbetstiden, hvadan arbetskostnaden i sin helhet borde beräknas till 2,000 kronor.

Efter meddelande häraf yttrar departementschefen vidare, att, sedan denna öfverintendentsembetets skrifvelse till Kongl. Maj:t inkommit, egaren af egendomen Stora Ornäs, godsegaren C. G. Calleberg hos departementschefen skriftligen erbjudit sig att till statsverket öfverlåta »den å nämnda egendom befintliga loftbyggnad eller den s. k. Ornässtugan jemte derinvid liggande vaktarebyggnad och en smedja äfvensom af egendomens jordområde hela den ut i Ösjön gående udde, der stugan vore belägen, ända fram till det

mot ladugårdens södra sida löpande stängsel», mot en köpeskilling af 5,000 kronor och på vilkor i öfrigt, bland andra, att i köpet inginge alla de i det s. k. kungsrummet förvarade taflor, möbler, fornsaker m. m. äfvensom tre porträtt, som vore uppsatta i bottenvåningen och öfver loftet.

På departementschefens anmodan hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kopparbergs län häröfver afgifvit yttrande och dervid tillika öfverlemnat dels en handling, deruti egaren af Stora Ornäs till förberörda erbjudande gjort det tillägg, att, derest ifrågavarande köp komme till stånd, köparen skulle ega att för all framtid och utan särskild afgift fritt begagna och disponera äfven den till Ornässtugan ledande väg, der densamma framginge öfver egorna till egendomen Stora Ornäs, dels förteckning öfver de i Ornässtugan befintliga inventarier, hvilka skulle åtfölja köpet, dels situationsplan öfver området i fråga, dels ock en förteckning å vissa vid Ornäs gård befintliga inventarier, hvilka ej ingått i anbudet, men ansetts vara af den beskaffenhet, att de borde åtfölja Ornässtugan, och hvilka inventarier, bestående af 4 tackjernsurnor, 5 jernkanoner och 1 marmorbord, egaren förklarat sig villig att för deras uppskattade värden, sammanlagdt 150 kronor, till staten öfverlåta; och hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande hemstält om antagande af det utaf godsegaren Calleberg gjorda anbudet samt tillika tillstyrkt, att de uti den särskilda förteckningen upptagna inventarier till värde af 150 kronor måtte för statsverkets räkning förvärfvas.

Slutligen hade öfverintendentsembetet afgifvit utlåtande i ärendet. Under åberopande af hvad embetet i sin skrifvelse af den 2 juli nästlidet år i fråga om iståndsättande af Ornässtugan anfört beträffande önskvärdheten af att denna byggnad med tillhörande jordområde och vaktstuga blefve för statsverkets räkning inlöst, hade embetet, då det af egaren betingade priset syntes embetet särdeles billigt samt embetet för sin del icke hade något att erinra mot öfriga föreslagna köpevilkor, på det lifligaste tillstyrkt, att det gjorda anbudet å statens sida antoges, hvarjemte embetet ansett sig böra förorda, att förut omförmälda, vid Ornäs gård befintliga, i nämnda anbud icke ingående inventarier blefve för det dem åsatta värdet, 150 kronor, af staten inköpta.

Efter att sålunda hafva redogjort för hvad i ärendet förekommit, anför departementschefen för egen del, hurusom de minnen, hvilka vore förknippade med Ornässtugan, vore af den art, att bevarandet af detta gamla minnesmärke från en af de betydelsefullaste brytningstiderna i vår historia borde ligga hvarje fosterlandsälskande sinne varmt om hjertat. Redan för öfver 150 år sedan hade ock statsmagterna, på sätt öfverintendentsembetet erinrat, visat sig behjerta detta intresse genom anvisandet af medel för bygg-

nadens underhåll. Då nu, enligt hvad upplyst blifvit, en jemförelsevis betydande reparation erfordrades för byggnadens bevarande från förfall, måste med afseende på de flerahanda svårigheter, som komme att blifva förenade med anvisandet af ett statsanslag till reparation af en byggnad, hvartill enskild person hade oinskränkt egande- och dispositionsrätt, det redan ur denna synpunkt anses önskvärdt, att byggnaden öfverginge i statens ego. Då härtill komme, att det i alla afseenden finge anses vara staten värdigt att sjelf öfvertaga vården af den historiska byggnaden, tvekade departementschefen icke, helst det erbjudna priset vitsordats såsom särdeles billigt, att förorda afslutandet af det ifrågasatta inköpet med inberäkning af de å ofvan omförmälda särskilda förteckning upptagna inventarier.

Med erinran att kostnaden för den erforderliga reparationen beräknats uppgå till 2,000 kronor samt att den fordrade köpeskillingen för Ornässtugan med tillhörande byggnader, jordområde och inventarier af olika slag utgjorde 5,150 kronor, har departementschefen tillstyrkt aflåtande till Riksdagen af den framställning, som ofvan nämnts.

Det tillfälle, som, efter hvad departementschefen meddelat, nu erbjudits att på förmånliga vilkor åt staten förvärfva eganderätten till ifrågavarande minnesrika byggnad med dertill hörande jordområde och inventarier, bör enligt utskottets åsigt icke af Riksdagen lemnas obegagnadt. Med hänsyn härtill och då öfvertagandet af byggnaden torde innebära ett ytterligare skäl för staten att sörja för densammas bevarande, anser utskottet sig böra tillstyrka hvad Kongl. Maj:t i detta ärende föreslagit.

Utskottet hemställer alltså,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Den lokala förvaltningen af statens jordbruksdomäner.

15:o) Med anledning af Kongl. Majts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må å extra stat för 1897 anvisa

a) till *aflöning åt domänintendenter och för uppehållande af domängöromålen hos länsstyrelserna* 45,000 kronor; samt

b) till *resekostnader vid domänförvaltningen* såsom förslagsanslag 40,292 kronor.

Ang. anslag till den lokala förvaltningen af statens jordbruksdomäner. [14, 15.]

Reglering af flottleder i Norrbottens län.

Ang. anslag för reglering af flottleder i Norrbottens län.

[16.]

16:o) På grund af Kongl. Maj:ts derom framstälda förslag och med hänvisning till hvad i ärendet blifvit till statsrådsprotokollet anfördt, hemställer utskottet,

att Riksdagen må

a) för *bestridande af kostnaderna för reglering af flottleder i Norrbottens län* anvisa ett extra anslag för år 1897 å 50,000 kronor, samt

b) medgifva att de afgifter, som läggas å flottningen, fortfarande må för enahanda ändamål disponeras.

Skogsodlingens befrämjande.

Ang. anslag till skogsodlingens befrämjande.

[17.]

17:o) Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att för skogsodlingens befrämjande för år 1897 bevilja ett extra anslag af 50,000 kronor, att ställas till Kongl. Maj:ts förfogande för att i mån af tillgång tilldelas landsting eller hushållningssällskap, som understödja enskilda skogsodlare genom tillhandahållande af skogsfrö och plantor till billigt pris eller beredande af kostnadsfritt biträde vid skogsodlingsarbeten, dock med vilkor att statsbidrag icke finge till något län utgå med högre belopp än dubbla summan af hvad landsting och hushållningsällskap tillsammans eller ettdera af dem för ändamålet anslagit, ej heller till högre belopp än 4,000 kronor för hvarje landstingsområde, äfvensom att efter årets utgång redogörelse öfver anvisade statsbidrags användning af vederbörande afgåfves till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet.

Enligt hvad departementschefen till statsrådsprotokollet erinrat, har för innevarande år, likasom för hvarje år från och med år 1889, till skogsodlingens befrämjande å extra stat anvisats ett belopp af 25,000 kronor. Ifrågavarande medel äro, enligt Riksdagens föreskrift, afsedda att i mån af tillgång tilldelas landsting eller hushållningssällskap, som understödja enskilda skogsodlare genom tillhandahållande af skogsfrö och plantor till billigt pris eller beredande af kostnadsfritt biträde vid skogsodlingsarbeten, dock med vilkor att statsbidrag icke må till något län utgå med högre belopp, än hvad landsting och hushållningssällskap tillsammans eller ettdera af dem för ändamålet anslagit, ej heller till högre belopp än 2,000 kronor för hvarje landstingsområde.

Vidare har departementschefen anmält, att Södermanlands läns hushållningssällskap i en till Kongl. Maj:t aflåten framställning hemstält, att Kongl. Maj:t täcktes till näst sammanträdande Riksdag aflåta proposition, att statsanslaget till skogsodlingens främjande måtte från sitt nuvarande belopp 25,000 kronor höjas till 100,000 kronor, att utgå under de vilkor och betingelser, som af Kongl. Maj:t blefve bestämda. Till stöd för denna framställning hade hushållningssällskapet hufvudsakligen anfört, att hushållningen med landets skogar i anseende till dessas stora betydelse såväl för näringslifvets fortbestånd och utveckling som för exporten utgjorde en lifsfråga för landet och påkallade såväl statens som än mera den enskilde skogsegarens uppmärksamhet och omvårdnad. I sådant syfte hade visserligen staten länge verksamt arbetat dels genom införande af rationelt hushållningssätt å de betydande skogsområden, hvaröfver staten förfogade, dels genom lagstiftningsåtgärder till inskränkning inom vissa landsdelar af den enskildes dispositionsrätt öfver sin skog, dels slutligen i förening med åtskilliga landsting och hushållningssällskap genom årliga penninganslag till befordrande af en ordnad skogsbehandling å enskild jord; och ovedersägligt vore, enligt hushållningssällskapets mening, att å många trakter inom landet, synnerligast i de skogfattiga länen, dessa sträfvanden burit frukt i vaknadt intresse för en bättre skogsvård, icke allenast å en mängd större egendomar i mellersta och södra Sverige, der fullständig skogshushållning införts, utan äfven hos mindre skogsegare, som derförut icke egnat någon uppmärksamhet åt skogens värde. Oaktadt dylika bevis på en här och hvar framträdande omtanke för skogsskötselns rätta handhafvande, fortginge dock hos den stora allmänheten i landets olika delar det gamla planlösa förfarandet att afverka skogen för erhållande af tillfällig, snart åtkomlig vinst, utan afseende på skogstillgången och än mindre på återväxten och de för densammas framkallande och främjande erforderliga kulturåtgärder.

Af det anförda framginge nödvändigheten att genom fortsatta åtgöranden söka så vidt möjligt ingripa mot den förödande behandling, för hvilken den öfvervägande delen af landets enskilda skogsmark forfarande vore utsatt. Då emellertid den allmänt förherskande åsigten om eganderättens absoluta okränkbarhet och den häraf härflytande oviljan mot hvarje slags inskränkning i den enskildes disposition öfver sin skog kunde antagas länge komma att verka hinderligt mot antagande af lagbestämmelser, som satte gränser för den enskildes ohejdade afverkningsrätt och uppstälde regler till betryggande af skogens återväxt, syntes annan utväg för det närvarande icke återstå än den sedan flera år till-

baka anlitade, att medelst fortsatt spridande af insigter i ämnet och medelst särskilda anslagsmedel understödja det frivilliga arbetet för de enskilda skogarnes framtida vidmagthållande inom de landsdelar, för hvilka lagstadgadt tvång i detta hänseende icke förefunnes. För ett mera verksamt och omfattande arbete i sådan rigtning erfordrades likväl vida större penningtillgångar, än som hittills stått vederbörande till buds för utförande af deras anordningar till skogskulturens höjande. Från landsting och hushållningssällskap, hvilka med sina begränsade och starkt anlitade tillgångar hade att tillgodose så många olikartade behof, kunde emellertid endast undantagsvis några väsentligt ökade bidrag för ifrågavarande ändamål vara att påräkna. Vid sådant förhållande kunde något kraftigare ingripande i denna angelägenhet icke åstadkommas utan större uppmuntran och understöd från statens sida, än som hittills af densamma lemnats, enär dessa understödsmedel, äfven med inberäkning af de utaf landsting och hushållningssällskap beviljade, visat sig alldeles otillräckliga för vinnande af det mål, hvarom här vore fråga, synnerligast som, i den mån intresset för skogarnes bevarande vunnit insteg och utbredning inom de mindre jordegarnes klass, kostnaderna för hithörande anstalter och åtgärder blifvit ansenligare.

Öfver denna framställning hade utlåtande infordrats från domänstyrelsen, till hvilken myndighet jemväl öfverlemnats sedermera inkomna, i enahanda syfte gjorda framställningar från hushållningssällskapen i Efsborgs, Örebro, Blekinge, Kristianstads, Vestmanlands, Malmöhus, Skaraborgs, Kronobergs och Kopparbergs län.

I det utlåtande, som domänstyrelsen med anledning häraf den 21 december 1895 afgifvit, hade styrelsen till en början erinrat, att styrelsen i en den 18 februari samma år till Kongl. Maj:t aflåten framställning hemstält om vidtagande af vissa åtgärder till den enskilda skogshushållningens främjande. De åtgärder, styrelsen dervid föreslagit, uteslöte likväl ej den gagnande verksamhet, hushållningssällskapen och landstingen utöfvade för skogsodlingens höjande. Fastmer hade styrelsen tänkt sig, att denna verksamhet skulle om möjligt sättas i samband med de i styrelsens nyssnämnda framställning omförmälda skogsvårdsnämnder, hvilka enligt styrelsens förslag skulle förvalta och använda de för de ifrågasatta exportafgifterna å trävaror inflytande medel. Att dessa sällskaps äfvensom landstingens frivilliga verksamhet ej allenast måtte fortvara, utan äfven utvecklas i en ändamålet mera motsvarande omfattning, vore ett önskningsmål, hvars förverkligande skulle blifva af betydelse för orterna, i all synnerhet de mera skogfattiga, hvarest, äfven om exportafgifter å trävaror komme till stånd, ej skulle kunna vinnas några af-

sevärda tillgångar för skogsodlingens främjande, då trävaruexporten derstädes vore ringa. Styrelsen funne sig derför desto hellre böra tillstyrka bifall till hushållningssällskapens framställningar om höjandet af det nu utgående anslaget för skogsodlingens främjande, som de åtgärder, nämnda sällskap äfvensom landstingen vidtagit — med undantag för några få län, der dessa åtgärder varit omfattande och framgångsrika — tvifvelsutan varit föga verksamma till följd just deraf, att de för ändamålet disponibla medlen varit alldeles otillräckliga.

Då nu hushållningssällskapen upplyst, att såväl de sjelfva som landstingen, i anseende till deras begränsade och starkt anlitade tillgångar, endast undantagsvis vore i tillfälle åstadkomma några väsentligt ökade bidrag till ifrågavarande ändamål, ansåge domänstyrelsen vilkoren för delaktighet i ett till 100,000 kronor höjdt statsanslag knappast kunna skärpas i vidare mån, än att landsting och hushållningssällskap tillsammans eller ettdera af dem för ändamålet sjelfva anvisade ett belopp, som motsvarade tredjedelen af den summa, de önskade få sig tilldelad af statsanslaget, dock att högre belopp än 8,000 kronor för hvarje landstingsområde ej finge utgå.

Vidare hade styrelsen fäst uppmärksamheten derpå, att med en så väsentlig ökning af statsanslaget, som nu blifvit ifrågasatt, äfven måste följa ökadt kraf på sjelfva anordnandet och ledningen af de arbeten, som nu till större delen med statsmedel komme att utföras, hvilket bestyr måste hos de korporationer, som finge sig detta uppdraget, förutsätta mera tid, intresse och sakkunskap än tillförene; och då det låge i sakens natur, att hushållningssällskapens förvaltningsutskott ej alltid kunde ega de för en sådan utvidgad verksamhet nödiga förutsättningarna, ansåge sig styrelsen, med hänvisning till hvad styrelsen i ofvan åberopade framställning anfört och föreslagit i fråga om ofvannämnda exportafgifter och skogsvårdsnämnder, böra framhålla önskvärdheten af att, derest det ifrågavarande statsanslaget blefve höjdt och på det under sådant förhållande kontroll för medlens ändamålsenliga användning måtte vinnas, sådana skogsvårdsnämnder måtte för omhändertagandet af denna vigtiga angelägenhet tillsättas, bestående af landshöfdingen såsom ordförande och af två landstingsmän samt af två medlemmar från hushållningssällskapen äfvensom af en skogstjensteman, hvilken senare tillika skulle hafva uppdrag att genom inspektioner, der så erfordrades, kontrollera arbetenas utförande; och borde enligt domänstyrelsens mening dessa nämnder till Kongl. Maj:t afgifva årsberättelse.

Med afseende slutligen å sjelfva utförandet af skogsodlingsarbetena och den medverkan dertill, som borde af statens skogsförvaltning lemnas,

hade styrelsen åberopat den utredning och det förslag, som styrelsen lemnat i ett härutinnan jemväl den 21 december 1895 särskildt afgifvet utlåtande.

På grund af det anförda hade styrelsen hemstält, att Kongl. Maj:t i anledning af de gjorda framställningarna täcktes aflåta proposition till Riksdagen, att det extra anslaget till skogsodlingens befrämjande måtte från sitt nuvarande belopp 25,000 kronor höjas till 100,000 kronor och ställas till Kongl. Maj:ts förfogande för att i mån af tillgång tilldelas landsting och hushållningssällskap, hvilka understödde enskilda skogsodlare genom tillhandahållande af skogsfrö och plantor till billigt pris eller beredande af kostnadsfritt biträde vid skogsodlingsarbeten, dock med vilkor:

dels att statsbidrag icke finge till något län utgå med högre belopp än tre gånger det belopp, landsting och hushållningssällskap tillsammans eller ettdera af dem för ändamålet anslagit, och ej heller till högre belopp än 8,000 kronor för hvarje landstingsområde;

dels att medlen skulle omhändertagas och för sitt ändamål användas af en skogsvårdsnämnd, bestående af landshöfdingen som ordförande och af två medlemmar från landsting och två medlemmar från hushållningssällskap samt en skogstjensteman;

dels ock att statens skogsförvaltnings medverkan vid utförandet af skogsodlingsarbetena ordnades på sätt i styrelsens ofvan åberopade utlåtande af den 21 december 1895 blifvit föreslaget.

Efter afgifvandet af domänstyrelsens nyssberörda utlåtande hade, enligt hvad departementschefen meddelar, äfven från Östergötlands, Hallands samt Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap till Kongl. Maj:t inkommit framställningar om höjning af anslaget till skogsodlingens befrämjande.

Med anledning af den i domänstyrelsens omförmälda, den 21 december 1895 afgifna utlåtande förekommande hänvisning till ett af domänstyrelsen samma dag afgifvet utlåtande i fråga om statens skogsförvaltnings medverkan för främjande af enskilde jordegares skogsvård, har departementschefen erinrat derom, att, sedan domänstyrelsen den 24 december 1888 afgifvit infordradt utlåtande beträffande väckt fråga, huruvida utan afsevärda uppoffringar kunde genom domänstyrelsens försorg till billigt pris åt enskilde tillhandahållas skogsfrö och plantor för skogsodling samt handledning vid skogssådd och skogsplantering anordnas, Kongl. Maj:t den 31 maj 1889 anbefalt domänstyrelsen att till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till närmare föreskrifter i fråga om statens skogsförvaltnings medverkan för främjande af enskildes, särskildt

smärre jordegares skogsvård. Efter inhemtande af utlåtanden från hushållningssällskapen i länen samt vederbörande länsstyrelser och efter öfverläggning med öfverjägmästarne hade domänstyrelsen i det förenämnda utlåtandet af den 21 december 1895 framlagt det sålunda infordrade förslaget och deruti på anförda skäl hemstält, att ordinarie jägmästare väl måtte med domänstyrelsens tillstånd åtaga sig inspektion af, men icke syssla med sjelfva utförandet af de skogsodlingar, som med understöd af statsmedel anordnades på enskildes marker, till hvilka arbeten ordinarie kronojägare ej heller borde användas; att deremot erforderligt antal extra jägmästare måtte af domänstyrelsen förordnas att efter reqvisition tillhandagå vid berörda arbeten mot ersättning för resekostnad och traktamente enligt gällande resereglemente, att utgå af de till dessa arbeten anslagna medel; att extra kronojägare eller plantörer måtte anställas för att likaledes tillhandagå vid samma arbeten mot dagarfvode; samt att plantmaterial i mån af behof skulle tillhandahållas från statens plantskolor.

Som handlingarna i de båda med hvarandra nära sammanhängande ärendena rörande höjning i anslaget till skogsodlingens befrämjande och statens skogsförvaltnings medverken vid de arbeten, som delvis skulle af detta anslag bekostas, inkommit till finansdepartementet först den 23 sistlidne december, har departementschefen förklarat sig ännu icke vara beredd att till Kongl. Maj:ts pröfning anmäla domänstyrelsens i samma ärenden framstälda förslag, enligt hvilka, särskildt genom upprättandet af en skogsvårdsnämnd i hvarje län, icke obetydande ändringar i nu bestående, hithörande förhållanden skulle komma att inträda. Oafsedt denna förslagens temligen ingripande beskaffenhet, som påkallade en allsidig pröfning af desamma, förelåge emellertid ännu en omständighet af natur att böra föranleda ytterligare någon tids anstånd med deras definitiva behandling. Domänstyrelsen hade nemligen i sin ofvan omförmälda skrifvelse den 18 februari 1895 angående åtgärder till den enskilda skogshushållningens främjande, bland annat, föreslagit införandet af en exportafgift å trävaror samt dervid hemstält, att de genom denna afgift inflytande medel skulle användas uteslutande för sådana ändamål, som afsåge enskild skogsvårds befrämjande, äfvensom att omtanken och bestyret med förvaltningen och användningen af dessa medel skulle uppdragas åt en särskild skogsvårdsnämnd för hvarje län med något annan sammansättning än den, som föreslagits för ofvan omförmälda skogsvårdsnämnder. Såväl med afseende härå som i öfrigt syntes det önskvärdt, att samtliga nu omförmälda frågor rörande den enskilda skogshushållningen företoges till behandling i ett sammanhang. Då

likväl de från vederbörande infordrade utlåtanden rörande frågorna om lagstiftning för vården af enskildes skogar samt om exportafgift å trävaror ej samtliga vore att införvänta förr än innevarande års landsting slutat sina sammanträden, kunde sagda frågor följaktligen först fram emot årets slut företagas till pröfning, och borde derför till denna tid få anstå äfven med den definitiva behandlingen af de nu väckta frågorna om ändring i formerna för statens medverkan till befrämjandet af skogsodling å enskildes mark.

Med afseende på det ökade intresse för det med skogsodlingsanslaget åsyftade ändamål, som tagit sig uttryck i de från ett större antal hushållningssällskap ingångna petitionerna om anslagets förhöjning, ett intresse, som äfven gifvit sig till känna deruti, att hvarje år, för hvilket anslag för ändamålet beviljats, från landsting och hushållningssällskap inkommit framställningar om delaktighet i anslaget till större sammanlagdt belopp, än som kunnat derifrån utgå, har departementschefen emellertid ansett önskvärdt, att, utan afbidan på ofvan omförmälda frågors lösning, redan för nu ifrågavarande statsregleringsperiod medel måtte kunna beredas för utförande å enskildes mark af skogsodlingsarbeten i större omfattning, än hittills kunnat ske. Departementschefen har fördenskull ansett sig böra förorda anslagets höjning från sitt nuvarande belopp af 25,000 kronor till 50,000 kronor; och borde enligt departementschefens mening, under förutsättning af bifall härtill, det hittills stadgade maximibeloppet för delaktighet i anslaget, eller 2,000 kronor för hvarje landstingsområde, höjas till 4,000 kronor äfvensom, med afseende på hvad i de ingifna petitionerna blifvit upplyst om svårigheten för vederbörande landsting och hushållningssällskap att i regeln för skogsodlingsändamål anslå större belopp än de hittills af dem anvisade, den ändring vidtagas i de nu föreskrifna vilkoren för delaktighet i anslaget, att statsbidrag kunde inom nyssnämnda maximigräns beviljas till dubbla beloppet af hvad landsting och hushållningssällskap tillsammans eller ettdera af dem för ändamålet anslagit. Då staten på sådant sätt komme att, både absolut och relativt taget lemna större bidrag för skogsodlingsändamål än hittills, syntes det der emot vara i sin ordning, att föreskrift meddelades om skyldighet för vederbörande att redogöra för det sätt, hvarpå statsbidragen användts.

I anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställning har herr *O. R. Themptander* uti en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 145)

föreslagit, att vid beviljande af det å sjunde hufvudtiteln uppförda anslag till skogsodlingens befrämjande måtte fogas sådana bestämmelser, som möjliggjorde anslagets användning ej blott på hittills tillämpadt och i den kongl. propositionen föreslaget sätt, utan jemväl för andra ändamål, som vore egnade att befordra en god skogsvård å enskildes skogar.

I motionen har anförts, att det med skäl kunde ifrågasättas, huruvida icke i synnerhet efter den föreslagna höjningen af berörda anslag den nuvarande bestämmelsen om sättet för dess användning innebure en alltför snäf begränsning. Det gåfves nemligen flera andra sätt för uppmuntran och befordran af en bättre skogsvård än det, som i nyssberörda bestämmelse innefattades, såsom exempelvis premiering af väl utförda och vårdade skogsodlingar, understöd för utdikning af mossar inom skogsområden, samt förvärfvande åt hushållningssällskap för viss tid af dispositionen öfver marker, tjenliga till skogsbörd. Genom att jemväl härtill kunna använda ifrågavarande medel skulle enligt motionärens mening i många fall mera uträttas för en god skogsvård, än om man vore inskränkt till det nu föreskrifna sättet för medlens användning.

Hvad till statsrådsprotokollet i detta ärende blifvit anfördt synes utskottet innefatta giltiga skäl för den af Kongl. Maj:t äskade förhöjningen af ifrågavarande anslag. Då det sätt, på hvilket man hittills sökt att genom anslaget befrämja skogsodlingen, synes vara lämpligt och då anslagets förhöjda belopp torde vara väl behöfligt för att på denna väg vinna det med detsamma afsedda ändamålet, har utskottet ansett sig icke böra tillstyrka bifall till herr Themptanders motion om anslagets användning jemväl för andra ändamål, som synas egnade att befordra en god vård af enskildes skogar.

Emot de af Kongl. Maj:t föreslagna vilkoren för utdelande af statsbidrag från berörda anslag har utskottet ej haft annat att erinra, än att tillräckliga skäl enligt utskottets mening ej förefinnas för ändring i den nu gällande bestämmelsen, att sådant bidrag ej må till något län utgå med högre belopp, än hvad landsting och hushållningssällskap tillsammans eller ettdera af dem för ändamålet anslagit. Derest, såsom Kongl. Maj:t föreslagit och utskottet vill förorda, det högsta statsbidrag, som för ett landstingsområde må utgå, bestämmes till 4,000 kronor, föreställer sig utskottet, att bibehållandet af förstnämnda bestämmelse ej skall utgöra hinder för det förhöjda anslagets fullständiga användande. Enligt hvad utskottet inhemtat, hafva landsting och hushållningssällskap i länen för

innevarande år till skogsodlingens befrämjande anslagit tillsammans 73,985 kronor; och om härifrån afräknas de belopp, hvarmed i särskilda fall anslagsmedel för ett landstingsområde öfverstiga 4,000 kronor, qvarstår 46,485 kronor, hvilket sålunda motsvarar summan af de bidrag, som med tillämpning af ofvan angifna bestämmelser skulle kunna af statsanslaget utgå. Med hänsyn härtill och då man torde hafva skäl antaga, att efter anslagets höjning utsigten till större delaktighet i detsamma skall föranleda åtskilliga landsting och hushållningssällskap att till ifrågavarande ändamål bevilja något högre belopp än som för innevarande år skett, anser utskottet den af Kongl. Maj:t föreslagna ändringen i förstberörda vilkor ej böra vinna Riksdagens bifall.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer utskottet,

att Riksdagen, med afslag å herr Themptanders ifrågavarande motion, må, i anledning af Kongl. Maj:ts framställning i ämnet, för skogsodlingens befrämjande för år 1897 bevilja ett extra anslag af 50,000 kronor, att ställas till Kongl. Maj:ts förfogande för att i mån af tillgång tilldelas landsting eller hushållningssällskap, som understödja enskilda skogsodlare genom tillhandahållande af skogsfrö och plantor till billigt pris eller beredande af kostnadsfritt biträde vid skogsodlingsarbeten, dock med vilkor, att statsbidrag icke må till något län utgå med högre belopp, än hvad landsting och hushållningssällskap tillsammans eller ettdera af dem för ändamålet anslagit, ej heller till högre belopp än 4,000 kronor för hvarje landstingsområde, äfvensom att efter årets utgång redogörelse öfver anvisade statsbidrags användning af vederbörande afgifves till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet.

Stockholm den 6 mars 1896.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservationer:

vid *punkt 2:o* (angående anslag till postverket)

af herr *S. G. von Friesen;*

vid *punkt 17:o* (angående anslag till skogsodlingens befrämjande)

af herrar *H. P. P. Tamm* och *I. Wijk*, som yrkat, att utskottet måtte hemställa,

»att Riksdagen, med afslag å herr Themptanders ifrågavarande motion, må, i anledning af Kongl. Maj:ts framställning i ämnet, för skogsodlingens befrämjande för år 1897 bevilja ett extra anslag af 50,000 kronor, att ställas till Kongl. Maj:ts förfogande för att i mån af tillgång tilldelas landsting eller hushållningssällskap, som understödja enskilda skogsodlare genom tillhandahållande af skogsfrö och plantor till billigt pris eller beredande af kostnadsfritt biträde vid skogsodlingsarbeten, dock med vilkor, att statsbidrag icke må till något län utgå med högre belopp än hvad landsting och hushållningssällskap tillsammans eller ettdera af dem för ändamålet anslagit, ej heller till högre belopp än 4,000 kronor för hvarje landstingsområde, äfvensom att efter årets utgång redogörelse öfver anvisade statsbidragets och de af landsting och hushållningssällskap beviljade anslagens användning af vederbörande afgifves såväl till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet som till domänstyrelsen.»

Bil.

Tabell öfver ordinarie anslagen under

Finans-

1896 års riksstat anslår:						
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag.* Friheter och kyrkotionde.		Summa.		
Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	
17,000	—	——	—	17,000	—	Departementschefen
64,000	—	——	—	64,000	—	Departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli
122,100	—	——	—	122,100	—	Kammarkollegium
102,800	—	——	—	102,800	—	Statskontoret
174,000	—	——	—	174,000	—	Stämpelomkostnader, *förslagsanslag*
140,000	—	——	—	140,000	—	Kostnader för allmänna bevillningens uttaxering,
20,300	—	——	—	20,300	—	Mynt- och kontrollverken
5,400	—	——	—	5,400	—	Omkostnader för kontrollverket, *förslagsanslag.* Nu- *Ökas* med
169,600	—	——	—	169,600	—	Kammarrätten
35,500	—	——	—	35,500	—	Öfverintendentsembetet
8,155,000	—	——	—	8,155,000	—	Postverket, *förslagsvis* beräknadt att utgå direkt af *Ökas* med
1,335,000	—	——	—	1,335,000	—	Telegrafverket, *reservationsanslag*, att af telegrafmedlen *Ökas* med
2,593,000	—	——	—	2,593,000	—	Tullverket, *förslagsanslag,* att af tullmedlen direkt *Ökas* med
1,900,000	—	——	—	1,900,000	—	Ersättning till städerna för mistad tolag, *förslagsanslag.* *Ökas* med
94,000	—	——	—	94,000	—	Domänstyrelsen
1,147,000	—	——	—	1,147,000	—	Skogsväsendet: *Bestämdt anslag:* För skogsstaten
						» statens skogsläroverk
Tr:pt 16,074,700	—	——	—	16,074,700	—	

Litt. A.

riksstatens Sjunde hufvudtitel.

departementet.

			Förslag till blifvande riksstat: Anvisning i kontant. Kronor	ö.	Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag*. Friheter och kyrkotionde. Kronor	ö.	Summa. Kronor	ö.
.....			17,000	—	——	—	17,000	—
.....			64,000	—	——	—	64,000	—
.....			122,100	—	——	—	122,100	—
.....			102,800	—	——	—	102,800	—
.....			174,000	—	——	—	174,000	—
förslagsanslag			140,000	—	——	—	140,000	—
.....			20,300	—	——	—	20,300	—
varande belopp		5,400: —						
.....		5,100: —	10,500	—	——	—	10,500	—
.....			169,600	—	——	—	169,600	—
.....			35,500	—	——	—	35,500	—
postmedlen. Nuvarande belopp		8,155,000: —						
.....		155,000: —	8,310,000	—	——	—	8,310,000	—
direkt utgå. Nuvarande belopp		1,335,000: —						
.....		75,000: —	1,410,000	—	——	—	1,410,000	—
utgå. Nuvarande belopp		2,593,000: —						
.....		35,000: —	2,628,000	—	——	—	2,628,000	—
Nuvarande belopp		1,900,000: —						
.....		200,000: —	2,100,000	—	——	—	2,100,000	—
.....			94,000	—	——	—	94,000	—
.....	447,208: —							
.....	47,700: —	494,908: —						
	Tr:pt	494,908: —	15,397,800	—	——	—	15,397,800	—

	1896 års riksstat anslår:						
	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag.* Friheter och kyrkotionde.		Summa.		
	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	
Tr:pt	16,074,700	—	——	—	16,074,700	—	*Förslagsanslag:* Till ålderstillägg åt skogsstaten och skogsinstitu-
							Reservationsanslag: Till enskilda skogsundervisningen. Nuvarande
							Minskas med.....
							Till kronoskogarnes förvaltning och befrämjande
	12,000	—	——	—	12,000	—	Till belöningar för rofdjurs dödande, *förslagsanslag*...
	30,000	—	——	—	30,000	—	Lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i
	200,000	—	——	—	200,000	—	Byggnader och reparationer, *reservationsanslag* .....
	21,550	—	40	—	21,590	—	Städers friheter, *förslagsanslag* .....
	15,000	—	——	—	15,000	—	Observations- och uppbördsprocenter m. m., *förslags-*
	450,000	—	——	—	450,000	—	Kontroll å tillverkningsafgifter, *förslagsanslag*.....
	13,000	—	——	—	13,000	—	För kontrollen vid enskilda banker och kreditanstalter,
	25,000	—	——	—	25,000	—	Restitutioner, *förslagsanslag.* Nuvarande belopp.....
							Ökas med.....
	45,000	—	——	—	45,000	—	Ålderstillägg, *förslagsanslag* .....
	20,000	—	——	—	20,000	—	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag* .....
	400,000	—	——	—	400,000	—	Postafgifter för tjenstebref och dylika försändelser,
	36,810	—	——	—	36,810	—	Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsanslag*
	32,000	—	——	—	32,000	—	Extra utgifter, *reservationsanslag* .....
	60,000	—	——	—	60,000	—	Kongl. operan.....
Summa	17,435,060	—	40	—	17,435,100	—	

			Förslag till blifvande riksstat:					
			Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på *förslag.* Friheter och kyrkotionde.		Summa.	
			Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
Tr:pt	494,908: —		15,397,800	—	——	—	15,397,800	—
tets lärarepersonal		84,400: —						
belopp	8,600: —							
	3,800: —	4,800: —						
af skogsväsendet i allmänhet	559,092: —	563,892: —	1,143,200	—	——	—	1,143,200	—
			12,000	—	——	—	12,000	—
Stockholm, *förslagsanslag*			30,000	—	——	—	30,000	—
			200,000	—	——	—	200,000	—
			21,550	—	40	—	21,590	—
anslag			15,000	—	——	—	15,000	—
			450,000	—	——	—	450,000	—
förslagsanslag, högst			13,000	—	——	—	13,000	—
		25,000: —						
		50,000: —	75,000	—	——	—	75,000	—
			45,000	—	——	—	45,000	—
			20,000	—	——	—	20,000	—
förslagsanslag			400,000	—	——	—	400,000	—
			36,810	—	——	—	36,810	—
			32,000	—	——	—	32,000	—
			60,000	—	——	—	60,000	—
		Summa	17,951,360	—	40	—	17,951,400	—

Bil. Litt. B.

Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens Sjunde hufvudtitel.

		Kronor	ö.
Finansdepartementet.			
Finansdepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli:			
Till arfvode för en byråassistent å finansdepartementets bankbyrå		4,000	—
Statskontoret:			
Ersättning för af statskontoret gjorda förskott		226,908	—
Öfverintendentsembetet:			
Till uppförande af nytt landsstatshus i Luleå	45,750: —		
» påbyggnad af vestra flygeln till det åt generalstaben upplåtna hus å Riddarholmen	9,600: —		
För iståndsättande af taket och vinden å Örebro slott	24,000: —		
» yttre restaurering af Örebro slott	4,400: —		
Till inköp och iståndsättande af den s. k. Ornässtugan	7,150: —	90,900	—
Domänstyrelsen:			
Till aflöning åt domänintendenter och för uppehållande af domängöromålen hos länsstyrelserna	45,000: —		
» resekostnader vid domänförvaltningen, *förslagsanslag*	40,292: —	85,292	—
Diverse anslag:			
Till reglering af flottleder i Norrbottens län	50,000: —		
» skogsodlingens befrämjande	50,000: —	100,000	—
	Summa	507,100	—

Stockholm, Ivar Hæggströms boktryckeri, 1896.